

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

JULI 2025

Institut za
razvoj mladih KULT

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Sarajevo, juli 2025.

Impressum

Naslov: ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH
OPĆINE KALESIJA

Izdavač: Institut za razvoj mladih KULT

Za izdavača:
Jasmin Bešić

Sarajevo, 2025. godine

Umnožavanja i besplatna distribucija publikacije dozvoljeni su uz pismeno odobrenje izdavača. Nije dopušteno mijenjanje bilo kojeg dijela sadržaja publikacije.

SADRŽAJ

UVOD I METODOLOGIJA.....	8
KARAKTERISTIKE UZORKA.....	10
OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH.....	14
Obrazovanje.....	14
Osnovno obrazovanje.....	15
Srednje obrazovanje.....	16
Visoko obrazovanje.....	18
Stipendije.....	19
Razlog prestanka daljnjeg školovanja.....	20
Praktična nastava.....	22
Adekvatnost obrazovanja.....	23
Neformalno obrazovanje.....	26
ZAPOŠLJAVANJE I SAMOZAPOŠLJAVANJE MLADIH.....	28
Vrsta ugovora koji zaposleni mladi imaju.....	33
Razlog nezaposlenosti.....	34
Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mjestu.....	37
Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju.....	38
Vladini programi zapošljavanja.....	39
Pokretanje vlastitog biznisa.....	41
SOCIJALNA BRIGA O MLADIMA.....	44
Doprinos kućnom budžetu.....	44
Stambeno zbrinjavanje.....	48
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MLADIH.....	50
Seksualna aktivnost.....	53
Konzumiranje duhana i alkohola.....	53
Bavljenje sportskim aktivnostima.....	54
Usluge psihologa.....	56
AKTIVIZAM MLADIH (učesće, volontiranje, mobilnost mladih).....	58
Promjene u društvu.....	58
Organiziranost mladih.....	61
Odlazak iz države.....	63
INFORMIRANOST MLADIH.....	66
SLOBODNO VRIJEME.....	67
KULTURA I SPORT.....	69
IDENTITET.....	72

SIGURNOST.....	74
PREPORUKE.....	77
LITERATURA.....	80

Lista skraćenica

BHAS Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

FZS Federalni zavod za statistiku

RZS RS Republički zavod za statistiku RS-a

BiH Bosna i Hercegovina

RS Republika Srpska

EU Evropska unija

FBiH Federacija Bosne i Hercegovine

KS Kanton Sarajevo

SBK Srednjobosanski kanton

TK Tuzlanski kanton

KM Konvertibilna marka (valuta BiH)

NVO Nevladina organizacija

Popis Popis stanovništva u BiH 2013. godine

SPSS Statistical Package for the Social Sciences

Strategija Strategija prema mladima

Popis tabela

Tabela 1. Tematske oblasti u okviru analize položaja i potreba mladih.....	8
Tabela 2. Demografske karakteristike populacije mladih u Kalesiji.....	10
Tabela 3. Demografske karakteristike uzorka.....	11
Tabela 4. Broj upisanih učenika u osnovnu školu.....	15
Tabela 5. Broj upisanih učenika u srednje škole u Kalesiji i TK.....	16
Tabela 6. Ukupan broj upisanih učenika prema vrsti škole.....	17
Tabela 7. Studenti prema mjestu prebivališta.....	18
Tabela 8. Zaposlenost u Tuzlanskom kantonu po općinama.....	28
Tabela 9. Nezaposleni u Tuzlanskom kantonu po općinama.....	29
Tabela 10. Nezaposleni mladi u Tuzlanskom kantonu.....	29
Tabela 11. Prosječna neto plata u Tuzlanskom kantonu po općinama.....	30
Tabela 12. Odlazak stanovništva iz TK i općine Kalesija.....	63

Popis grafikona

Grafikon 1. Prikaz postotka mladih iz Kalesije po petogodištima.....	11
Grafikon 2. Prikaz postotka mladih Kalesije po mjestu prebivališta	11
Grafikon 3. Obrazovanje mladih u Kalesiji.....	15
Grafikon 4. Stipendiranje mladih.....	20
Grafikon 5. Daljnje obrazovanje mladih u Kalesiji.....	21
Grafikon 6. Razlozi zbog kojih mladi nisu nastavili školovanje.....	21
Grafikon 7. Praktična nastava.....	22
Grafikon 8. Adekvatnost obrazovanja.....	23
Grafikon 9. Potrebne izmjene u formalnom obrazovanju	24
Grafikon 10. Pohađanje kurseva	26
Grafikon 11. Radni status	31
Grafikon 12. Gdje bi mladi najviše voljeli raditi.....	32
Grafikon 13. Vrsta ugovora.....	33
Grafikon 14. Registrirani mladi na birou za zapošljavanje	35
Grafikon 15. Uloga biroa za zapošljavanje	35
Grafikon 16. Zlostavljanje na poslu	37
Grafikon 17. Percepcija korupcije.....	39
Grafikon 18. Vladini programi zapošljavanja.....	40
Grafikon 19. Pokretanje vlastitog biznisa.....	42
Grafikon 20. Potrebna podrška za pokretanje biznisa	42
Grafikon 21. Doprinos kućnom budžetu.....	44
Grafikon 22. Lični prihodi tokom mjeseca.....	45
Grafikon 23. Ukupni prihodi svih članova domaćinstva.....	46
Grafikon 24. Ocjena ekonomske situacije	47
Grafikon 25. Obavljanje sistematskih pregleda	50
Grafikon 26. Vrsta zdravstvenog osiguranja	51
Grafikon 27. Zadovoljstvo uslugama u domu zdravlja.....	52
Grafikon 28. Bavljenje sportom i rekreacijom.....	55
Grafikon 29. Pomoć psihologa	56
Grafikon 30. Zanimanje mladih za politiku.....	58
Grafikon 31. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu.....	59
Grafikon 32. Glasanje mladih na izborima.....	60
Grafikon 33. Utjecaj mladih na donošenje odluka.....	60
Grafikon 34. Članstvo u organizacijama	61
Grafikon 35. Odlazak iz zemlje	64
Grafikon 36. Zainteresiranost za odlazak u inostranstvo	64
Grafikon 37. Svakodnevno korištenje interneta.....	66
Grafikon 38. Druženje s prijateljima uživo i online.....	67
Grafikon 39. Posjećivanje događaja iz kulture i umjetnosti.....	69
Grafikon 40. Posjećivanje sportskih događaja	70
Grafikon 41. Osjećaj vezanosti	72
Grafikon 42. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom	74
Grafikon 43. Zadovoljstvo radom policije.....	75

UVOD I METODOLOGIJA

Institut za razvoj mladih KULT je za potrebe Općine Kalesija izvršio terensko prikupljanje podataka za izradu analize problema i potreba mladih s područja općine Kalesija, nakon čega je uslijedila izrada dokumenta analize.

Prikupljanje podataka s terena realizirano je od 27. maja do 17. jula 2025. godine. Anketari su za potrebe prikupljanja podataka s terena koristili standardizirani upitnik koji Institut koristi za potrebe istraživanja položaja i potreba mladih u BiH. Za potrebe provedbe ovog istraživanja na terenu je metodom slučajnog uzorka anketirano 377 osoba u dobi između 15 i 30 godina, a koje žive na području općine Kalesija. Broj ispitanika i metoda slučajnog uzorka osiguravaju reprezentativnost uzorka za populaciju mladih iz Kalesije. Teoretski, svaka mlada osoba s područja općine Kalesija imala je jednaku vjerovatnoću da bude anketirana i da njeni odgovori budu analizirani u okviru uzorka.

Prilikom određivanja veličine i obuhvata uzorka uzete su u obzir ključne demografske karakteristike populacije mladih općine Kalesija (spol, dob, mjesto boravka) te su određeni parametri uzorka jasno precizirani u metodološkoj pripremi istraživanja i kontrolirani tokom prikupljanja podataka i rada anketara na terenu. Ovo je rađeno kako bi analiza sadržavala mišljenja i stavove različitih klastera unutar kategorije mladih.

Uzorak od 377 ispitanika ima marginu greške od $\pm 5\%$, uz interval pouzdanosti od 95%. Svako istraživanje sa sobom nosi određeni nivo greške jer uzorak predstavlja izvod iz populacije i samim time postoji rizik da obuhvaćeni uzorak ne oslikava u potpunosti populaciju. Ova greška u prognozi koja se može javiti uslijed uzorkovanja sastavni je dio svih istraživanja u društvenim naukama, te je njena veličina u skladu s uobičajenim nivoima greške u drugim studijama za potrebe izrade ovakvih analiza.

U slučaju generalizacije rezultata na populaciju mladih u Kalesiji, potrebno je uzeti u obzir navedeni nivo greške u mjerenju i interval pouzdanosti. U praktičnom primjeru ovog istraživanja to znači da se s 95% sigurnosti može reći da se svi dobijeni rezultati nalaze u rasponu do $\pm 5\%$ u odnosu na opažene vrijednosti. Jednostavnije rečeno, opaženi podaci prikazani u ovoj publikaciji mogu do $\pm 5\%$ odstupati u odnosu na stvarne podatke među općom populacijom mladih Kalesije.

Za analizu prikupljenih podataka korišten je Statistički paket za društvene nauke (IBM Statistical Package for the Social Sciences SPSS). Navedeni paket namijenjen je statističkoj obradi podataka, a rezultati su prikazani u tabelama i grafikonima te interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima.

Za potrebe dobijanja više podataka i šire slike o položaju mladih u Kalesiji korišteni su podaci i drugih institucija, ali i publikacija. U okviru metodološkog okvira provedbe istraživanja, pored terenskog prikupljanja podataka, održana je fokusna grupa sa mladima s područja općine Kalesija, a na kojoj je učestvovalo 13 osoba.

Analiza je organizirana po oblastima/temama koje su važne mladima, a kojih ima 11.

U tabeli 1 su navedene oblasti u kojima su mladi anketirani te za koje je rađena analiza.

Tabela 1. Tematske oblasti u okviru analize položaja i potreba mladih

R.B.	Tematske oblasti
1.	Obrazovanje i nauka mladih
2.	Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
3.	Socijalna briga mladih
4.	Zdravstvena zaštita mladih

5.	Kultura i sport
6.	Aktivizam (učeešće, volontiranje, migracije) mladih
7.	Mobilnost mladih
8.	Informiranje mladih
9.	Slobodno vrijeme
10.	Identitet mladih
11.	Sigurnost mladih

Važno je napomenuti da je Zakon o mladima Federacije BiH usvojen 2010. godine te da su u ovom zakonu definirane oblasti od interesa za mlade koje uključuju oblasti obrađene kroz ovo istraživanje.

Kada su u pitanju statistički podaci, posljednji popis¹ stanovništva proveden je 2013. godine i uzet je kao referentna tačka za kreiranje uzorka i razmatranje demografskih karakteristika mladih u ovoj analizi.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava i stanova u BiH (2013).
<https://popis.gov.ba/>

KARAKTERISTIKE UZORKA

Uzorak koji je određen za ovo istraživanje kreiran je na osnovu podataka dostupnih iz Popisa stanovništva BiH provedenog 2013.² Iako je od popisa prošlo više od 12 godina, u ovom trenutku ne postoji precizniji i pouzdaniji podatak na osnovu kojeg se mogao odrediti uzorak.

Prema Federalnom zavodu za statistiku, u općini Kalesija je prema popisu iz 2013. živjelo 33.053 stanovnika, od toga je mladih bilo 8.389.

Važno je napomenuti da su statistički podaci za kantone i nivo FBiH preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku (FZS), gdje je dostupna podjela prema petogodištima, odnosno obuhvata mlade od 15 do 29 godina, dok mlade osobe starosti 30 godina pripadaju petogodištu od 30 do 34 godine. Iz navedenih razloga, u ovoj analizi odabran je prikaz po petogodištima, uz napomenu da su mlade osobe u dobi od 30 godina uključene u kategoriju od 25 i više godina starosti (Tabela 2).

Tabela 2. Demografske karakteristike populacije mladih u Kalesiji

	UKUPNO STANOVNIŠTVO	M	Ž	15-19	20-24	25-29	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH	M	Ž
Kalesija	33.053	4.100	3.825	2.670	2.617	3.102	8.389	25,38	377	50,13%	49,86%
		51,74%	48,26%	31,83%	31,20%	36,98%					

Izvor: Federalni zavod za statistiku³

U realiziranom uzorku na terenu najveći broj osoba bio je iz grupe mladih starosti od 15 do 19 godina (36,3%).

Mladih u dobi od 20 do 24 godine u uzorku bilo je 35,2%, dok je mladih od 25 do 30 godina 28,3%.

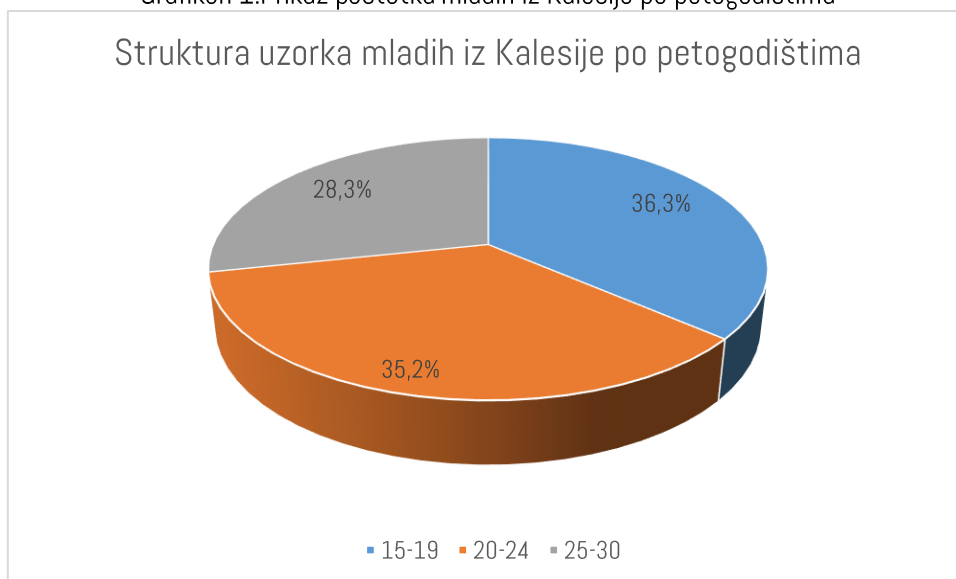
Iz vangradskih sredina bilo je 90,1% mladih, dok je iz gradskih bilo 9,8%.

Kao što podaci navedeni ispod pokazuju, uzorak je bio izbalansiran po spolu, dobi, mjestu boravka mladih (gradsko ili vangradsko područje).

² [Rezultati Popisa stanovništva 2013.](#)

³ [Federalni zavod za statistiku – Popis 2013.](#)

Grafikon 1. Prikaz postotka mladih iz Kalesije po petogodištima

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Grafikon 2. Prikaz postotka mladih Kalesije po mjestu prebivališta

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Tabela 3. Demografske karakteristike uzorka

	Broj ispitanika	Cijeli uzorak	Gradsko	Vangradsko
Spol	Muškarci	50,1%	8,99%	91%
	Žene	49,9%	10,63%	89,36%

Bračni status	Neudata/neoženjen, ne živi s partnerom	84,1%	9,1%	90,9%
	Razvedena/razveden	0,5%	50%	50%
	Udata/oženjen	14,3%	13%	87%
	Zajednički život; Nisu u braku, ali žive s partnerom	0,5%	0%	100%
	Ne želi odgovoriti	0,3%	0%	100%
Radni status	Nezaposlen	52,5%	8,1%	91,9%
	Povremeno zaposlen – freelancer	1,3%	20%	80%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,3%	0%	100%
	Samozaposlen	1,1%	0%	100%
	Volonter	3,4%	23,1%	76,9%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	37,1%	10,7%	89,3%
	Zaposlen na pola radnog vremena	2,1%	12,5%	87,5%
	Ne želi odgovoriti	1,1%	25%	75%
Broj članova u domaćinstvu	1	1,9%	42,9%	57,1%
	2	6,4%	41,7%	58,3%
	3	27,3%	9,7%	90,3%
	4	40,6%	4,6%	95,4%
	5	13%	6,1%	93,9%
	6+	10,9%	11,8%	88,2%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nakon provedene ankete među mladima, analiza bračnog statusa pokazuje da je najviše neoženjenih/neudatih mladih osoba, odnosno 84,1%, dok je mladih koji su u braku 14,3%. Osim toga, 8,8% mladih je odgovorilo da ima djecu, dok ih je 91% odgovorilo da nemaju.

Kad je u pitanju radni status, nezaposleno je više od polovine mladih, odnosno 52,5%. Prema vlastitoj procjeni, skoro trećina mladih zaposlena je na puno radno vrijeme, odnosno njih 37,1%. Mladih koji su tokom istraživanja odgovorili da volontiraju ima 34%, a zaposlenih na pola radnog vremena je 2,1%.

Podatak o nezaposlenosti mladih treba uzeti s rezervom jer je prikazani procent (ne)zaposlenosti izračunat na osnovu vlastite procjene mlade osobe da li ona sebe definira kao zaposlenu, nezaposlenu ili po nekoj drugoj ponuđenoj kategoriji.

Prema broju članova u domaćinstvu, najviše mladih u Kalesiji živi u četveročlanim domaćinstvima, odnosno 40,6%, dok je 27,3% u domaćinstvima s tri člana. U domaćinstvima s pet članova živi 13% ispitanika, a sa šest i više živi njih 10,9%.

OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH

Obrazovanje

Kad su u pitanju osnovne škole, u Kalesiji djeluje pet javnih ustanova koje su centralne škole.⁴ Prema informacijama Federalnog zavoda za statistiku, u ovoj općini je 19 škola, a u koje su ubrajaju centralne i područne osnovne škole.⁵

U Kalesiji se nalazi jedna srednja škola, i to Javna ustanova Mješovita srednja škola Kalesija. Ne postoje visokoškolske ustanove u ovoj općini.

Za potrebe izrade Analize položaja i potreba mladih u Kalesiji koriste se statistički podaci koje obrađuje i objavljuje Zavod za statistiku FBiH, a radi se o broju škola i učenika po godinama. Stoga su u Tabeli 4 i Tabeli 5 predstavljeni podaci koje godišnje objavljuje Federalni zavod za statistiku.

Kad je u pitanju srednjoškolsko obrazovanje, prema odgovorima anketiranih, četverogodišnju školu u Kalesiji završilo je 58,9% mladih, dok je trogodišnju završilo njih 10,3%. Dakle, ukupno 69,2% ispitanih ima srednjoškolsko obrazovanje.

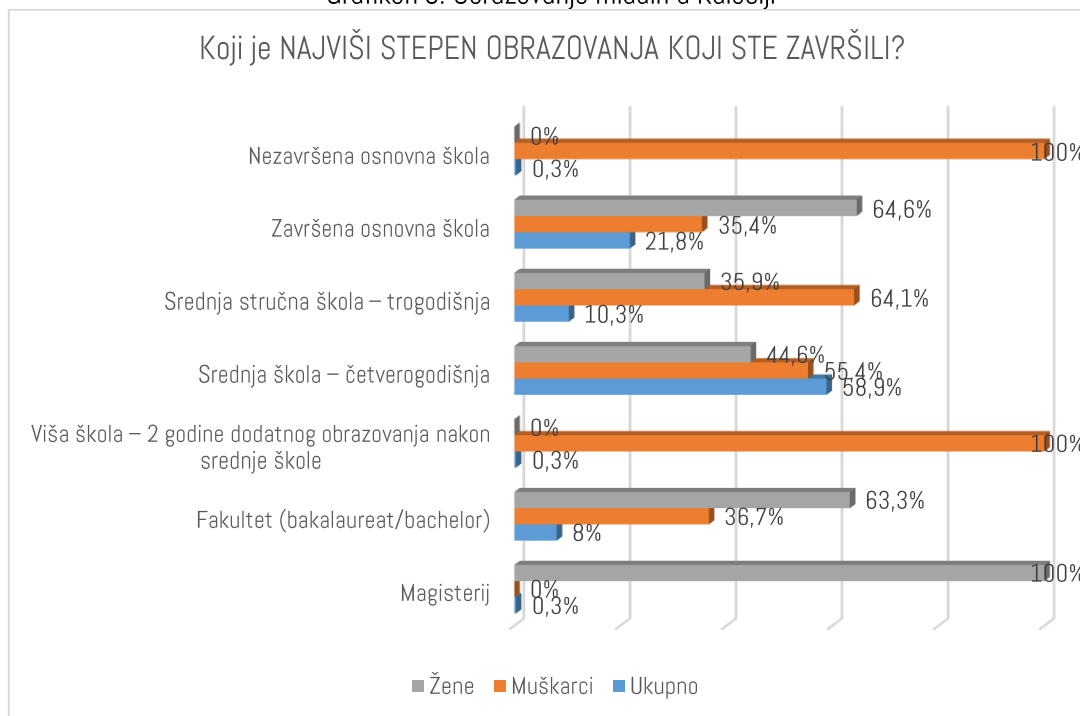
Prema odgovorima ispitanika, fakultet/bakalaureat je završilo 8% mladih, od toga 63,3% žena i 36,7% muškaraca. Magisterij je završilo 0,3% mladih Kalesije. Prema svim ovim podacima, visokoobrazovanih ispitanika ima 8,3%.

Osnovnu školu završilo je 21,8% mladih, s tim da u navedeni postotak ulaze i mladi koji pohađaju deveti razred osnovne škole i oni koji su još u procesu srednjoškolskog obrazovanja.

⁴ [Općina Kalesija – obrazovne institucije](#)

⁵ [Tuzlanski kanton u brojkama](#)

Grafikon 3. Obrazovanje mladih u Kalesiji

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Osnovno obrazovanje

Kad su u pitanju javne ustanove koje se bave osnovnim obrazovanjem, u Kalesiji postoje sljedeće centralne škole: OŠ "Kalesija", OŠ "Memići", OŠ "Rainci Gornji", OŠ "Tojšići" i OŠ "Vukovije".

Od školske 2021/2022. do 2024/2025. broj učenika koji su pohađali osnovnu školu je varirao iz godine u godinu. Rast broja učenika u odnosu na prethodne godine bilježi se u školskoj 2022/2023. godini. Međutim, ako se uporedi broj učenika u ovom periodu od četiri godine, vidi se da je broj učenika manji za 139, što je 5,23%.

Trend smanjenja broja učenika primjetan je i u Tuzlanskom kantonu, u kojem iz godine u godinu kontinuirano pada broj đaka koji pohađaju osnovnu školu. Tako je u školskoj godini 2021/2022. bilo 35.847 učenika, a u 2024/2025. taj broj je iznosio 33436, što je manje za 2411 (6,72%).

Tabela 4. Broj upisanih učenika u osnovnu školu

Školska godina	Osnovno obrazovanje				
	Broj škola	Broj upisanih učenika			
		Ukupno	Djevojke/ djevojčice	1. razred (ukupno)	
2021/2022.	Kalesija	19	2.657	1.333	274
	Tuzlanski kanton	211	35.847	17.436	3.757
2022/2023.	Kalesija	19	2.611	1.339	304
	Tuzlanski kanton	212	35.212	17.206	3.735

2023/2024.	Kalesija	19	2.704	1.385	284
	Tuzlanski kanton	212	34.675	16.948	3.680
2024/2025.	Kalesija	19	2.518	1.278	231
	Tuzlanski kanton	211	33.436	16.308	3.471

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U Kalesiji su 2021/2022. u prvi razred osnovne škole upisana 274 prvačića, dok je u školskoj 2024/2025. upisan 231 učenik, što je manje za 15,69%. Drugačije nije ni na kantonalnom nivou, tako da je u istom periodu u Tuzlanskom kantonu u prvi razred upisano za 7,61 % manje učenika.

Ako uporedimo stanje u drugim lokalnim zajednicama u kojima je Institut radio istraživanja sa stanjem u Kalesiji, može se primijetiti da su trendovi slični.

Naprimjer, u Hadžićima je školske 2017/2018. godine bilo ukupno upisano 2.309 osnovaca, a taj broj se u školskoj 2022/2023. smanjio na 2.086 učenika, što je za 9,65% manje.⁶ U Sanskom Mostu u periodu od pet godina (2017/2018–2021/2022) broj učenika u osnovnim školama je manji za 30,81%.⁷

I Gradačac bilježi pad broja upisanih učenika u osnovne škole. U školskoj 2019/2020. bilo je 3.607 upisanih osnovaca, dok ih je u 2021/2022. bilo 3.561. Školske 2022/2023. godine upisano je svega 3.399 učenika u osnovne škole. Dakle, u periodu od 2019. do 2023. godine upisano je 208 učenika manje u osnovne škole u Gradačcu.⁸

Srednje obrazovanje

U Mješovitoj srednjoj školi, kao jedinoj srednjoj školi u Kalesiji, kako je navedeno na njenoj zvaničnoj stranici,⁹ postoje sljedeći smjerovi i zanimanja: Gimnazija – opći smjer, Medicinska sestra – tehničar, Mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje, Mašinski tehničar operator za CNC mašine, Veterinarski tehničar, Ekonomski tehničar – smjer poslovna informatika, Automehaničar, Instalater centralnog grijanja, Zavarivač, Trgovac i Frizer – vlasuljar.

Tabela 5. Broj upisanih učenika u srednje škole u Kalesiji i TK

Školska godina	Srednjoškolsko obrazovanje				
		Broj škola	Broj upisanih učenika		
			Ukupno	Djevojke/ djevojčice	1. razred (ukupno)
2021/2022.	Kalesija	1	598	300	168
	Tuzlanski kanton	33	14.384	7.187	3.842
2022/2023.	Kalesija	1	581	296	168

⁶ Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih općine Hadžići

⁷ Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih općine Sanski Most

⁸ Analiza rezultata položaja i potreba mladih Grada Gradačca

⁹ JU Mješovita srednja škola Kalesija

	Tuzlanski kanton	34	14.128	7.080	3.941
2023/2024.	Kalesija	1	593	297	174
	Tuzlanski kanton	33	14.117	7.120	4.074
2024/2025.	Kalesija	1	615	300	207
	Tuzlanski kanton	33	14.091	7.083	4.057

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Za razliku od osnovnoškolskog obrazovanja, u Kalesiji nisu prisutni trendovi smanjenja broja učenika u srednjoj školi u periodu od četiri godine (2021/2022–2024/2025). Izuzetak je školska 2022/2023. g., kada je zabilježen blagi pad ukupnog broja učenika. U Kalesiji je školske 2021/2022. bilo 598 učenika, a 2024/2025. taj broj je iznosio 615. To je više za 2,84%. S druge strane, u Tuzlanskom kantonu zabilježen je trend pada broja učenika u ovom istom periodu. Naime, 2021. bila su ukupno 14.384 učenika, a 2024. srednju školu pohađao je 14.091 učenik, što je manje za 2,03%.

Kada su u pitanju učenici upisani u prvi razred srednje škole, u Kalesiji raste broj đaka iz godine u godinu, tako da je 2024/2025. broj učenika bio veći za 23,21%. Isti slučaj je i s Tuzlanskim kantomom, u kojem je 2024/2025. bilo 5,59% više učenika upisanih u 1. razred srednje škole nego tri godine ranije.

Tabela 6. Ukupan broj upisanih učenika prema vrsti škole

Srednjoškolsko obrazovanje								
Školska godina		Broj upisanih učenika prema vrsti škole						
		Ukupno	Djevojke/ djevojčice	Gimnazije	Umjetničke škole	Tehničke škole	Stručne/ strukovne škole	Vjerske škole
2021/2022.	Kalesija	598	300	7	0	341	250	0
	Tuzlanski kanton	14.384	7.187	1.941	204	7.975	3.753	511
2022/2023.	Kalesija	581	296	0	0	327	254	0
	Tuzlanski kanton	14.128	7.080	1.853	218	7.843	3.691	523
2023/2024.	Kalesija	593	297	0	0	326	267	0
	Tuzlanski kanton	14.117	7.120	1.809	241	7.775	3.771	521
2024/2025.	Kalesija	615	300	0	0	328	287	0
	Tuzlanski kanton	14.091	7.083	1.742	227	6.665	3.076	531

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Ako se pogleda izbor srednje škole, mladi u Kalesiji najviše pohađaju tehničke smjerove i zanimanja, tako da tu ima najviše upisanih učenika, s tim da od 2021/2022. do 2024/2025. blago pada broj učenika u tehničkim smjerovima za 3,81%. S druge strane, u stručnim, odnosno strukovnim školama raste broj učenika iz godine u godinu. U navedenom periodu od četiri godine strukovne škole upisalo je 14,79% više učenika.

Kada je u pitanju Gimnazija, ovu školu je 2021/2022. pohađalo sedam đaka, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, svi su u to vrijeme bili četvrti razred. Od tada do školske 2024/2025. Gimnaziju nije pohađao niti jedan učenik.

U Tuzlanskom kantonu broj upisanih gimnazijalaca od 2021/2022. do 2024/2025. manji je za 199 (10,25%). U istom periodu broj učenika u tehničkim školama manji je za 1.310 (16,42%), a u strukovnim za 677 (18,03%). Postotak učenika koji pohađaju umjetničke škole u TK veći je za 11,27%, a u vjerskim školama za 3,91%.

Na fokusnoj grupi mladi su iz govorili zašto smatraju da je gimnazija prestala biti privlačna učenicima.

„Mi više nemamo gimnaziju. Odnosno, mi smo bili zadnja generacija prije tri-četiri godine. Uvijek ima konkurs, ali djeca su nezainteresovana za gimnaziju. Bilo nas je oko 20 kad sam ja bio. Međutim, pojedini su se razmjestili na neko drugo opredjeljenje, neki napuste komplet našu srednju školu, odu u drugu. Na kraju je samo sedam ostalo.“

(Muško, Kalesija)

Visoko obrazovanje

Prema podacima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku, broj studenata iz Kalesije je iz godine u godinu sve manji. Naime, iz Kalesije je 2021/2022. bilo 418 studenata, dok je u akademskoj 2024/2025. bilo njih 376. Procentualno, to je 10,04% manje kalesijskih studenata.

Pad broja studenata bilježi se u potpunom Tuzlanskom kantonu u ovom istom periodu. Od akademske 2021/2022. do 2024/2025. u ovom kantonu je 310 studenata manje, odnosno 3,96%.

Tabela 7. Studenti prema mjestu prebivališta

Kanton/ lokalna zajednica	Broj upisanih studenata prema mjestu prebivališta			
	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.	2024/2025.
Tuzlanski kanton	7.820	7.957	7.339	7.510
Kalesija	418	364	349	376
Gradačac	592	574	556	553
Kladanj	207	202	165	163
Lukavac	655	637	547	579
Srebrenik	538	522	496	507
Tuzla	2.971	2.906	2.985	3.031
Živinice	923	886	873	892
Čelić	75	79	58	71
Doboj Istok	180	179	175	186
Sapna	68	71	54	61
Teočak	64	50	49	46
Gračanica	697	707	650	657
Banovići	432	420	382	388

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Stipendije

Općina Kalesija svake godine dodjeljuje stipendije studentima koji zadovoljavaju uvjete konkursa. Posljednji konkurs za dodjelu stipendija objavljen je krajem januara 2025,¹⁰ a odnosio se na dodjelu stipendija redovnim studentima prvog ciklusa studija s područja općine Kalesija u akademskoj 2024/2025. godini.

U skladu s Budžetom općine Kalesija za 2025. godinu, 59 redovnih studenata Prvog ciklusa studija dobilo je stipendiju u iznosu od 1.500 KM,¹¹ a koja se isplaćuje u 10 jednakih mjesečnih rata tokom 2025. godine. Prema informacijama iz Općine Kalesija, pored mladih Kalesije koji su odabrani konkursom, stipendiraju se i studenti koji su ranije ostvarili to pravo, tako da broj stipendiranih studenata iznosi 117.

Inače, Kalesija je u Budžetu za 2025. za stipendije izdvojila 175.500 KM.¹² U Budžetu za 2024. godinu za stipendije je određeno 170.000 KM, a 2023. iznos je bio 136.000 KM.

Pravo učešća na konkursu za stipendiju imali su studenti koji su ispunjavali sljedeće uvjete:

- da su državljani Bosne i Hercegovine;
- da imaju prebivalište na području općine Kalesija;
- da su redovni studenti I ciklusa na jednom od univerziteta u BiH;
- da su u tekućoj akademskoj godini prvi put upisali određenu godinu studija;
- da ne primaju kredit ili stipendiju od drugog davaoca.

Studentima s prosječnom ocjenom 9,00 i više iz prethodne godine studija stipendija se dodjeljuje bez bodovanja.

Općina Kalesija nagrađuje i učenike završnih razreda osnovnih škola. Naime, riječ je o priznanjima koja se dodjeljuju učenicima završnog razreda osnovnog školovanja koji su tokom cijelog školovanja u svakom razredu osnovne na kraju školske godine imali odličan uspjeh. Pored priznanja koja se uručuju, svaki učenik dobija i novčanu nagradu u iznosu od 100 KM. Krajem 2024. godine dodijeljena su priznanja za 105 učenika.

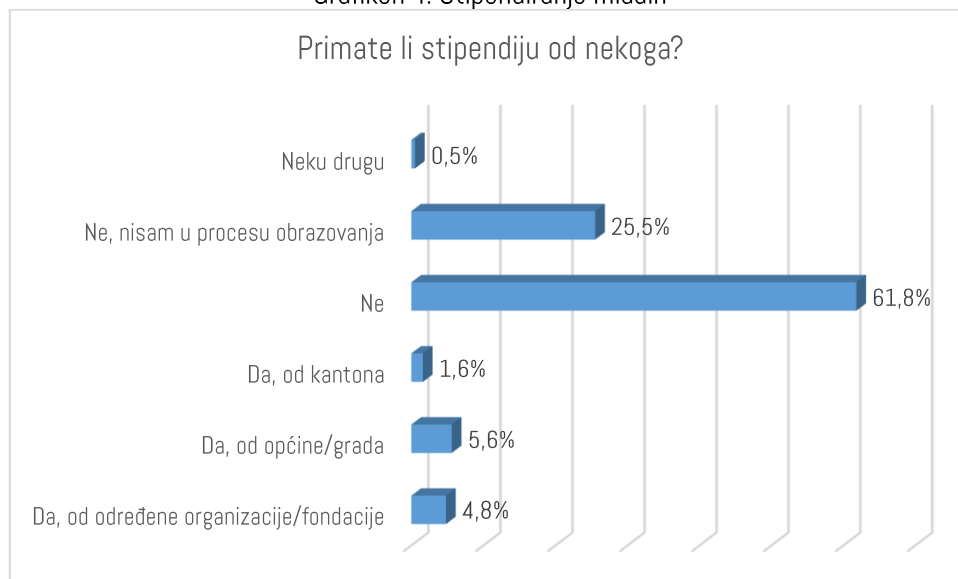
Od mladih koji su popunili upitnik u sklopu istraživanja, 5,6% njih je kazalo da prima stipendiju od Općine. Od tog postotka 95,2% ih živi u vangradskim sredinama, a 4,8% u gradskim. Od kantona stipendiju prima 1,6% mladih. Od određene organizacije ili fondacije stipendiju, prema njihovim tvrdnjama, prima 4,8% mladih. Nikakvu stipendiju ne prima 61,8% ispitanika. Da nisu u procesu obrazovanja da bi primali stipendiju odgovorilo je 25,5% ispitanika.

¹⁰ [Konkurs za dodjelu stipendija u Kalesiji](#)

¹¹ [Rezultati konkursa za dodjelu stipendija u Kalesiji](#)

¹² [Izmijenjeni Budžet Općine Kalesija](#)

Grafikon 4. Stipendiranje mladih

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Kalesiji zamjeraju što se ne stipendiraju i učenici u srednjim školama, jer se trenutno na taj način podržavaju samo studenti.

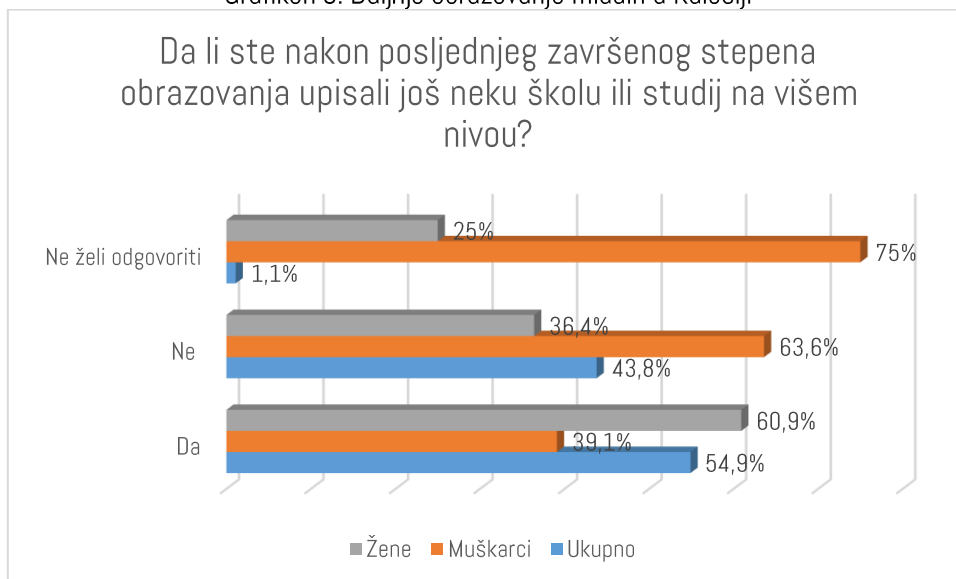
„Trebalo bi se unaprijediti stipendiranje učenika. Jer Općina Kalesija nudi stipendije samo za studente. Dakle, za srednju školu nema ništa. I ovo malo što ima, bude borba da se dobije.“

(Muško, Kalesija)

Razlog prestanka daljnjeg školovanja

Nakon posljednjeg završenog stepena obrazovanja, 54,9% mladih u Kalesiji je izjavilo da su upisali neku višu školu ili studij, a spolna struktura pokazuje da više osoba ženskog spola nastavlja obrazovanje (60,9%) u odnosu na muškarce (39,1%). S druge strane, mladih koji nisu nastavili školovanje ima 43,8%. Tu spada 63,6% muškaraca i 36,4% žena.

Grafikon 5. Daljnje obrazovanje mladih u Kalesiji

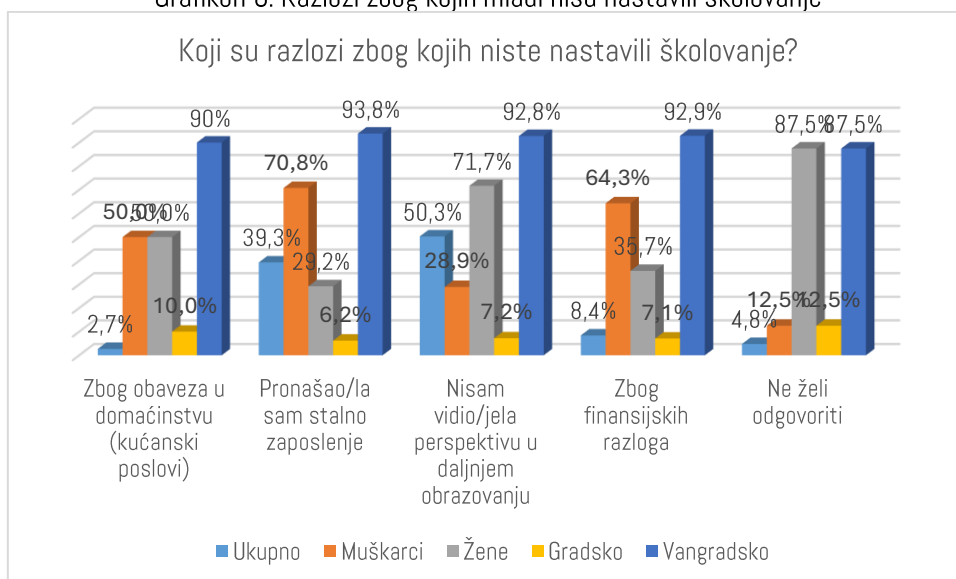
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada se govori o razlozima nenastavljanja daljnjeg obrazovanja, 39,3% mladih nije nastavilo jer su pronašli stalno zaposlenje, a da nisu vidjeli perspektivu u daljnjem obrazovanju odgovorilo je njih 50,3%. Treba imati u vidu da je zbog finansijskih razloga od daljnjeg obrazovanja odustalo 84% mladih. Osim toga, 6% mladih je odgovorilo da obrazovanje nije nastavilo zbog obaveza u domaćinstvu.

Kada su u pitanju određene druge manje lokalne zajednice u kojima je Institut provodio istraživanja položaja i potreba mladih, manji je postotak mladih koji su odustali od daljnjeg obrazovanja zbog nedostatka finansijska nego u Kalesiji.

Naime, finansijske su za daljnje školovanje bile problem za 7,3% mladih u Gradačcu, 3,7% mladih u Bihaću i 3,5% mladih u Hadžićima.

Grafikon 6. Razlozi zbog kojih mladi nisu nastavili školovanje

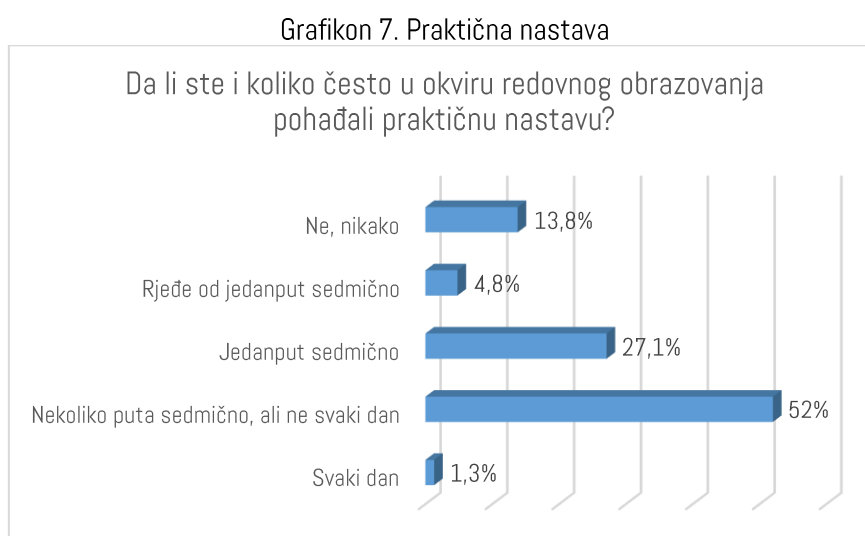

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Praktična nastava

Praktična nastava važan je dio procesa obrazovanja za bilo koje zanimanje, kako bi učenici teoretski dio koji uče tokom školovanja mogli primijeniti u radu.

Prema rezultatima anketiranja, 13,8% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja, dok ju je rjeđe od jednom sedmično imalo njih 4,8%. Jednom sedmično praksu je imalo 27,1% mladih, a nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo 52%, što je dobar podatak. Rezultat je to prakse mladih u Kalesiji da upisuju usmjerene škole s obaveznom praktičnom nastavom. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 1,3% ispitanih.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Ako se uporedi s drugim lokalnim zajednicama u kojima je Institut sproveo istraživanje, oko trećine mladih (33,6%) u Gradačcu nikako nije imalo praktičnu nastavu dok su pohađali redovno obrazovanje. Nešto manji broj ispitanih mladih je praksu imao jednom (27,9%) ili nekoliko puta sedmično (24,1%).

U Bihaću 40,1% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu, a jednom sedmično praksu je imalo 15,4% mladih. Nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu pohađalo je njih 17,3%. U općini Hadžići, kako je istraživanje pokazalo, 35,5% anketiranih nikako nije imalo praktičnu nastavu tokom školovanja, dok ju je rjeđe od jednom sedmično imalo 6,7%. Jednom sedmično praksu je imalo 22,4% mladih, a nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo 28,8% ispitanika. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 5,1% ispitanih u Hadžićima.

O praksi se razgovaralo tokom fokusne grupe s mladima u Kalesiji, koji su iznijeli svoja iskustva iz škola koje pohađaju ili su pohađali. Većina smatra da ima manjkavosti koje je moguće unaprijediti.

„I ja sam završio srednju školu isto tako u Kalesiji. Međutim, ja smatram da se mora promijeniti onako kako nama praksa funkcioniše. Odnosno, praktična nastava. Jer treba da bude puno češće nego jedanput sedmično, kao što većina nas je imala ili ima. I uslovi su isto tako loši. Jer ja iz svog mišljenja i iskustva mogu da kažem da sam ja imao baš nekako lošu praktičnu nastavu. Imao sam je samo jedan sat i nisam

toliko nešto naučio. I uslovi su sami u veterinarskoj stanici, u kojoj sam radio praktičnu nastavu, bili stvarno grozni. Tako da smatram da se mora promijeniti taj položaj.“

(Muško, Kalesija)

„Ono što ja mislim da treba da se izmijeni je taj nedostatak praktičnog dijela iz pojedinih predmeta, jer smatram da ono što se nauči teorijski na neki način, ako je moguće, treba da se pokaže praktično. Pa kao, naprimjer, iz hemije radimo neke, učimo teoretski neke eksperimente i smatram da bi se trebalo to pokazati.“

(Muško, Kalesija)

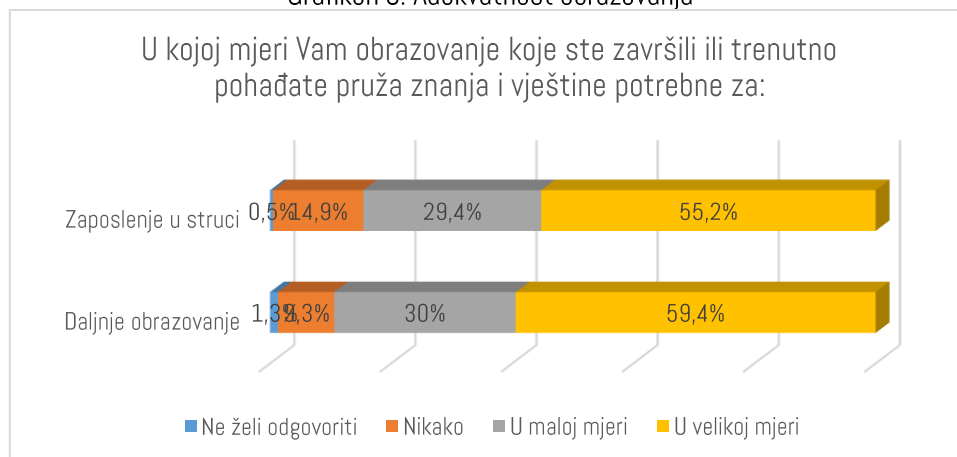
Adekvatnost obrazovanja

Znanje koje učenici i studenti steknu tokom školovanja trebalo bi da im pomogne u nastavku obrazovanja, ali i kasnijem pronalasku zaposlenja. Međutim, obrazovanje nije u direktnoj nadležnosti lokalnih organa vlasti, ali lokalna zajednica na različite načine može utjecati na kvalitet obrazovanja i ponudu obrazovnih programa.

U Kalesiji više od polovine anektiranih mladih (594%) smatra da im znanje stečeno tokom formalnog obrazovanja u velikoj mjeri pomaže za nastavak školovanja, a 30% je mladih koji kažu da im pomaže u maloj mjeri. Da im znanje stečeno tokom školovanja nikako nije koristilo za nastavak obrazovanja ističe 9,3% ispitanih.

Kada se govori o zaposlenju, 55,2% mladih reklo je da im je prethodno stečeno znanje pomoglo u velikoj mjeri da se zaposle u struci, a 29,4% istaklo je da im je pomoglo, ali u maloj mjeri. Nikakvu korist od znanja stečenog tokom obrazovanja za zaposlenje u struci kazalo je da nema 14,9% ispitanih.

Grafikon 8. Adekvatnost obrazovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

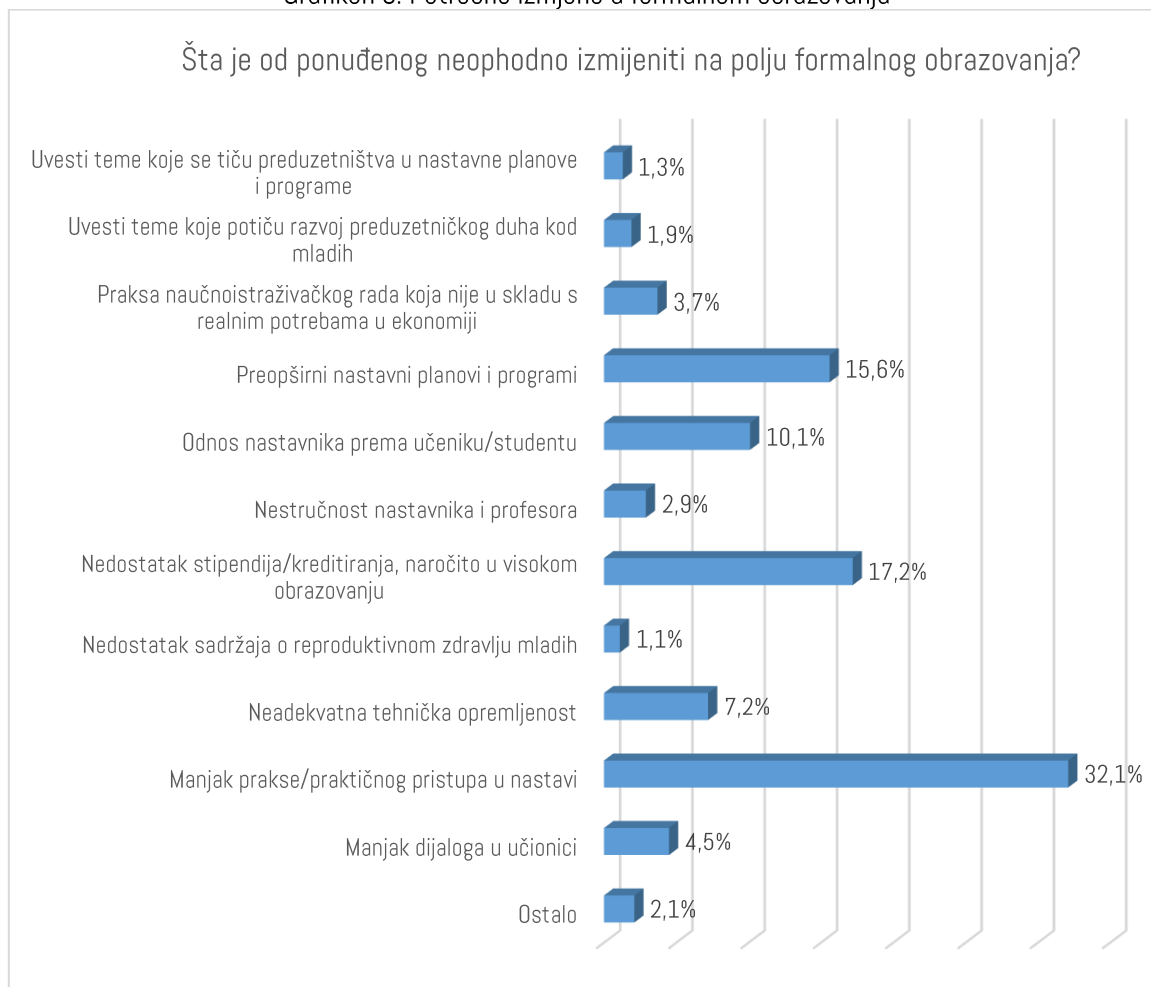
Mladi iz Kalesije smatraju da se mnoge stvari moraju izmijeniti u polju formalnog obrazovanja, kako bi ono bilo kvalitetnije i pružalo adekvatno znanje.

Kao jedan od najvećih nedostataka 32,1% ispitanih istaklo je manjak prakse u nastavi, dok ih 15,5% kaže da su problem preopširni nastavni planovi i programi. Nedostatak stipendiranja ili kreditiranja, naročito u visokom

obrazovanju, kao problematično izdvojilo je 17,2% ispitanika. Odnos nastavnika prema učeniku kao problem istaklo je 10,1% ispitanika, dok je nestručnost nastavnog kadra izdvojilo 2,9% mladih. Manjak dijaloga u učionici je nešto na čemu se treba raditi, a to smatra 4,5% ispitanika.

Osim toga, 3,7% ispitanika kao problematičnu je izdvojila i praksu naučnoistraživačkog rada koja nije u skladu s realnim potrebama u ekonomiji.

Grafikon 9. Potrebne izmjene u formalnom obrazovanju

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Tokom razgovora mladi su istakli da bi bilo nužno promijeniti mnoge stvari tokom formalnog obrazovanja. Osim manjka adekvatne praktične nastave, mladi su istakli šta bi to oni unaprijedili, ali su i pojasnili zašto su se neki od njih odlučili da srednju školu upišu u drugoj lokalnoj zajednici.

„Ja sam išla u srednju ovdje u Kalesiji prije sedam godina. Ono što ja smatram, iskreno, da treba da se promijeni jeste prvenstveno, kao što je neko već spomenuo, odnos učenika i profesora, mislim i s jedne i s druge strane. A druga stvar itekako jeste manjak te prakse. Dok sam ja bila u srednjoj školi, skoro da je nismo nikako imali, osim, jedino na prvoj godini. I također, preopširni ti nastavni planovi i programi... I većina tih nekih stvari koje mi izučavamo, a koje nam nisu uopšte potrebne. Tako da smatram da je to jako bitno. I mislim posebno taj momenat što znam da se u nekim određenim smjerovima praksa koju učenici rade radi

na način da ih pojedini poslodavci tako rečeno uslovljavaju da trebaju tu da dobiju stipendiju, a nakon toga, kad završe srednju školu, moraju da rade kod njih određeni vremenski period kako da bi se vratile te stipendije. Tako da smatram da bi se to trebalo izmijeniti što prije, kako bi i te stipendije koje se dobijaju zaista bile realne i opravdavajuće, a ne u interesu jedne strane, a na štetu druge. Tako da mislim, što se tiče generalno obrazovanja u našoj srednjoj školi, smatram da treba 90% stvari da se izmijeni. Ja kao neko, mislim, završila sam srednju tu mašinsku, ali uopšte nisam zadovoljna sa bilo čim, ni postignutim znanjem ni generalno sa uslovima koje sam imala dok sam bila u srednjoj školi. A posebno sa praksom generalno, sa sadržajem koji smo izučavali.“

(Žensko, Kalesija)

„Generalno za obrazovanje u Kalesiji ne mogu ništa puno reći. Bila sam u osnovnoj školi, super mi je to bilo, iskreno. Možda su malo zastarjeli planovi i programi. Srednju sam završila u Tuzli, srednju medicinsku, isto smo i mi morali plaćati sve. Ali prvenstveno izabrala sam Tuzlu zato što sam smatrala da je stručnost profesora možda bolja u drugom gradu, tako da se osvrnem na taj aspekt.“

(Žensko, Kalesija)

„Ja inače putujem u školu, u Tuzlu, bez obzira što sam ovdje, imam kuću, imam sve. Ja nisam mogao naći svoj smjer, nešto što bi se time bavio ovdje u Kalesiji, u našoj srednjoj školi. Najgori nam je prijevoz, nas učenika, putnika. Znae sad možda problematiku GIPS-a (Gradski i prigradski prijevoz Tuzla, op.a), preskupe karte, neredovne linije. Pogotovo kod nas, na našoj liniji 13-11 najgori su uslovi. Inače, u Tuzli sam upisao elektrotehničku školu, u Kalesiji nema taj smjer.“

(Muško, Kalesija)

Jedna od učesnica fokusne grupe je osoba s invaliditetom, te je ona opisala svoja iskustva i poteškoće s kojima se suočavala tokom školovanja.

„Ja sam završila prije dvije godine, završila sam medicinsku školu ovdje u Kalesiji. I odmah sam negdje po dolasku vidjela da to neće ići tako lako kao što sam ja mislila. Naprimjer, možda to kolega i zna, znači, na samom ulazu imate rampu. Ali ja kroz tu rampu nisam mogla jer je rampa previše klizava, a onda sam bila prinuđena ostaviti kolica u prizemlju i čak do zadnjeg sprata popet se na jedvite jade. Isto tako što se tiče prakse. Jedno vrijeme nisam išla jer je i sam UKC, znate kako funkcionise i na koji način. E onda, u drugom polugodištu sam, hajmo tako reći, potegnula da idem i ja s njima. Jer ono što ti dobiješ na papir, naučiš, nije isto kao što radiš, naprimjer, na UKC-u ili u domu zdravlja, zavisi kako si raspoređen. I onda sam rekla da želim i onda sam naišla, opet, na prepreke u UKC-u, koje ne bih željela da spominjem. Ali opet kažem, danas-sutra, ja nisam bila jedino dijete s invaliditetom u Srednjoj mješovitoj u Kalesiji, ima ih još, ali smatram da sam prilaz u školi i sam prilaz u UKC-u, i pristup osoblja i profesora može biti puno bolji ukoliko se dovede do nekog nivoa.“

(Žensko, Kalesija)

Pored problema s nedostatkom adekvatne praktične nastave, opširnih nastavnih planova i programa, odnosa profesora prema učenicima, učesnici fokusne grupe su vršnjačko nasilje u školama izdvojili kao kritičnu tačku na kojoj se mora dugoročno raditi.

„Mislim, ja nisam vjerovao da kod nas nasilje u školi uopšte postoji dok se nisam počeo malo družiti više i sa ostalim ovim odjeljenjima, dok nisam počeo da radim s pedagogom gore, kad sam ušao u vijeće škole. Tad mi je samo počelo dolaziti da stvarno se kod nas kroz školu provlači ta neka vrsta nasilja, bilo kakvog da postoji. I tad sam znao, desilo mi se da prođem kraj škole, cura stoji i odjednom zove profesora, ide i dolazi njoj i ona

njemu tako počinje da priča što joj se desilo, počinje da plače. Ja to samo slušam, pa kontam, je li ovo moguće da se to toliko ne čuje, a da stvarno postoji?”

(Muško, Kalesija)

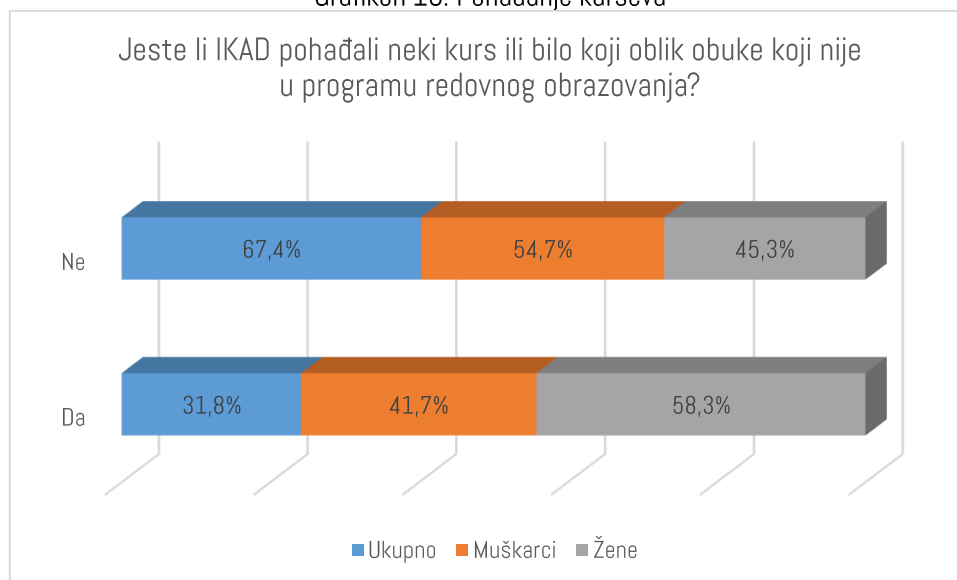
„Ja sam bila žrtva nasilja svih oblika, između ostalog i seksualnog. I mislim da pedagogica, koja još uvijek tu radi u srednjoj školi, da je njena taktika bila da pomiri mene i tog momka, pa na način da sjedimo zajedno u klupi. Mislim, tu je bila njihova metoda odgojna, kako već da je nazovemo. Tako da ja stvarno znam da je bilo jako puno nasilja, ja sad govorim o situaciji kad sam ja išla u srednju školu (...). A govorim o situaciji kad smo mi radili sa „Trikom“ generalno radionice, da je stvarno bilo slučajeva, znam da je bilo sa mnom puno ljudi koji su radili, čak i u osnovnoj i srednjoj školi, da smo mi imali situacija gdje nismo mogli uopšte da kontrolišemo situaciju, da je profesor samo nijemo posmatrao. Posebno kada je bila situacija tamo u Beogradu da su djeca donosila plastični pištolj, a profesor nijemo sjedi i posmatra, sve to gleda, a oni 'pucaju' jedni na druge. Pa se tako potuku, pa u osnovnoj školi dvije djevojčice se potuku na vratima, a ono gleda pomoćnik direktora, svi, niko ništa ne reaguje. Tako da ja opet se vraćam na ono što sam maloprije spomenula, mislim da se ovdje plasira skroz neka druga priča, a da je to u realnosti stvarno drugačije (...).“

(Žensko, Kalesija)

Neformalno obrazovanje

U Kalesiji 67,4% mladih nije pohađalo neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja, dok je 31,8% ispitanih išlo na neku dodatnu edukaciju. Rezultati istraživanja pokazuju da su žene (58,3%) sklonije dodatnoj edukaciji od muškaraca (41,7%).

Grafikon 10. Pohađanje kurseva

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi koji su pohađali kurseve/edukacije najviše su učili strane jezike, od toga najčešće engleski i njemački, te se usavršavali u polju poznavanja IT vještina (programiranje). Dodatnu edukaciju 25,8% mladih upisivalo je radi jačanja kompetencija za izlazak na tržište rada, a 55,8% ih je željelo jačati znanje u određenoj oblasti. Osim toga, neformalnu edukaciju je odlučilo pohađati 30% mladih jer ih zanima određena tema i smatraju to kvalitetnim načinom za provođenje slobodnog vremena.

Na pitanje da li bi željeli pohađati neki kurs u budućnosti, 29,2% mladih je odgovorilo pozitivno, a spolna struktura onih koji bi željeli pohađati neformalno obrazovanje ili dodatne edukacije pokazuje da je više žena (65,5%) u odnosu na muškarce (34,5%). Pohađati u budućnosti neki vid neformalnog obrazovanja ne želi 51,5% mladih, a 18,8% ih ne zna da li bi pohađali neki kurs.

Od ispitanih koji bi rado pohađali neki kurs, kao preferencijalne odgovore navode učenje engleskog i njemačkog jezika te stjecanje IT vještina.

Kada su u pitanju druge lokalne zajednice u kojima je Institut uradio istraživanje položaja i potreba mladih, u Hadžićima 53,4% mladih nije pohađalo kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja, dok je 43,8% ispitanih išlo na dodatnu edukaciju. U Gradačcu 18,4% mladih je pohađalo kurseve, dok bi ih 20,6% željelo ići na određeni kurs. U Bihaću 47,5% mladih nije pohađalo kurs ili edukaciju, a pohađalo ih je 44,4% ispitanih. U Sanskom Mostu 71,8% mladih nije pohađalo neki kurs, dok je 24,8% ispitanih išlo na kurs.

U fokusnoj grupi mladi su govorili o dostupnosti kurseva ili dodatnih edukacija u njihovoj lokalnoj zajednici. Uglavnom su sve prilike vezane za organizaciju koja radi s mladima „Trik“.

„Uglavnom dostupni su kursevi za jezike. 'Trik' je, ja mislim, i vodeći po svim vrstama, hajmo reći, neformalnog obrazovanja. Imamo Crveni križ, oni dosta nude. I nešto pomalo bude po školama. Također imaju i klubovi.“

(Muško, Kalesija)

„Ima, također, kurs islama. To što ja znam da se svaki mjesec se obilježava. I u sklopu toga svaki mjesec ima neka ekskurzija u drugi grad i besplatno je.“

(Žensko, Kalesija)

ZAPOŠLJAVANJE I SAMOZAPOŠLJAVANJE MLADIH

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontroliranih i nekontroliranih varijabli značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih drugih kategorija ne spada u nezaposleno (penzioneri, osobe nesposobne za rad, učenici i slično), općenito, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno.

Zvanične statistike vode se brojem osoba prijavljenih na biroa za zapošljavanje, pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljene na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

Kako je 2023. godine objavio Federalni zavod za statistiku u biltenu „Tuzlanski kanton u brojkama“, prema stanju do 31. decembra 2022. godine u Kalesiji je bilo registrirano 712 obrta.¹³ Godinu kasnije u ovoj općini bilo je 711 registriranih obrta.

Tabela 8. Zaposlenost u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / lokalna zajednica	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	99.589	101.192	101.715	102.838
Kalesija	4.399	4.620	4.550	4.582
Gradačac	8.786	8.895	8.940	8.917
Kladanj	1.663	1.637	1.602	1.572
Lukavac	9.146	9.516	9.800	9.878
Srebrenik	6.306	6.513	6.635	6.860
Tuzla	38.233	38.492	38.542	39.325
Živinice	10.929	11.084	11.176	11.408
Čelić	1.104	1.173	1.220	1.264
Doboj Istok	1.815	1.865	1.937	1.961
Sapna	603	593	580	565
Teočak	448	430	424	432
Gračanica	10.953	11.065	11.017	10.952
Banovići	5.204	5.309	5.292	5.122

Izvor: Zavod za statistiku FBiH

Prema dostupnim zvaničnim podacima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku, u Kalesiji je od 2021. do 2024. godine uglavnom rastao broj zaposlenih. Najveći skok zabilježen je 2022. g., kada je u ovoj općini bilo 4.620 zaposlenih. Naime, 2021. u Kalesiji je bilo 4.399 zaposlenih, dok je 2024. taj broj iznosio 4.582, što je više za 4,16%.

Kada je u pitanju Tuzlanski kanton, 2021. bilo je 99.589 zaposlenih, a 2024. zaposlenih je bilo 102.838 (više za 3,26%). U ostalim općinama ovog kantona uglavnom se u navedenom periodu povećava broj zaposlenih, osim u općinama Kladanj i Sapna.

¹³ Bilten „Tuzlanski kanton u brojkama“ – FZS

Tabela 9. Nezaposleni u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / lokalna zajednica	Prosječan broj nezaposlenih			
	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	70.301	68.213	64.488	60.459
Kalesija	6.012	5.805	5.604	5.000
Gradačac	6.030	5.910	5.655	5.494
Kladanj	2.015	1.915	1.795	1.657
Lukavac	7.222	6.857	6.565	6.156
Srebrenik	6.402	6.482	6.134	5.854
Tuzla	14.820	14.140	12.915	11.738
Živinice	9.851	9.540	9.029	8.514
Čelić	2.240	2.137	2.038	1.909
Doboj Istok	1.848	1.783	1.686	1.609
Sapna	1.851	1.857	1.779	1.726
Teočak	1.204	1.196	1.168	1.074
Gračanica	6.825	6.815	6.633	6.361
Banovići	3.981	3.776	3.487	3.367

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Od 2021. do 2024. smanjuje se i broj nezaposlenih, kako u Tuzlanskom kantonu tako i u njegovim općinama i gradovima. Kada je u pitanju Kalesija, 2021. broj nezaposlenih iznosio je 6.012, a 2024. nezaposlenih je bilo 5.000 osoba. Gledajući procentualno, u navedene četiri godine Kalesija bilježi pad postotka nezaposlenih za 16,83%.¹⁴

U Tuzlanskom kantonu pada broj nezaposlenih mladih od 2021. do 2024. Tako je 2021. u ovom kantonu bilo ukupno 16.997 nezaposlenih, a tri godine kasnije 13.231.

Kako pokazuju zvanični podaci, najviše nezaposlenih je u dobnom klasteru od 25 do 29 godina, odnosno onih mladih koji su već završili proces obrazovanja. Naime, 2021. godine nezaposlenih mladih od 25 do 29 godina bilo je 7.854, a taj broj je 2024. iznosio 6.302, što je manje za 19,76%.

Tabela 10. Nezaposleni mladi u Tuzlanskom kantonu

Godina	Nezaposleni mladi u Tuzlanskom kantonu			
	Ukupno	15-19 godina	20-24 godine	25-29 godina
2021.	16.997	2.243	6.900	7.854
2022.	15.977	2.244	6.289	7.444
2023.	14.400	1.917	5.454	7.029
2024.	13.231	1.908	5.021	6.302

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje¹⁵¹⁴ Federalni zavod za statistiku – Bilten¹⁵ Bilten Federalnog zavoda za zapošljavanje

Kako pokazuju zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku koji se objavljuju svake godine, prosječna plata u Tuzlanskom kantonu, kao i njegovim pripadajućim općinama i gradovima, raste iz godine u godinu. U Tuzlanskom kantonu je u decembru 2021. prosječna neto plata iznosila 906 KM, a tri godine kasnije ona je bila 1.248 KM. Radi se o povećanju prosječne neto plate za 37,7%.

Kontinuirani rast prosječne neto plate, samim tim, bilježi se i u Kalesiji. Od 2021. do 2024. godine prosječna plata u ovoj općini porasla je za 36,4%.

Sindikalna potrošačka korpa koju je Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine izračunao za maj 2025. godine iznosila je 3.178,40 KM.¹⁶ Kako je objavio Sindikat, samo na prehranu jedna prosječna porodica mjesečno izdvaja 1.428,60 KM, što je oko 44% ukupne sindikalne potrošačke korpe.

Tabela 11. Prosječna neto plata u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / lokalna zajednica	Prosječna neto plata (u KM)			
	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	906	1.022	1.161	1.248
Kalesija	765	866	986	1.044
Gradačac	767	885	1.021	1.082
Kladanj	775	856	983	1.109
Lukavac	868	995	1.113	1.226
Srebrenik	752	883	1.035	1.100
Tuzla	1.074	1.179	1.332	1.431
Živinice	811	928	1.024	1.094
Čelić	776	873	966	1.004
Doboj Istok	630	745	839	933
Sapna	1.017	1.116	1.270	1.342
Teočak	1.017	1.116	1.270	1.266
Gračanica	689	815	943	1.010
Banovići	1.017	1.157	1.318	1.412

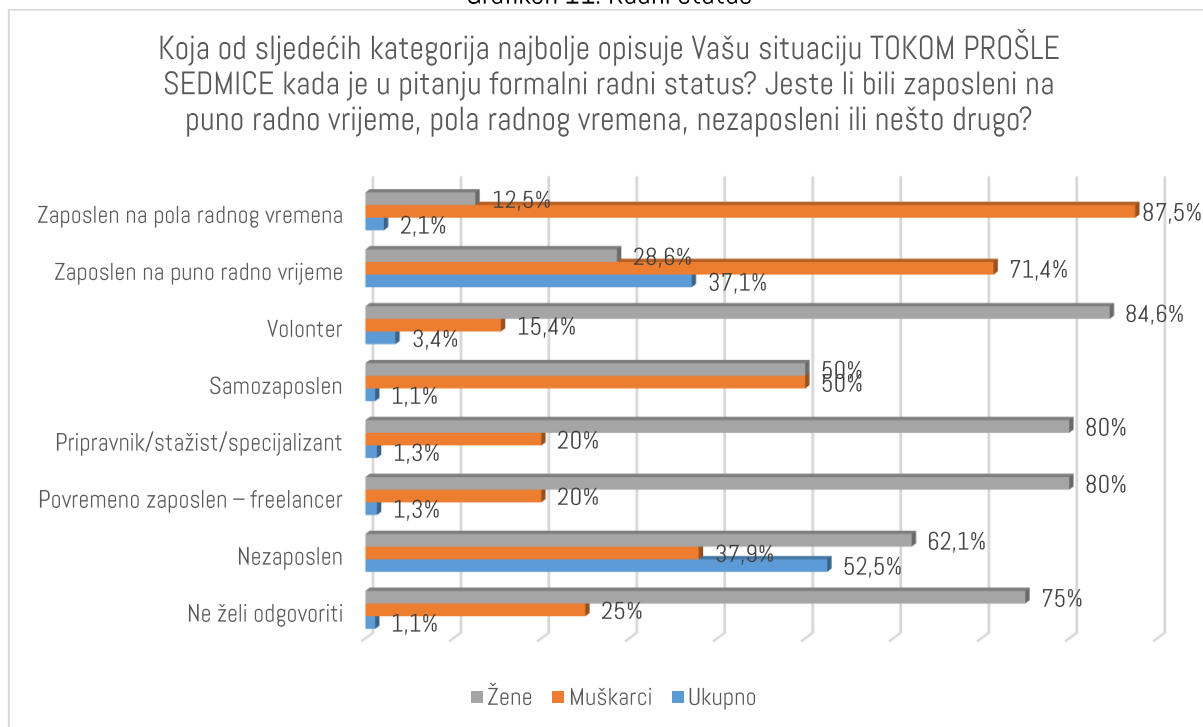
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema rezultatima provedene ankete, nezaposleno je oko polovine mladih u Kalesiji, odnosno 52,5%. Ako se gleda spolna struktura, među nezaposlenim je 62,1% osoba ženskog spola i 37,9% osoba muškog spola.

Zaposlenih na puno radno vrijeme je 37,1%, od toga je 71,4% muškaraca i 28,6% žena. Povremeno zaposlenih, odnosno freelancera ima 1,3%. Mladih koji rade pola radnog vremena ima 2,1%, samozaposlenih je 1,1%, dok pripravnika/specijalizanata ima 1,3%. Prema odgovorima mladih koji su odgovarali na upitnik, volontera ima 34%.

¹⁶ Savez samostalnih sindikata BiH – potrošačka korpa

Grafikon 11. Radni status

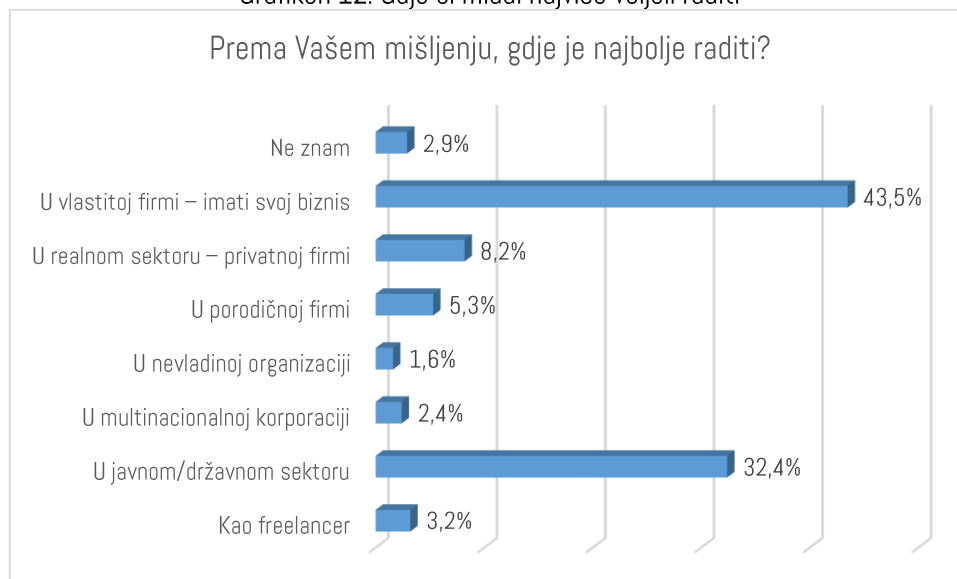

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje da li rade posao u struci za koju su se školovali, zaposleni mladi su odgovorili da 37,9% njih radi posao za koji su se obrazovali, 41,8% ne radi u struci, dok 16,2% kaže da djelimično radi u struci. Da ne mogu ocijeniti da li rade u struci odgovorilo je 1,6% mladih.

Da je najbolje imati vlastiti biznis smatra 43,5% mladih Kalesije, dok ih 32,4% kaže da je najbolje raditi u javnom, odnosno državnom sektoru. Rad u realnom sektoru odabralo je 8,2% mladih. Porođična firma je najbolji izbor za 5,3% ispitanika, a internacionalna korporacija za njih 24%. Samostalan rad, odnosno rad kao freelancer, najbolji je izbor za 3,2% mladih. Da ne znaju gdje je najbolje raditi istaklo je 2,9% ispitanika.

Grafikon 12. Gdje bi mladi najviše voljeli raditi

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

O najpoželjnijem poslodavcu u Kalesiji mladi se nisu htjeli izjašnjavati konkretno, odnosno imenovati nekog poslodavca. Po njima, takvo nešto skoro i ne postoji.

„Svašta se čuje. Koliko je ta informacija tačna, upitno je. Prvi ja nisam iskusio, nisam nigdje bio. Sad ja mogu reći da sam čuo, ali sad koliko je to istina... Možda uljepšavaju. Pogotovo, znam kod oca, odnosno kod očevog bivšeg poslodavca. Svakom radniku je morao reći, kaže, ako vas pitaju kakvi su radni uslovi, sve, moraš reći da je dobro. Ili može biti neka, ne znam ni ja, smanjenje plate ili odbitak ili tako nešto.“

(Muško, Kalesija)

„Državne službe, po ovom mišljenju, su najpoželjniji poslodavci.“

(Muško, Kalesija)

U vezi s tim gdje bi oni voljeli raditi kada završe proces obrazovanja, mladi Kalesije su se, između ostalog, dotakli i teme gdje je bolje raditi, u privatnom ili javnom sektoru.

„Radila sam pripravnički u državnoj službi, radila sam kod privatnika i sad opet radim isto u razvojnoj agenciji. Ali iskreno, već dugo vremena ja razmišljam da otvorim svoj biznis. Iskreno, što se toga tiče, ja bih najviše voljela to da radim. A sve ovo ostalo, nisam nešto toliko aman ni zadovoljna ni oduševljena. Ali, kako bih rekla, nemam sad toliko priliku da ja mogu nešto... Niti da previše biram, niti mogu nešto sad da izmišljam, jer smo u takvoj situaciji kakvoj jesmo. Tako da ono, mislim, generalno, iz mog iskustva, rekla bih da je najbolje raditi u državnoj firmi. Prvenstveno zbog tog što je sve sigurno, mislim, plata, sve, i ostali uslovi. A koliko ćeš raditi... Uopšte nije upitno. Dok je u svakom drugom sektoru, rekla bih, radiš više nego što trebaš, a nisi plaćen uopšte toliko za taj posao koji radiš.“

(Žensko, Kalesija)

„Ja bih najradije da radim ovakvo u nevladinoj organizaciji, u smislu, ono, full time, da sam zaposlena, a ne ovako volonterski. To onako kad bih ja mogla da biram šta bih najradije. A najvjerovatnije nakon fakulteta da ću u privatnu očevu firmu, pošto kod oca trenutno radi i mati i brat i amidžić, tako da u nas je sve familijarno.“

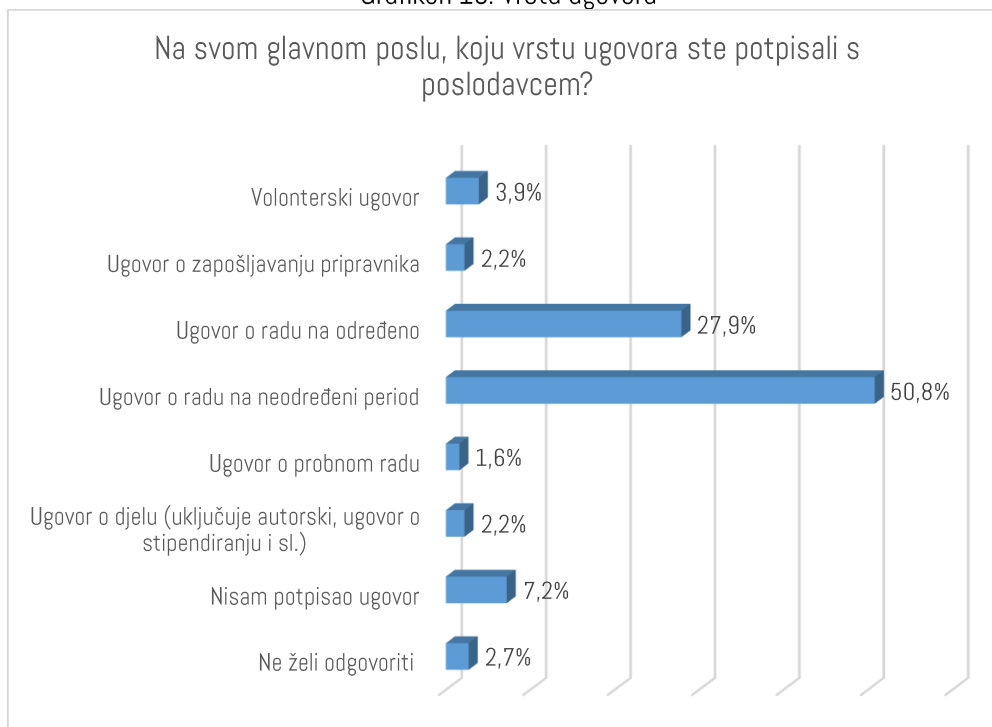
(Žensko, Kalesija)

Vrsta ugovora koji zaposleni mladi imaju

Kad su u pitanju ugovori o radu koje zaposleni mladi u Kalesiji imaju potpisane, najviše ih ima ugovor na neodređeno (50,8%). U tom segmentu preovladavaju muškarci, kojih je 76,9%, dok je žena 23,1%.

Na određeno ugovor ima 27,9%, a prema spolu ovakvu vrstu ugovora ima 60% muškaraca i 40% žena. Nikakav ugovor sa svojim poslodavcem, prema rezultatima ankete, nije potpisalo 7,2% mladih (38,5% muškaraca i 61,5% žena). Ugovor o zapošljavanju pripravnika ima 2,2% mladih, a volonterski ugovor ima 3,9% ispitanika. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 2,7% mladih.

Grafikon 13. Vrsta ugovora

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Većina zaposlenih mladih iz Kalesije prima platu redovno, bez zakašnjenja, te je na ovo pitanje potvrđan odgovor dalo 84,9% ispitanih. Od toga je 71,1% muškaraca i 28,9% žena. S druge strane, mladih koji ne primaju nikakvu naknadu za svoj rad, prema njihovim odgovorima, ima 7,2%. Sa zakašnjenjem od mjesec dana platu prima 1,6% mladih, a veoma neuredno i neredovno platu prima 1,1% mladih.

U fokusnoj grupi mladi su govorili o radu „na crno“, odnosno da li bi pristali raditi bez prijave kod poslodavca i kakva su njihova iskustva po ovom pitanju. Većina je rekla da nakon završenog školovanja ne bi pristali da rade bez ugovora.

„Ja ne bih radio 'na crno' sigurno. Jer tada već, ako završimo školovanje, ne upišemo fakultet, imamo pravo raditi. I ako bih, već tada, već bih volio da krene, da mi se uplaćuju doprinosi, da imam, jednostavno, da krenem pripremati se za budućnost. A tokom školovanja, uredu, razumijem, nemamo pravo na to i, po meni, možda jeste to ispravno, da nemamo pravo, da se mi samo usredotočimo na obrazovanje. Ali poslije školovanja definitivno ne. Ako već imam mogućnost da je sve uredno, da se i plaća sve, iskreno, više bih volio da radim kako treba, prijavljen i sve.“

(Muško, Kalesija)

„Ne bih volio da radim 'na crno', zato što volio bih da budem osiguran, da mi bude redovna plata, da imam svoj godišnji odmor, svoje radno vrijeme, i plus da mi ide na to radni staž.“

(Muško, Kalesija)

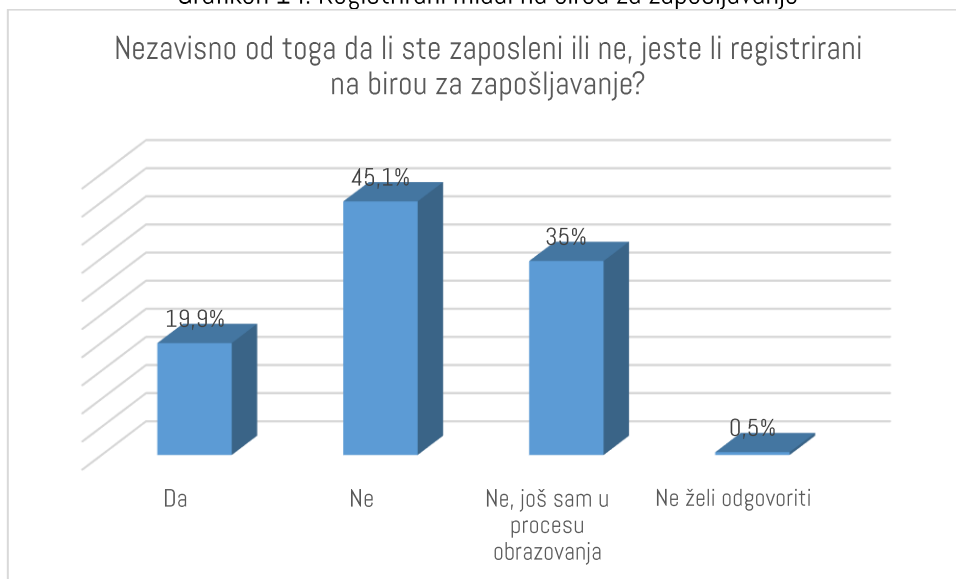
„Što se mene tiče, isto tako ne bih voljela da radim 'na crno'. Da sam htjela, mogla sam raditi 'na crno', ali upravo što je kolega rekao, nemamo svih prava koje treba da imamo na taj način. Ali razumijem sve one koji rade, koji žele sebi da zarade i kojima je to potrebno.“

(Žensko, Kalesija)

Razlog nezaposlenosti

Nezavisno od toga da li su zaposleni ili ne, 45,1% mladih kaže da nije registrirano na birou za zapošljavanje. S druge strane, na birou je prijavljeno 19,9% ispitanika. Mladih koji su i dalje u procesu obrazovanja, te se iz tog razloga nisu registrirali na biro, ima 34,5%.

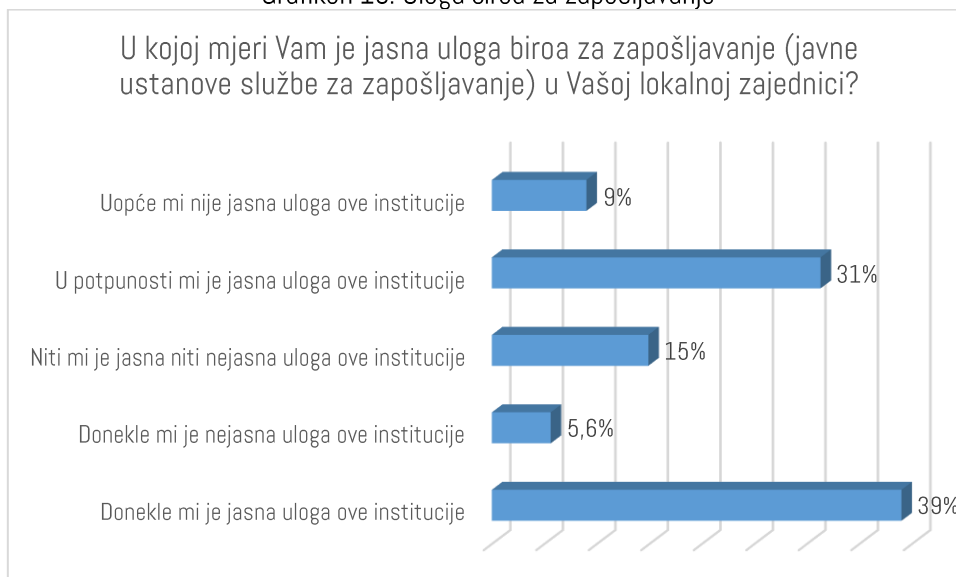
Grafikon 14. Registrirani mladi na birou za zapošljavanje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje koliko im je jasna uloga biroa za zapošljavanje, 39% mladih je odgovorilo da im je donekle jasna njegova uloga, dok je 5,6% njih odgovorilo da im je donekle nejasna uloga ove institucije. Mladih koji su neodlučni, kojima je niti jasna niti nejasna uloga biroa, ima 14,9%. Da im je u potpunosti jasna uloga biroa istaklo je 31,3% mladih Kalesije, a da im uopće nije jasna njegova uloga potvrdilo je 9% ispitanika.

Grafikon 15. Uloga biroa za zapošljavanje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi su tokom razgovora govorili i o tome šta njima predstavlja biro za zapošljavanje, iako su mnogi od njih još u procesu obrazovanja i nisu imali dodira s tom službom.

„Ovako, pred kraj našeg srednjeg školovanja biro za zapošljavanje, mislim da je kantonalni, dolazio je u školu. I oni su držali tu radionicu, objašnjavali su čime se bave, pa su nam iznosili neku statistiku za različita zanimanja, pa koliko ima nezaposlenih, koliko zaposlenih, koliko treba zaposlenih da bude i tako dalje. Uglavnom, što se tiče moje neke definicije, biro za zapošljavanje je institucija koja treba da se bavi individualno traženjem posla za svaku osobu koja je na evidenciji, ako je moguće.“

(Muško, Kalesija)

„Kao medicinski tehničar, teško ćete se zaposliti preko biroa, možda i nikad. Jer znam medicinske sestre i tehničare koji već 10-11 godina čekaju da se zaposle, a na birou su. I nikad ih neće ni pozvati. A, naprimjer, ako neko završi, šta ja znam, fiziku, ovo-ono, odmah dobije posao jer je tražen.“

(Muško, Kalesija)

Na fokusnoj grupi mladi su pokušali objasniti šta je to glavni razlog nezaposlenosti ili slabe zaposlenosti mladih u Kalesiji. Pored toga što smatraju da poslodavci slabije daju šansu mladima da rade, ima i onih koji smatraju da mladi i nisu toliko zainteresirani da pronađu posao.

„Mislim da poslodavci manje zapošljavaju tek ove što su završili srednju jer smatraju da oni nemaju dovoljno radnog iskustva da bi mogli da rade u njihovoj firmi. Uglavnom, većina firmi u kojima sam ja gledao da daju konkurse za rad, pa dolje stoji uslov pod nekom tačkom da se već mora imati nekog radnog iskustva kao eliminacioni uslov da bi se moglo zaposliti u njihovoj firmi. I naravno, to namjerno stave tu tačku da eliminišu radnike bez radnog iskustva zato što firma ne želi da uči radnike ispočetka da se mogu baviti tim poslom, nego oni hoće već nešto što bi brže moglo da nastave svoj radni proces. Ne žele jednostavno da gube vrijeme na mladima, da ih podučavaju i da sutra mogu biti radnici.“

(Muško, Kalesija)

„Ja inače, završio sam prvi razred srednje škole i, iskreno, zainteresovan sam negdje da radim. Htio sam preko ljeta sad, jer imao sam viška slobodnog vremena, htio sam negdje da se zaposlim možda pola radnog vremena ili nešto tako. Jednostavno imam želju, ali nema niko da bi me, naprimjer, uzeo da radim. Mislim da tako i neki učenici, ne mora značiti da je to većina, ali neki učenici koji završe školu imaju želju da rade, imaju neku motivaciju da rade, ali dođu na taj zid gdje poslodavac traži da ima radno iskustvo koje nikada nije stekao.“

(Muško, Kalesija)

„Ja mislim da većina ne želi da radi. Jer kada je osoba mlada, uglavnom, nema tog nekog životnog iskustva koje je, može steći samo jedino ako ima slobodnog vremena. A svi znamo da rad iziskuje dosta vremena tokom dana, valja raditi od 8 do 12 sati. I onda poslije, kada se vratiš s posla, nemaš kada i ono... Jedino ja mislim, kada su mladi baš zainteresovani da rade, je kada rade posao koji vole, kada rade posao koji im je nekad zanimljiv, ili kada zafali para.“

(Muško, Kalesija)

„Evo iz mog primjera, djeca neće da rade. Iskreno neće, sve više i više mladih je nezainteresovano za rad. Jer su navikli da imaju neki ugođaj. Ja, evo, otkako sam išao u srednju, ja od svoje sedamnaeste godine i pored radim. Naprimjer, znao sam iz škole da idem na posao. Išao sam 'na crno' da radim, ali jednostavno takvi u Bosni nisu uslovi da možeš raditi i školovati se. Ali bilo je dovoljno da zaradim džeparac ili nešto.“

Pojedini mladi iz fokusne grupe kazali su da nastoje da rade nešto tokom raspusta ili barem pokušavaju da nađu neki posao kako bi zaradili džeparac.

(Muško, Kalesija)

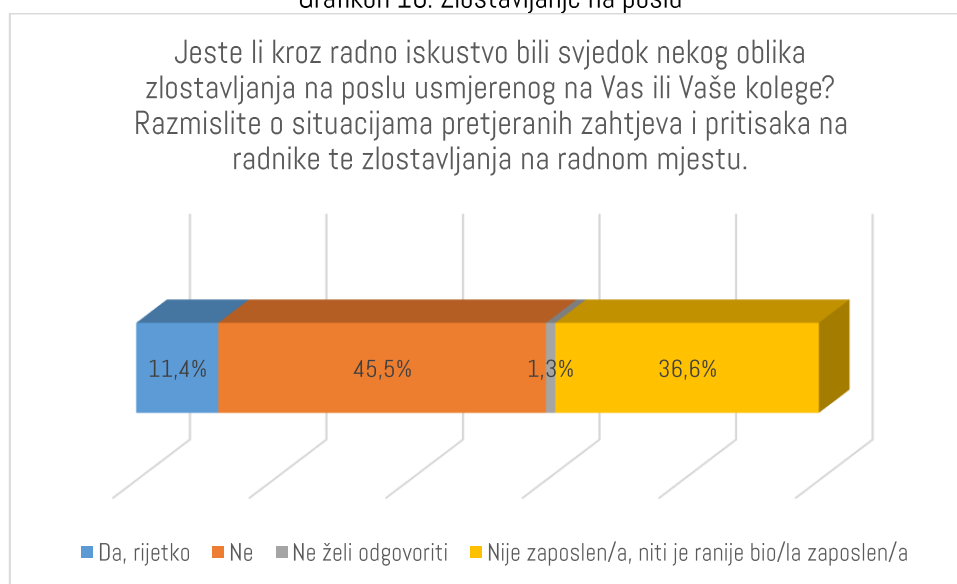
„Mi kad smo srednjoškolci, dok smo još u tom procesu školovanja, mi ne možemo da radimo. Nama bi, recimo, bilo dobro, jer i ja sam prvi htio da radim, da recimo, dok se školujem, da imam neki kao, hajmo reći mini job, na 4-5 sati sedmično... I da ja pored toga što radim tu posao, odnosno praksu koja je vezana za moju struku, ja imam svoju tu neku platu, je l'? I to je ono win-win situacija. Međutim, to kod nas nije slučaj. Recimo, većinom djeca iz srednje škole, neke sad, recimo, koje ja znam, naprimjer, oni su u medicinskoj školi, ali zato rade u kafiću i još nisu ni prijavljeni nego rade 'nacrno'.”

(Muško, Kalesija)

Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mjestu

Od mladih osoba koje su bile u nekom radnom odnosu na području općine Kalesija, 45,5% ih nije bilo svjedokom zlostavljanja na radnom mjestu. Mladih osoba koje su često svjedočile zlostavljanju ima 5,3%, dok je onih koji su rijetko svjedočili 11,4%.

Grafikon 16. Zlostavljanje na poslu

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje da li su djevojke ili žene diskriminirane na tržištu rada, 57,3% mladih odgovorilo je da su diskriminirane, ali u manjoj mjeri. Da su diskriminirane u velikoj mjeri smatra 24,7% ispitanika iz Kalesije. Da žene nisu nikako diskriminirane na tržištu rada istaklo je 12,7% mladih, od čega je 79,2% muškaraca dalo takav odgovor, a 20,8% žena. Odgovor na ovo pitanje nije imalo 3,7% ispitanika.

Mladi kažu da su čuli za različite oblike zlostavljanja, psihičkog i fizičkog, na radnom mjestu. Bilo je mladih Kalesije koji su to i doživjeli.

„Ja mislim da u svakoj firmi to ima. Doživio sam i sam to, na raznim pozicijama. Ali ja čak mislim da i u državnim firmama to ima. Znam, imam prijatelja koji rade u državnim firmama i žalili su se na to kako se ti stariji, odgovorniji ponašaju prema njima. Mislim, tako, psihički ih maltretiraju.”

(Muško, Kalesija)

„Možda, iskreno mislim da je problem, znam, pogotovo ovih par drugara koji rade već sad u kafićima, da je problem neredovnog plaćanja i jednostavno preskakanje tog plaćanja i, ono, obećavanje na sljedeće, pa na sljedeće, pa ostane tako na 3, 4, 5 mjeseci da nije plaćan njegov rad. To ja mislim da je samo najveći problem

među, hajmo reći, među tom mladom populacijom koja želi da se zaposli, a jedino je prinuđen da se zaposli 'na crno', to jeste, nema ugovor, nema obaveze. I sada da mu ostane taj poslodavac dužan, ne može ga niko ništa ni kriviti, ne može, bukvalno nema čime da ga goni, da dobije tu, hajmo reći, nagradu za odrađeni posao."

(Muško, Kalesija)

Učesnica fokusne grupe, djevojka s invaliditetom, iznijela je svoje iskustvo koje je imala dok je bila zaposlena, te probleme s kojima se suočila na radnom mjestu.

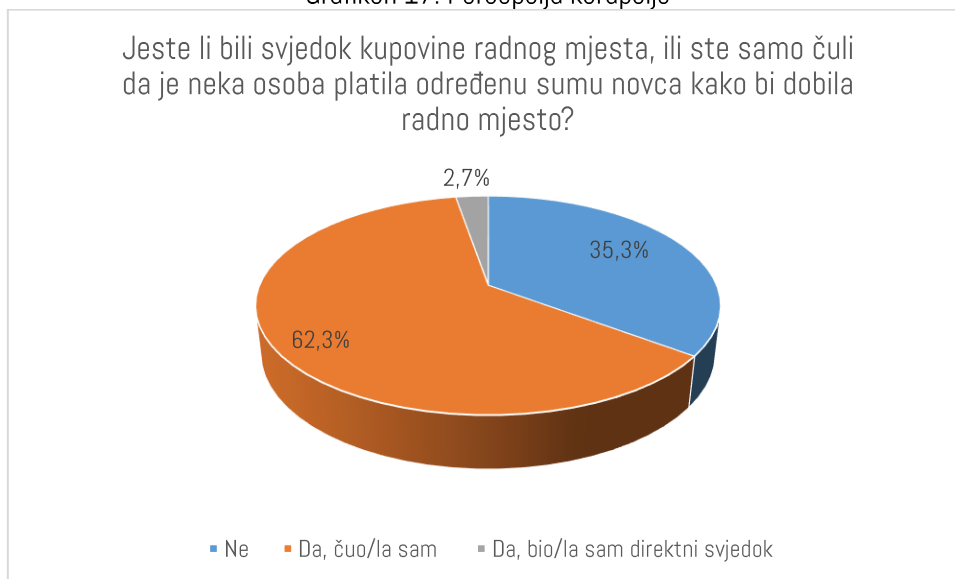
„Nakon što sam obavila sve što treba, počela sam raditi jedno vrijeme, od 2.8. do 12.9. sam radila u domu zdravlja. I tu sam, ono, dočekana stvarno solidno, od strane svih koji su radili. Međutim, ja nisam znala u tom momentu da je jedna medicinska sestra je tada, kad sam ja došla, bila na godišnjem. Ja sam bila cijelo vrijeme tu, radila, i ona je došla. I u međuvremenu, nije me poznavala, i onda se, kako sada da se izrazim, da bude suviše jasno, nije bilo nekog nepoštivanja, nego me prosto nije razumjela. U smislu da ja neke stvari ne mogu brzo odraditi, ako otkucam tipa jedan papir, njoj se to ne dopada, onda uzme pa ona otkuca sama. I to je tako trajalo dok ja nisam popustila. Jednostavno, zadnji moj dan, dobro se sjećam, 12. je bio kad sam završavala, i u tom momentu sam vidjela taj zadnji dan da se ona malo smekšala, hajmo tako reći. A ponašanje prije meni lično nije odgovaralo, jer smatram da takvo ponašanje ne bi trebalo nigdje da se desi, ne samo meni već i ostalima koji god odluče bilo gdje da rade, a ne samo u domu zdravlja. Takvo ponašanje ne odgovara nikome, a kamoli jednoj medicinskoj sestri. Jer sam ja radila na kartoteci i sve mi je bilo jasno. Međutim, ne mogu neke stvari baš brzo da odradim, i onda je to njoj smetalo, ona uzme histerično papir pa ga ona popunjava. Ja sam rekla okej, jer neću da se prepirem. Takvih situacija je bilo."

(Žensko, Kalesija)

Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju

Korupciji prilikom zapošljavanja, prema rezultatima anketiranja, direktno je svjedočilo 2,7% mladih u Kalesiji. Osoba koje su čule da su se određena radna mjesta kupovala ima 62,3%. Na kraju, 35,3% mladih istaklo je da nikada nisu bili svjedoci, niti su čuli za kupovinu radnih mjesta.

Grafikon 17. Percepcija korupcije

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Kalesiji smatraju da je dobijanje posla preko veze jedan od glavnih problema što mladi ne mogu da se zaposle.

„Ja mislim da više nekako imamo i problem što se posao ne dobije ono normalno kako treba, nego možda je više onako, sve nekako preko veze. Najbitnije je da li ćeš imati neku vezu ili nešto, pa da upadneš. Ne mora da, biti samo posao. I na fakultet. Na fakultete ljudi upadaju preko veze, ako ćemo realno.“

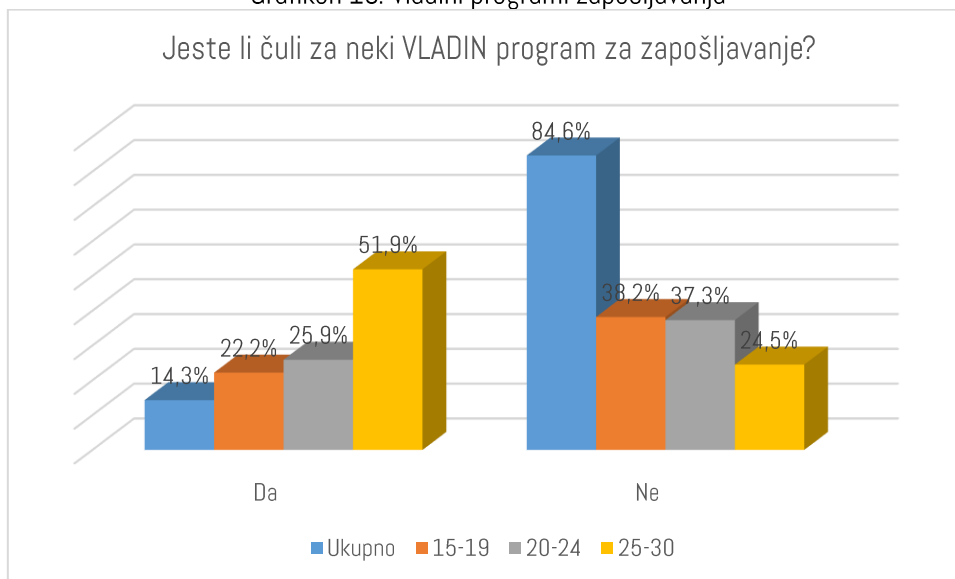
(Muško, Kalesija)

Vladini programi zapošljavanja

Na području općine Kalesija 84,6% ispitanih mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili korisnici takvih programa. Od ukupnog broja ispitanih, njih 14,3% je odgovorilo da jesu čuli za neki od programa zapošljavanja koje podržava lokalna zajednica.

Mladih koji su čuli za neki program zapošljavanja, ali nisu bili njegovi korisnici ima 83,3% a 16,6% mladih koji su čuli za ove programe su bili korisnici vladinog programa za zapošljavanje.

Grafikon 18. Vladini programi zapošljavanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Općina Kalesija omogućava stručno osposobljavanje mladima iz Kalesije koji su završili VII stepen stručne spreme, odnosno s visokim obrazovanjem prvog ili drugog stepena Bolonjskog sistema studiranja, a koji poslije završenog obrazovanja nemaju radno iskustvo. Stručno osposobljavanje ovakve vrste podrazumijeva rad bez zasnivanja radnog odnosa, a Ugovor se zaključuje do 12 mjeseci.

U Budžetu općine Kalesija za 2025. godinu u ove svrhe, pod stavkom „Izdaci za volonterski rad“, izdvojeno je 28.000 KM.

Dokumenti koje kandidati moraju priložiti su sljedeći:

1. univerzitetska diploma ili uvjerenje o diplomiranju;
2. uvjerenje o prebivalištu (CIPS-ova prijava ili PBA3 obrazac);
3. uvjerenje da se osoba, nakon stjecanja visoke stručne spreme, nalazi na evidenciji Službe za zapošljavanje TK-a ili uvjerenje/potvrda iz porezne uprave iz kojeg se može utvrditi da osoba nije u radnom odnosu (izdato poslije datuma objavljivanja javnog poziva);
4. saglasnost poslodavca o iskazanoj potrebi za angažovanje osobe na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa;
5. izjava ovjerena od nadležnog organa da osoba nema radnog iskustva sa završenom visokom stručnom spremom.

Ako se pogledaju druge lokalne zajednice u kojima je Institut radio istraživanje, u Bihaću je mnogo veći postotak mladih u odnosu na Kalesiju koji nisu čuli za vladine programe zapošljavanja (89,2%). Ispitanika koji su čuli za takve programe je 20,1%, a onih koji su koristili te programe je 10,8%. Slična situacija je i u Gradačcu, gdje je 87,5% mladih koji nisu čuli za vladine programe zapošljavanja, a od svih ispitanih mladih svega je 1,9% bilo korisnik ovakvih programa. U Hadžićima 74,1% mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili njegovi korisnici. Od ukupnog broja ispitanih, njih 24,6% je odgovorilo da jesu čuli za neki od programa zapošljavanja koje podržava lokalna zajednica. Prema njihovim odgovorima, 15,58% mladih su bili korisnici vladinog programa za zapošljavanje.

Na pitanje šta institucije mogu uraditi da bi se mladi lakše zaposlili, mladi su tokom razgovora ponudili moguće odgovore. Prema njihovim riječima, koristile bi im određene radionice o temama koje su njima bitne za izlazak na tržište rada, a neke bi se mogle organizirati i u sklopu redovnog obrazovanja.

„Smatram da je prvenstveno najbitnije da naučimo kako se piše ispravno CV i motivaciono (pismo) i kako se generalno obavlja taj intervju. I da nas neko uputi šta je generalno biro za zapošljavanje, koja je njihova uloga i također sve te neke druge stvari koje bi nama itekako pomogle ako već ne želimo na fakultet i tome slično, da nas malo usmjeri kako i na koji način. Mislim, govorim iz svog iskustva, dobila sam mnogo nekih preporuka i upita od nekih drugih svojih prijatelja i kolega, gdje su rekli da im je mnogo značilo da znaju da pišu CV i motivaciono pismo, a to nisu nikad naučili kroz srednju školu. A, naprimjer, ne žele na fakultet nego žele da se zaposle, a ne znaju kako da se sprema za sve to.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa, iskreno, prvenstveno čas odjeljske zajednice bi trebalo da bude to gdje možda profesori koji su završili to da budu razrednici, trebali bi nas na neki način uputiti. Isto kao što s nama razgovaraju o ponašanju, trebalo bi da i oni imaju nekog iskustva, da mogu nam objasniti kako su oni uspjeli naći posao, kako napisati CV, kako jednostavno pripremiti se. Jer su i oni bili u toj poziciji da moraju naći posao, prikupiti sve dokumente, otići odraditi ljekarski i sve. Prva zamjerka možda oko toga jeste da nemamo mi časova odjeljske zajednice. Većina profesora koji su razrednici oni zamijene čas odjeljske zajednice za svoj stručni predmet. Naprimjer, kod mene je razrednica profesorica fizike i mi smo možda samo dva puta održali čas odjeljske zajednice. I to kada je bio neki problem.“

(Muško, Kalesija)

Pokretanje vlastitog biznisa

Nema javno dostupnih informacija o tome da općina Kalesija samostalno kroz određene projekte podržava zapošljavanje ili samozapošljavanje mladih, odnosno biznis ideje mladih osoba.

Ono što je prisutno u Tuzlanskom kantonu jeste saradnja s Investicijskom fondacijom „Impakt“ te podrška programu pod nazivom „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“,¹⁷ koji je namijenjen mladima s područja ovog kantona koji žele pokrenuti biznis ili unaprijediti postojeći. Postojala je i saradnja s Omladinskom bankom, ali posljednji poziv za podršku biznis idejama mladih koji se odnosio na područje Tuzlanskog kantona, posredstvom Fondacije tuzlanske zajednice, objavljen je 2023. godine.

Na pitanje da li bi voljeli pokrenuti vlastiti biznis, dvije trećine ispitanih mladih, odnosno 63,7%, odgovorilo je potvrdno, ali da nisu u mogućnosti. U ovom slučaju ne postoje velike razlike u spolu. Mladih koji aktivno rade na pokretanju vlastitog biznisa ima 4,2%, a da su već pokrenuli svoj posao potvrdilo je 3,2% ispitanih. Ni u kojem slučaju vlastiti biznis ne bi pokrenulo 19,4% mladih koji su popunili anketu, i to većinski osoba ženskog spola (65,9%). Da ne znaju bi li pokrenuli vlastiti biznis odgovorilo je 6,9% ispitanika.

¹⁷ [Javi poziv za IMPAKT inkubator poslovnih ideja](#)

Grafikon 19. Pokretanje vlastitog biznisa

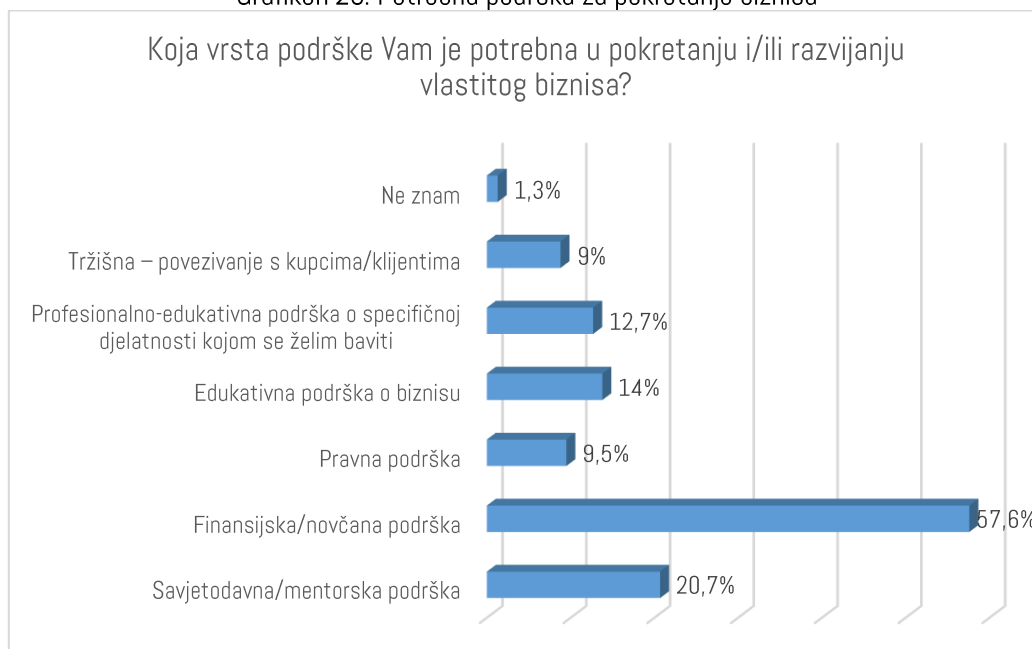

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kao najbitniji vid podrške prilikom pokretanja biznisa više od polovine mladih odabralo je finansijsku podršku (57,6%). Međutim, pokazalo se i da je mentorska, odnosno savjetodavna podrška mladima jako važna te je 20,7% ispitanika označilo da je bitno imati i ovaj vid podrške prilikom pokretanja biznisa. Edukativnu podršku u ovom segmentu voljelo bi imati 13,8% mladih, a profesionalno-edukativnu podršku o specifičnoj djelatnosti kojom bi se željeli baviti voljelo bi 12,7% mladih.

Povezivanje s klijentima cijenilo bi 8,8% mladih Kalesije, kao i pravnu podršku, koju je kao važnu odabralo 9,6% ispitanika. Da ne znaju kakva bi im podrška bila najpotrebnija odgovorilo je 1,3% ispitanika.

Grafikon 20. Potrebna podrška za pokretanje biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi Kalesije su tokom razgovora govorili o tome da li bi željeli imati vlastiti biznis te koja vrsta podrške bi im najviše koristila.

„Pa, iskreno, možda razmišljam da poslije srednje ili fakulteta, možda da otvorim svoj neki mali biznis, nešto da započnem, neku priču. Pa možda nešto oko struje, elektronike, tako, jer već evo time sad se bavim, pa da možda na to izvučem šta, da bude veće, da bude hajmo reći legalno, pod znacima navoda. Da nekako neku svoju priču započnem, kao što je naprimjer ovdje firma Lafat, Iman transport. To je postalo iz nekih malih, od jednog kamiona, nekog malog aparata za varenje, da su započeli priču, a sada su multimilionerske firme.“

(Muško, Kalesija)

„Pa sigurno mentorska podrška bi mi odgovarala, ali najviše networking. Nekako, kako upoznati te ljude, neko mentorstvo kako upoznati ljude, kako doći do tih ljudi. Naprimjer, pomoć marketinga da se to započne. Jer na početku ne možemo sve zaposliti, ne možemo zaposliti marketing menadžera, ne možemo zaposliti PR-a (...).“

(Muško, Kalesija)

„Pa ja bih iskreno voljela nekako da se bavim fotografijom. Ne znam, da li sad da otvorim svoj neki studio ili nešto tako, u tom nekom smislu. Mislim, pored te finansijske, svakako mi je potrebna ta savjetodavna, mentorska i pravna, prije svega, podrška. A sad za neke druge stvari, mislim da bi usputno se samo pojavljivalo, kako i šta u zavisnosti, kako bi se usmjerila i u kojem pravcu.“

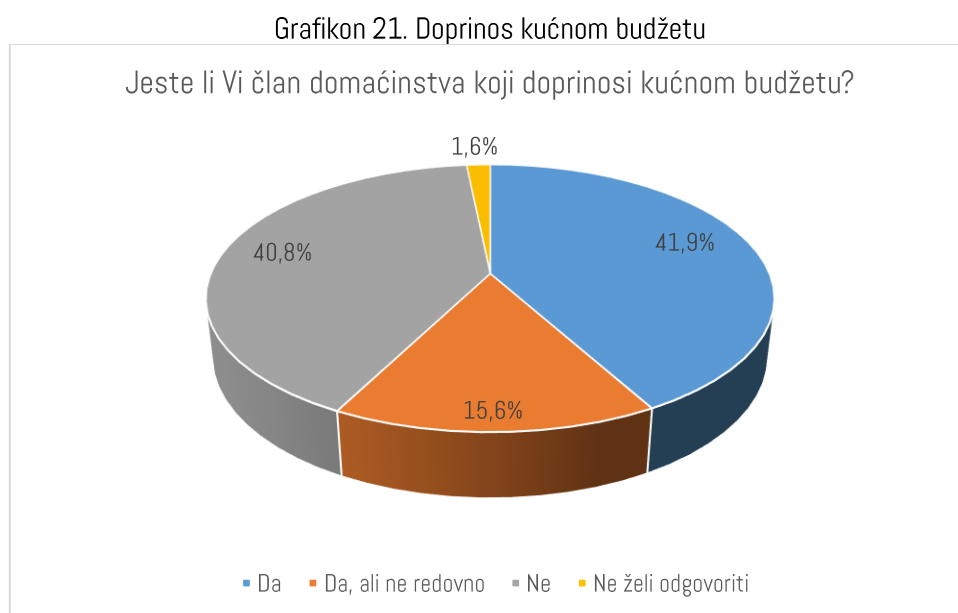
(Žensko, Kalesija)

SOCIJALNA BRIGA O MLADIMA

Doprinos kućnom budžetu

Mladih koji doprinose svom kućnom budžetu, prema njihovim tvrdnjama, ima 41,9%. Treba istaći da u ovom slučaju više doprinose muškarci, jer je među onima koji su rekli da doprinose kućnom budžetu bilo 71,5% muškaraca te 28,5% žena.

Mladih članova domaćinstva koji doprinose kućnom budžetu, ali ne redovno, ima 15,6%. Prema rezultatima istraživanja, mladih koji nikako ne doprinose kućnom budžetu ima 40,8%. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 1,6% mladih.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

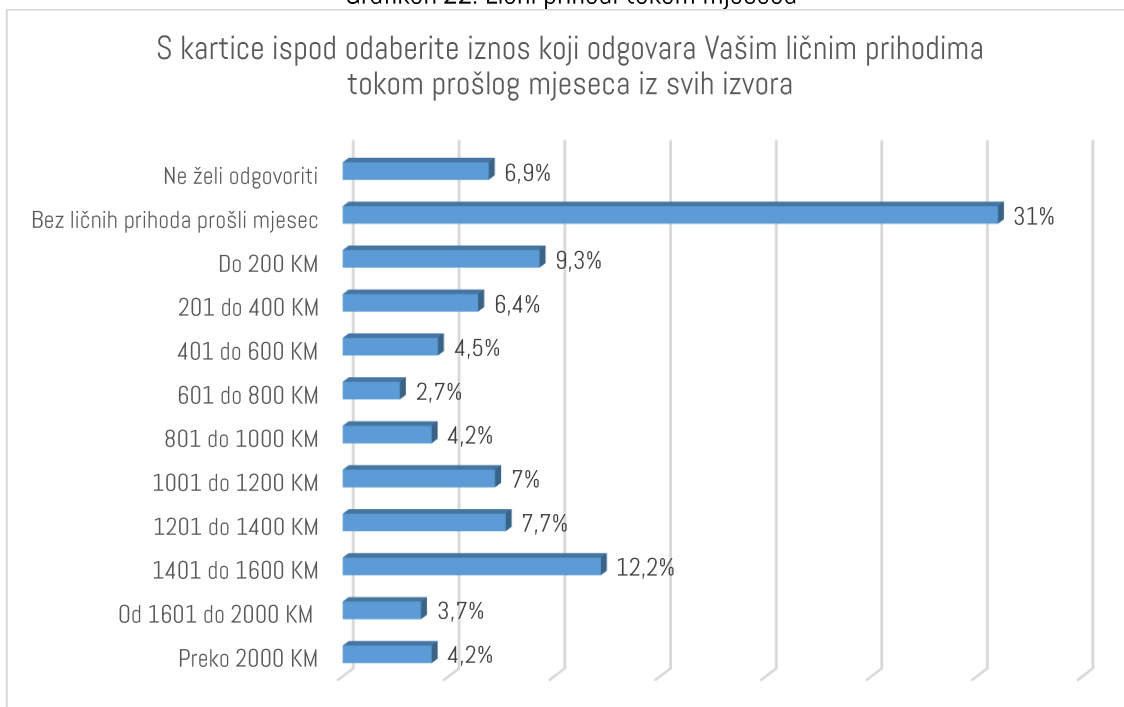
Kada je u pitanju doprinos kućnom budžetu, slična situacija je i u većini drugih lokalnih zajednica gdje je Institut radio istraživanje.

Mladih koji doprinose svom kućnom budžetu u Hadžićima, prema njihovim tvrdnjama, ima 35,8%. Mladih Hadžića koji doprinose kućnom budžetu, ali ne redovno, ima 15,7%. U Gradačcu onih koji doprinose kućnom budžetu ima 38,2%, a neredovno kućnom budžetu doprinosi njih 14,9%. U Bihaću 26,5% redovno doprinosi kućnom budžetu, dok 21,9% mladih povremeno doprinosi. U Sanskom Mostu mladih koji doprinose svom kućnom budžetu, prema njihovim tvrdnjama, ima 38,5%, a mladih članova domaćinstva koji doprinose kućnom budžetu, ali ne redovno, ima 15,6%.

Među mladima u Kalesiji koji su učestvovali u anketiranju, najviše ih je potvrdilo da nemaju nikakvih ličnih prihoda (31%). Na pitanje o ličnim prihodima nije željelo odgovoriti 6,9% ispitanika.

Do 200 KM mjesečno, prema tvrdnjama mladih, prima njih 9,3%. Od 201 do 1.000 KM mjesečna primanja ima 17,8% mladih, a od 1.001 do 2.000 KM mjesečno ima primanja njih 30,8%. Više od 2.000 KM zarađuje 4,2% mladih.

Grafikon 22. Lični prihodi tokom mjeseca

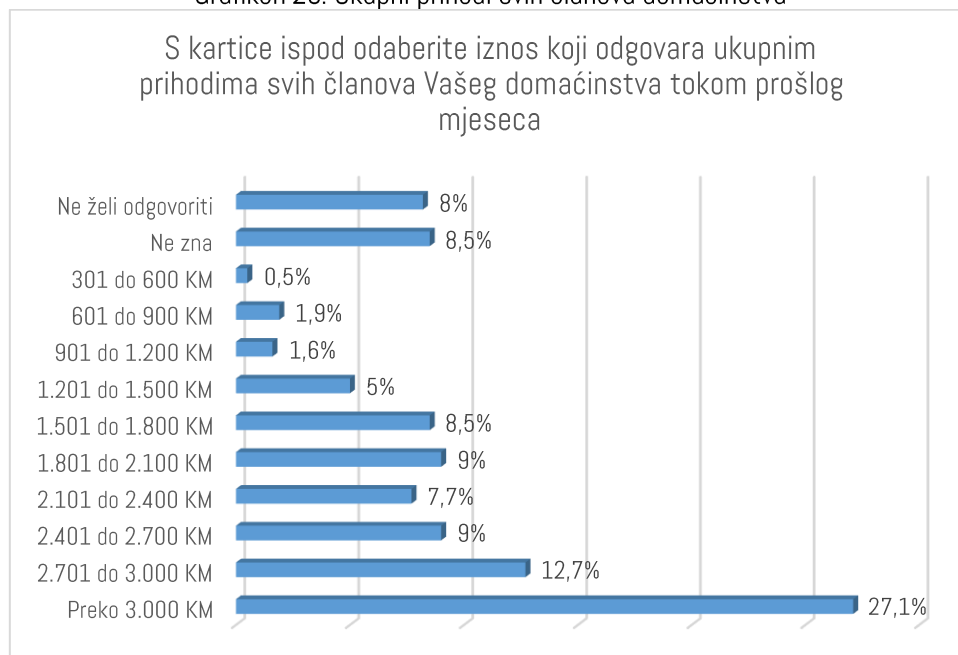
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, prosječna neto plata u Kalesiji krajem 2024. iznosila je 1.044 KM, a u Tuzlanskom kantonu 1.248 KM.

Prema odgovorima u upitniku, ukupna mjesečna primanja čitavog domaćinstva iznose od 301 do 1.200 KM kod 4% mladih. Ukupna primanja domaćinstva iznose od 1.201 KM do 2.100 KM kod 22,5% ispitanih. Od 2.101 KM do 3.000 KM mjesečni prihodi kompletnog domaćinstva iznose kod 29,4% mladih, dok iznad 3.000 KM mjesečno prihoduje njih 27,1%.

Potrebno je napomenuti i da 8,2% mladih nije željelo odgovoriti na ovo pitanje, a 8,5% ih je kazalo da ne zna koliki su ukupni prihodi njihovog domaćinstva.

Grafikon 23. Ukupni prihodi svih članova domaćinstva

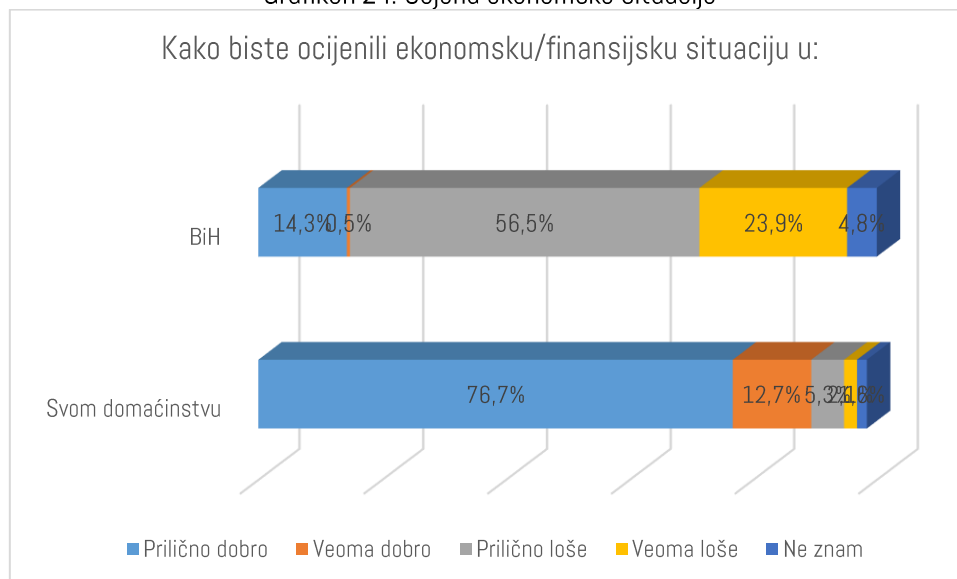
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema izjavama mladih, 60,2% njih na kraju mjeseca uspije uštedjeti određenu sumu novca pored svih mjesečnih izdataka. S druge strane, 36,3% mladih nije u mogućnosti ništa uštedjeti. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 34% mladih Kalesije.

Kao priličnu dobru, 76,7% mladih ocijenilo je finansijsku situaciju u svom domaćinstvu, a veoma dobrom 12,7% ispitanika. Kao prilično lošu finansijsku situaciju označilo je 5,3% mladih, dok je veoma lošom ocijenilo svoju finansijsku situaciju 2,1% mladih.

Na pitanje kako bi ocijenili ekonomsku situaciju u BiH, prilično dobrom ju je označilo 14,3% ispitanika, a veoma dobrom 0,5%. Da je u BiH prilično loša ekonomska situacija smatra 56,5% mladih Kalesije, a veoma loša 23,9%.

Grafikon 24. Ocjena ekonomske situacije

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

O tome da li mladi imaju dovoljno sredstava da podmire svoje osnovne potrebe razgovaralo se tokom fokusne grupe. Mišljenja mladih su podijeljena.

„Pa ja lično imam dovoljno novca za svoje potrebe... Mislim da većina ima. Možda ima čak i više nego što treba.“

(Muško, Kalesija)

„Pa ako bismo rekli, mislim... Ako imaju novac od roditelja, i ako neki rade 'na crno', da imaju. Ali kao da, mislim... Kako bih rekla, da imaju svoj neki džeparac, nešto kao isključivo svoj. Mislim da je to mali broj ljudi. U smislu da rade nešto honorarno, preko nekih ugovora.“

(Muško, Kalesija)

„Ja bih rekla da je to podijeljeno, iskreno. Mislim, govorim iz iskustva i šta vidim oko sebe, što znam o ljudima sa kojima sam radila i kakva je situacija. Mislim da se više plasira u javnost ono što, da bi nekako ti mladi ljudi druge zadovoljili, da se neka slika plasira o njima, nego što je to zapravo realno. Kad govorimo realno, mislim da stvarno nije baš idealna situacija i da se možda ima samo za neke tu i tamo najosnovnije stvari. Ali ako govorimo sad o tome da se treba redovno kupovati odjeća, neke druge stvari, ne znam, neki kursevi, tome slično, mislim da stvarno nema se za to.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa, mislim, ne kažem samo da je tu stvar nezainteresovanosti, nego upravo i te finansijske situacije, što ne mogu baš platiti tu kartu, koliko god je ona. Mislim da je sad znatno skuplja u odnosu na ono što je nekad prije bilo. Tako da, mislim, ja govorim zbog tih nekih primjera koji su meni ljudi govorili. Mislim da stvarno nije to baš idealna takva situacija. Ja znam dok sam ja išla u srednju školu, da su neki ljudi oblačili se, mislim, nosili toliko markirano i sve, a da oni onda zapravo nisu kupovali te stvari. Da čak novac koji su dobijali za užinu, da ga nisu koristili za užinu nego su gladovali po cijeli dan da bi kupovali te neke cigarete i tome slično. Tako da, mislim da je ovdje stvar nečeg drugog što se zapravo nama plasira, a moje mišljenje je da je u realnosti skroz drugačije i da bi, rekla bih da je možda čak 60 posto onih koji nisu baš u nekoj najboljoj finansijskoj situaciji, a da je 40 posto onih koji su okej. Mislim, kod nas nema neke, možda neke srednje klase, ali eto. Kod nas ovdje ili imaš ili nemaš. Mislim, nema sad ono nešto između, barem ja tako mislim.“

(Žensko, Kalesija)

Stambeno zbrinjavanje

Većina mladih u općini Kalesija živi sa svojim roditeljima, kao što je slučaj u cijeloj BiH. Prema rezultatima istraživanja, u ovoj bh. općini 81,7% mladih živi u stanu/kući koji je u vlasništvu njihovih roditelja. Mladih koji žive u stanu koji je u njihovom vlasništvu ili vlasništvu njihovog bračnog partnera ima 7,7%. Kao podstanar s roditeljima živi 8,5% mladih, a kao podstanar odvojeno od roditelja živi 1,6% ispitanika.

Prema dostupnim podacima, općina Kalesija ne nudi mladima olakšice kada je u pitanju njihovo osamostaljivanje, odnosno kupovina prve nekretnine ili subvencioniranje najma.

S druge strane, podrška dolazi iz Tuzlanskog kantona za subvencioniranje kamata namjenskih kredita za stambeno zbrinjavanje mladih od 18 do 35 godina, a koji prvi put rješavaju stambeno pitanje. Sredstva za subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih dodjeljuju se putem javnog poziva pojedincima u traženom iznosu, a maksimalan iznos ne može biti veći od 3.000 KM.¹⁸

Na pitanje zašto mladi uglavnom žive sa svojim roditeljima, neki ispitanici su odgovorili da smatraju da je to tako jer je lakše ili zato što sebi ne mogu priuštiti drugačije.

„Ne moraju plaćati stan.“

(Žensko, Kalesija)

„Zato što je sve skupo.“

(Muško, Kalesija)

„Pa zato što se još uvijek nisu finansijski dovoljno obezbijedili.“

(Muško, Kalesija)

„Kod nas se sprat unaprijed pravi.“

(Muško, Kalesija)

„Možda je to čak nametnuto od roditelja. Kao što je neko spomenuo, već se unaprijed prave spratovi. Ja lično smatram da je to više neko tradicionalno.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa ja bih opet rekla da je to podijeljeno, da zavisi od osobe do osobe koliko je ona ili on zapravo osviješten. I od roditelja, da li se tu više gleda na tradiciju. Mislim, sad, da me ne shvati niko pogrešno, ali kako bih rekla, ako je osoba nekih širokih vidika, onda će sebi obezbijediti da ne živi sa svojim roditeljima. Ali ako je, kako bih rekla, ono, kao, nigdje u životu nije otišao, samo završio srednju školu i kao, samo roditelji, udaja, ženidba i ništa drugo, mislim da nekako, ostaju tu. Mislim, imam ja takvih poznanika i prijatelja i komšija i sa jedne i sa druge strane, tako da nekako, mislim da zavisi od individue. Ali, evo, iz mog iskustva, mi ne želimo da živimo ni sa njegovim roditeljima, a ni sa mojim. Ali da moramo, morali bismo onda živjeti. Jer je sve preskupo, upravo zbog finansija. I sutra kad se odlučimo na kupovanje nečeg, da li kuće ili stana, upitno je onda koliko možemo živjeti pod kirijom.“

(Žensko, Kalesija)

¹⁸ [Vlada Tuzlanskog kantona – Javni poziv](#)

Mladi u fokusnoj grupi nisu previše upoznati sa socijalnim politikama koje nudi njihova općina. Uglavnom su svi čuli za stipendije koje se svake godine dodjeljuju studentima.

„Ja jesam čula za biznise, znam da to imaju, ali da kod nas to nije baš ono... Pošto sam ja malo u tim nekim strukturama, pa ono puno saradujem s opštinom. Što se tiče generalno to, tu je onako malo taj novitet, kako se dobijaju te pare, tu je kao negdje ispod radara, što bi rekli. Što se tiče stipendija, znam da postoji, mislim, ja sam sama to koristila, i imaju oni te neke druge stvari. Za tu potpomognutu oplodnju znam da nešto ima, ali nisam baš sigurna u kom smislu, to baš ne znam. I znam da je bilo ovo nešto za stanove i tako, u kom pravcu, nije me toliko interesovalo, nije mi trebalo, pa se nisam toliko sad zanimala, ali znam da postoji te neke stvari.“

(Žensko, Kalesija)

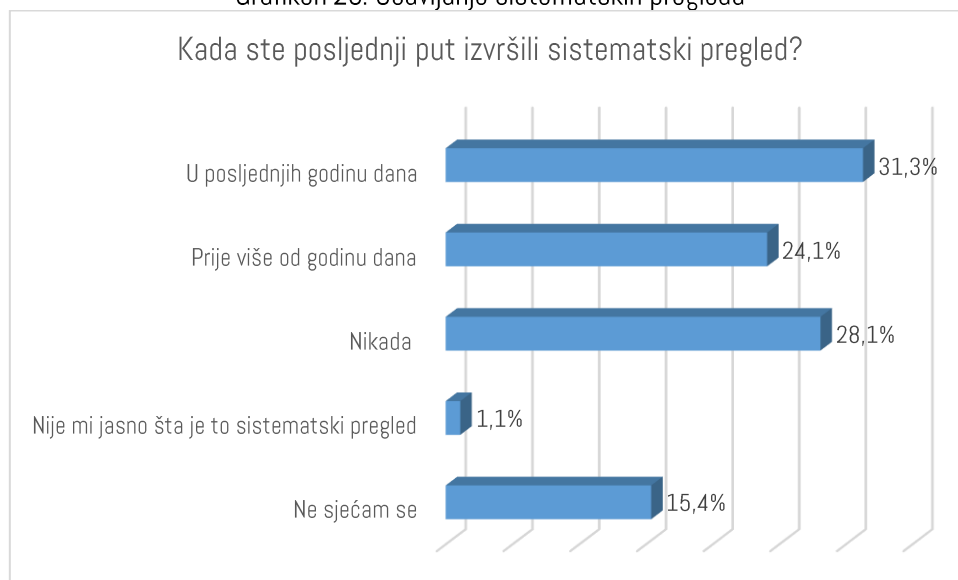
„Ja znam da mladi dobijaju stanove ako su izbjeglice. Ili ono, kako se zovu, ako su socijalno ugroženi. Da nemaju gdje, pa to. Ali da ima kao Bijeljina, da daju mladim bračnim parovima da kupe zemljište za kuću i to, to nema.“

(Žensko, Kalesija)

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MLADIH

Sistematski pregled u posljednjih godinu dana obavilo je 31,3% mladih iz Kalesije, dok ih je 24,1% obavilo pregled prije više od godinu dana. Da se ne sjećaju kada su obavili sistematski pregled kazalo je 15,4% ispitanika. Prema njihovim tvrdnjama, sistematski nikada nije obavilo 28,1% mladih.

Grafikon 25. Obavljanje sistematskih pregleda

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Od osoba koje su obavile sistematski pregled, 72,2% ih je istaklo kako je to uradilo zbog posla ili polaganja vozačkog ispita, i to ako se pogleda po spolu – 57% muškaraca i 43% žena. Pored toga, oko 9% mladih kaže kako su sistematski uradili samoinicijativno, jer su se željeli pregledati.

Radi sportskih takmičenja ili uobičajenih pregleda radi bavljenja sportom sistematski je uradilo 6,6% ispitanika. Zbog zdravstvenih problema i preporuke ljekara sistematski je uradilo oko 10% mladih.

Ako uporedimo s drugim manjim lokalnim zajednicama u kojima je Institut radio istraživanja položaja i potreba mladih, u Gradačcu je postotak mladih koji nisu uradili nikada sistematski pregled 20,3%. S druge strane, u Bijaću 0,9% mladih nikada nije bilo na sistematskom, a u Hadžićima 1,3%. U Sanskom Mostu 15,2% mladih nije nikada bilo na sistematskom.

Svi ovi podaci ukazuju na slabiju brigu mladih o vlastitom zdravlju jer je očito da mladi sistematske preglede rade samo kada su prinuđeni, i to radi posla ili polaganja vozačkog ispita. Stoga je neophodno raditi na jačanju svijesti kod mladih o važnosti preventivnih pregleda u očuvanju vlastitog zdravlja.

Prvi ginekološki pregled sa 17 godina imalo je 2,7% djevojaka, a sa 18 godina prvi put se pregledalo njih 4,8%. U 20. godini prvi ginekološki pregled imalo je 4,8% djevojaka. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 10,1% ispitanica, a 5,9% odgovorilo je kako se ne sjećaju kada je bio njihov prvi pregled kod ginekologa.

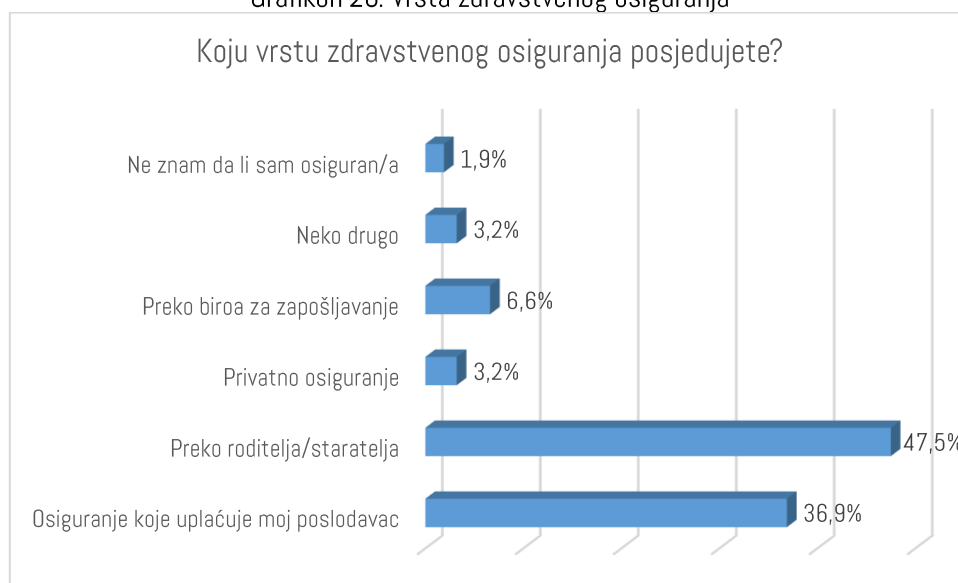
Ginekološki pregled u posljednjih godinu dana nije obavilo 2,1% mladih žena u Kalesiji. Jedan pregled u posljednjih godinu dana od vremena anketiranja uradilo je 13,8% ispitanica.

Ginekološki pregled, prema njihovim tvrdnjama, nikada nije obavilo 56,9% mladih žena iz Kalesije.

Ovakav podatak je zabrinjavajući i ukazuje na nedovoljno razvijenu svijest kod mladih žena o važnosti vlastitog zdravlja, posebno kad se radi o preventivnim pregledima. Da se ne sjećaju da li su imale pregled u posljednjih godinu dana odgovorilo je 6,3% ispitanica. Treba istaći i da na pitanje koliko pregleda su imale u posljednjih godinu dana nije željelo odgovoriti 11,7% žena. Visoke stope odbijanja odgovaranja na pitanja o reproduktivnom zdravlju kod mladih žena općine Kalesija ukazuju na potrebu promjene pristupa ovim pitanjima svih učesnika brige o reproduktivnom zdravlju mladih.

Najviše anketiranih mladih ima zdravstveno osiguranje preko roditelja, i to 47,5%, jer je većina i dalje u nekom procesu obrazovanja. Druga značajna kategorija su zaposleni, odnosno oni kojima poslodavac uplaćuje osiguranje (36,9%). Privatno osiguranje ima 3,2% mladih, a neko drugo osiguranje koje nije bilo ponuđeno u odgovorima u anketi također ima 3,2% ispitanika. Zdravstveno osiguranje preko biroa za zapošljavanje ima 6,6% mladih osoba. Da ne znaju da li su osigurani odgovorilo je 1,9% mladih.

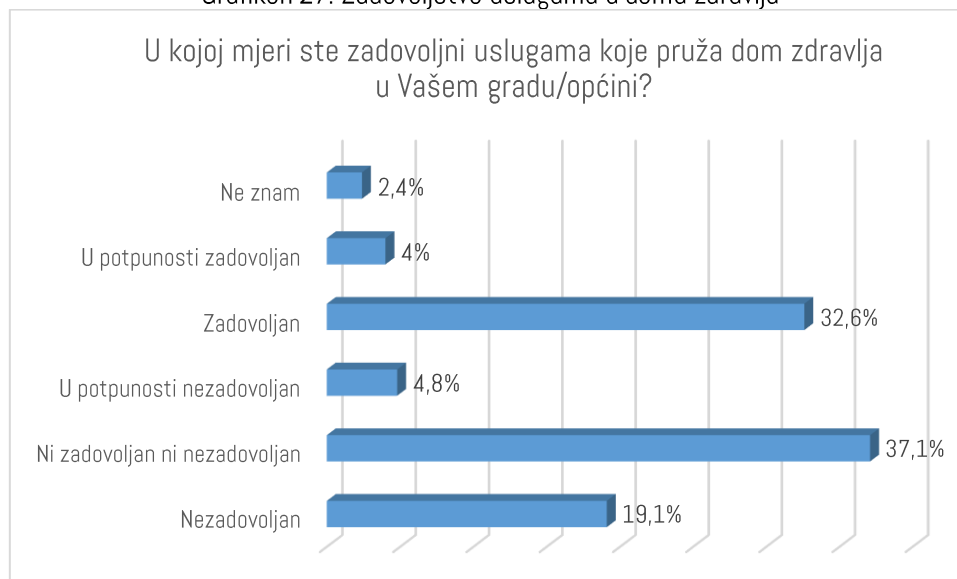
Grafikon 26. Vrsta zdravstvenog osiguranja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje koliko su zadovoljni uslugama koje pruža njihov dom zdravlja, ukupno 36,6% ispitanika je odgovorilo da je zadovoljno i u potpunosti zadovoljno pruženim uslugama. Svoje nezadovoljstvo njihovim radom iskazalo je 19,1% mladih, dok je u potpunosti nezadovoljno 4,8% ispitanika. Najviše je mladih koji su odgovorili da nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni (37,1%).

Grafikon 27. Zadovoljstvo uslugama u domu zdravlja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Za specifične zdravstvene usluge doma zdravlja koje su namijenjene mladima zna, a ujedno ih je i koristilo, 2,1% mladih. Da su upoznati s tim uslugama, ali ih ne koriste, istaklo je 8,8% mladih. Na drugoj strani, 88,6% mladih ne zna da postoje zdravstvene usluge koje su posebno organizirane i specifično namijenjene samo njima.

O tome koliko se obraćaju ljekaru kada su bolesni, većina mladih u Kalesiji kaže da pomoć od ljekara potraži samo ako smatraju da su ozbiljnije bolesni.

„Bukvalno kada dođe 5 do 12.“

(Muško, Kalesija)

„Kad doslovno padaš s nogu, onda se ide ljekaru.“

(Žensko, Kalesija)

„Mislim, ja sam osoba koja voli redovno obavljati sve te preglede. Često sam u nekoj tu situaciji da mi ljudi govore kao, pa ti sebi tražiš nešto da nisi dobro samo da odeš. Ali nije stvarno tako, nego volim redovno da se pregledam, da vodim računa o tome. Ali me baš nervira, jer u zadnje vrijeme sam prestala toliko ići u dom zdravlja nego gledam privatno, upravo zbog tog što ja moram da budem ono, što bi kod nas rekli, na samrti da bi me neko primio. Nego moram čekati neke termine po ne znam ja koliko. Mislim, kad se prehladim, kad nisam dobro i ne znam, kad imam temperaturu i bilo šta. Tako da stvarno sad izbjegavam ići doktoru. A sve što mogu privatno da odem, tu idem redovno. Čisto onako radi sebe.“

(Žensko, Kalesija)

„Odem ako je baš kritično stanje, onda. I šta je kritično stanje? Kad ne mogu da hodam.“

(Muško, Kalesija)

Ponašanja mladih koja utječu loše na njihovo zdravlje, a koja su primijetili mladi u Kalesiji, iznijeli su tokom razgovora u fokusnoj grupi.

„Puno mladih ljudi, recimo, isto i puši. I onda imaju tako problema i sa kondicijom i to, ne mogu dugo da izdrže, da sad hodaju, trče, da rade neki posao, jer imaju te respiratorne probleme.“

(Muško, Kalesija)

„Ja, naprimjer, radim u ugostiteljskom objektu i ovo, mislim, što sam ja primijetio u zadnjih pet godina, sve više omladine manje pije, ali sve više ih puši. Mislim, nargile, ali i SNUS koriste. Više te nikotinske proizvode koriste nego alkohol.“

(Muško, Kalesija)

„Isto tako mislim da je problem, da su mladi našli SNUS da se odvikavaju od pušenja. I koriste SNUS da se odvikne od jednog, iako na SNUS-u piše da je veoma zavisian. I onda, taman se odvikneš od cigara, navikao si se na SNUS. I sad imaš taj problem. Znam druga koji je ostavio alkohol, cigare i sve, ali kaže: 'Sad mi je SNUS jedini zavisnik.'“

(Muško, Kalesija)

Seksualna aktivnost

Da je seksualno aktivno potvrdilo je 164% mladih iz općine Kalesija. Među mladima koji su seksualno aktivni muškaraca je 64,5%, dok je žena 35,5%. Mladih koji su odgovorili da nisu seksualno aktivni ima 714%, a od toga je 524% žena i 47,6% muškaraca. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 12,2% mladih osoba.

Konzumiranje duhana i alkohola

Prema odgovorima na upitnik, oko dvije trećine mladih u Kalesiji ne konzumira duhanske proizvode (71,9%). Do 20 cigareta dnevno konzumira 9,3% mladih (muškaraca 85,7%, a žena 14,3%). Do 10 cigareta dnevno puši 8,5% ispitanika, a više od 20 cigareta dnevno konzumira 4,8% (83,3% muškaraca i 16,7% žena). Do 5 cigareta dnevno puši 5% mladih. Na kraju, među mladim ispitanim ima 27,6% pušača.

Nikotinske vrećice SNUS, prema njihovim odgovorima, ne konzumira 97,9% mladih. Do tri vrećice dnevno koristi 1,1% ispitanika.

Većina mladih kaže da nikako ne konzumira alkoholna pića, odnosno 80,9% (od toga je 44,3% muškaraca i 55,7% žena). U posljednjih mjesec dana 5% mladih je popilo dva do tri pića (89,5% muškaraca i 10,5% žena), a jedno piće u mjesec je konzumiralo 9,5% mladih. Niti jedno alkoholno piće u posljednjih mjesec dana nije popilo 1,9% ispitanih mladih.

Opojne droge tvrdi da ne konzumira 97,3% mladih u Kalesiji. Nijednom u posljednjih mjesec dana drogu nije konzumiralo njih 1,1%.

Kad je u pitanju nargila, 74,3% ispitanika tvrdi da je nikako ne konzumira. Jednom mjesečno je konzumira 2,7% mladih, a isti postotak je i za konzumiranje nargile jednom sedmično (2,7%). Više puta sedmično nargilu konzumira 4,2% mladih. Rjeđe od jednom mjesečno nargilu konzumira 8,8%, a dva do tri puta mjesečno nargilu koristi, prema njihovim odgovorima, 64% mladih iz Kalesije.

Mladi u Kalesiji kažu da postoji veliki problem jer se dosta koriste svi nikotinski proizvodi koji su štetni po zdravlje ljudi. Osim toga, spominje se i prekomjerno korištenje energetske pića.

„Znači, moja grupa drugarica, nas ima pet cura, apsolutno nijedna ne pije, ali od nas pet, njih četiri puše cigare, koriste nargile. Stvarno, više od ljudi znam da su tako na SNUS-u, cigarama... Alkohol, znači, ništa, nula. I to sam baš i ja primijetila.

(Žensko, Kalesija)

„Čak nam se omladina i manje drogira nego prethodnih godina.“

(Muško, Kalesija)

„Čuo sam da SNUS sprži kožu (desni zuba), jer se to stavlja pod usnu. Pa, znam, recimo, jednu curu koja je baš koristila, i koristila je više puta tokom dana. I ona je meni bukvalno pokazala to, baš ono strašno izgleda, ali doslovno je spržilo desni.“

„Nama su, čak u osnovnoj, padali u nesvijest od toga (SNUS).“

(Muško, Kalesija)

„Imam ja jednu situaciju, kolega iz razreda, iz srednje, koji je prvi put valjda koristio taj SNUS, i otišao je u WC, vratio se sav žut. Što se SNUS-a tiče, to znam. A htjela sam možda spomenuti energetska pića. Bila je ekskurzija prije par godina u mojoj školi, išlo su u drugu državu. I taj jedan dječak, koji inače nije pio energetska pića, popio je, ne znam, dva, tri, četiri. To sad ne zvuči puno, okej, međutim, on nije navikao na to, a društvo ga tjeralo, nagovaralo... I pao je u nesvijest, svašta mu se desilo, bio je u bolnici sve vrijeme za ekskurziju. Tako da, mislim da koriste puno energetska pića.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa ja mislim, po nekom mom mišljenju, da energetska pića imaju gori efekt po organizam od alkohola.“

(Muško, Kalesija)

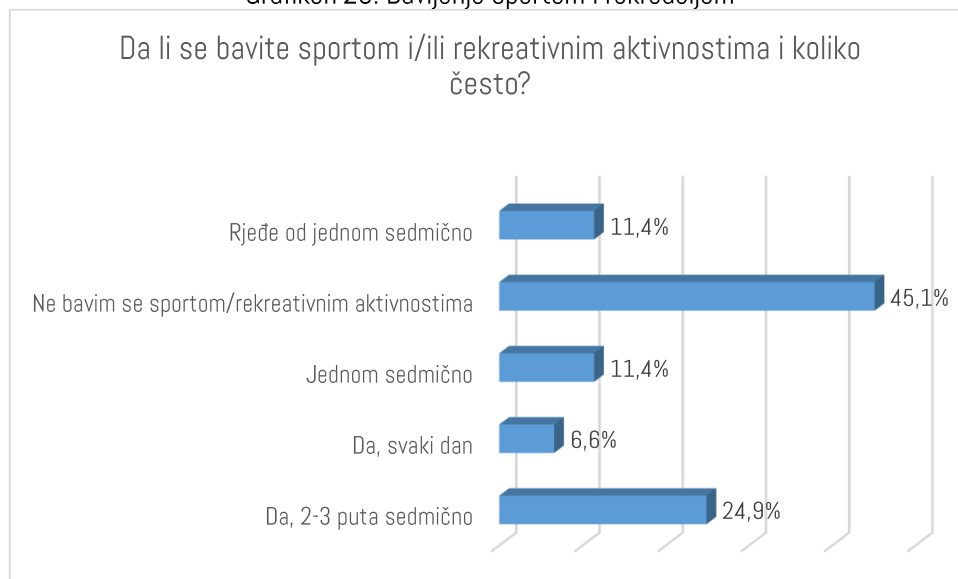
Većina mladih u Kalesiji kaže da ne igra nikako igre na sreću, a takvih je 93,1%. Rjeđe od jednom mjesečno igre na sreću igra 4,5% mladih. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 1,3% mladih.

Bavljenje sportskim aktivnostima

Što se tiče sportskih aktivnosti, skoro polovina mladih, odnosno 45,1%, ne bavi se sportom ili rekreativnim aktivnostima. U ovoj kategoriji dominiraju žene, kojih je 61,8%, dok je neaktivnih muškaraca 38,2%.

Na drugoj strani, onih koji se svakodnevno bave sportskim aktivnostima ima 6,6% (muškaraca 68% i 32% žena). Sportske aktivnosti dva do tri puta sedmično ima 24,9% mladih. Jednom sedmično aktivno je 114% mladih, i to 62,8% žena i 37,2% muškaraca. Rjeđe od jednom sedmično vježba 114% ispitanika.

Grafikon 28. Bavljenje sportom i rekreacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema njihovim odgovorima, najviše aktivnih mladih bavi se ekipnim sportovima poput nogometa, košarke, odbojke i slično, i to njih 35,1%. Na drugom mjestu je odlazak u teretanu, odnosno 26,8% mladih bavi se bodybuildingom, kondicijskim vježbanjem i slično. Osim toga, 12,1% ih se bavi fitnessom, odnosno pilatesom, jogom, aerobikom, plesom i slično, a planinarenje, hiking i slično izbor je za 3,9% ispitanika. Biciklizmom i trčanjem bavi se 4,3% mladih u Kalesiji, a borilačkim sportovima bavi se 4,8% ispitanika.

O tome koliko se mladi bave sportom i rekreacijom u Kalesiji razgovaralo se i u fokusnoj grupi, gdje su mladi kazali čime se oni najradije bave.

„Pa treking, ako se može računati. Negdje je isto tako šetnja. Baš volim da šetam, ali samo negdje po nekim ruralnijim područjima. Planina, šta ja znam. To baš volim.“

(Muško, Kalesija)

„Ja jedino u teretanu što idem. To je jedino što je u mojoj aktivnosti.“

(Žensko, Kalesija)

“Ja sam se bavio sportom, karateom, šest godina, i to profesionalno. Bio sam u reprezentaciji Bosne i Hercegovine. Ali eto prije pola godine sam prestao. Nisam mogao uskladiti školu i to. Jer oboje zahtijeva trud. I ne mogu na dvije strane da to izbalansiram.“

(Muško, Kalesija)

„Također, ja sam se prije bavila odbojkom. Trenirala sam možda četiri-pet godina. Ali prestala sam prije možda godinu dana. Isto tako radi škole i tih drugih obaveza. Nisam mogla sve da stignem.“

(Žensko, Kalesija)

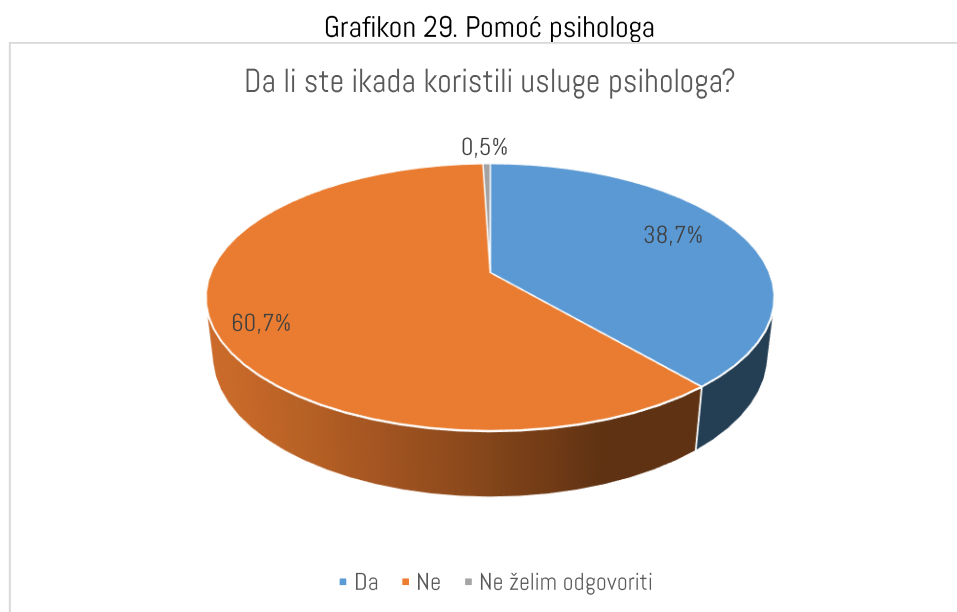
„Pa ja sam jedno vrijeme bila član Specijalne olimpijade u Sarajevu zajedno sa svojim drugovima iz tuzlanskog udruženja. Išli smo na plivanje. Išla sam ovdje na Tušnju, bilo je takmičenje olimpijada u bacanju loptice. Tako da sam tu bila.“

(Žensko, Kalesija)

Usluge psihologa

Usluge psihologa nikada nije koristilo 60,7% mladih u općini Kalesija, dok ih je 38,7% bilo kod psihologa. Od ispitanika koji su odgovorili da su potražili pomoć psihologa je 59,6% muškaraca i 40,4% žena.

Kao razlog zbog kojeg nisu koristili usluge psihologa mladi najčešće navode da nisu potražili pomoć jer nisu osjetili potrebu (89%). Osim toga, 4,8% mladih kazalo je da im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje, a 2,6% mladih u Kalesiji odgovorilo je da usluge psihologa nisu dostupne u mjestu u kojem žive.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada su u pitanju ostale lokalne zajednice u kojima je Institut proveo istraživanja o položaju i potreba mladih, zabilježeni su visoki procenti mladih koji ne traže pomoć ili savjet psihologa.

U Bihaću je 29,3% mladih posjetilo psihologa u određenom periodu svog života, dok je 66,1% mladih Bihaća iskazalo da nije nikada posjetilo psihologa. Većina mladih (75,7%) navodi nedostatak potrebe kao glavni razlog zbog kojeg nisu posjetili psihologa. Međutim, značajan broj mladih (12,6%) izjavljuje da su osjećali potrebu za takvom vrstom usluge, ali nisu znali kome se obratiti ili gdje potražiti pomoć.

Usluge psihologa nikada nije koristilo 84,3% mladih u Hadžićima, dok ih je 14,4% bilo kod psihologa. Kao razlog zbog kojeg nisu koristili usluge psihologa mladi najčešće navode da nisu potražili pomoć jer nisu osjetili potrebu za tim (73,5%). Osim toga, 3,4% mladih potvrdilo je da je željelo posjetiti psihologa, ali da nisu znali kome da se obrate, a isti postotak mladih je istakao kako im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje.

U Gradačcu je 42,8% mladih posjetilo psihologa u određenom periodu svog života, dok je 53,7% mladih iskazalo da nije nikada posjetilo psihologa. Većina mladih koji su izjavili da nikada nisu posjetili psihologa navodi nedostatak potrebe kao glavni razlog (91,2%). Međutim, određena grupa mladih (8,8%) izjavljuje da su osjećali potrebu za takvom vrstom usluge, ali nisu znali kome se obratiti ili gdje potražiti pomoć.

Usluge psihologa nikada nije koristilo 73,4% mladih u Sanskom Mostu, dok ih je 14,2% bilo kod psihologa. U grupi mladih koji su posjetili psihologa njih 68,5% je reklo da im je razgovor s psihologom koristio. Kao razlog zbog kojeg nisu koristili usluge psihologa mladi najčešće navode da nisu osjetili potrebu (84,8%).

Mladi u Kalesiji kažu da se njihovi vršnjaci ne usuđuju otići psihologu i kada imaju određenih mentalnih poteškoća najčešće zbog bojazni od toga šta će njihova okolina reći ili pomisliti. Prema njihovim riječima, u školama u Kalesiji ne postoje psiholozi kojima se mladi mogu obratiti.

„Pa mislim da jeste odlazak psihologu tabu tema. Mislim da je mlade baš sramota da pričaju o svojim osjećanjima i potrebama. Sad ne znam da li je to zato što im je neugodno, ili jednostavno nemaju povjerenje. Mislim, barem ja kako to gledam.“

(Muško, Kalesija)

„Ja mislim da mladi i dalje to gledaju – ako odem psihologu, ja sam odmah lud.“

(Muško, Kalesija)

„Ima isto i situacija, naprimjer, ljudi ne žele da idu psihologu, da traže stručnu pomoć zato što to je sramota. Sramota je i za njih i njihovu porodicu. Ne dao Bog da komšija čuje da sam ja išao kod psihologa.“

(Muško, Kalesija)

„Isto tako da se nadovežem, kad se ide preko doma zdravlja, ostane u kartonu, daju ljudi dijagnozu. Tako da vrlo često mladi zapravo neće da se obrate jer ostane njima dijagnoza, iako to možda nešto nije ozbiljno, neka anksioznost ili nešto slično. Naravno, ozbiljno je toj individui. Ali generalno ne žele da to stoji u njihovim kartonima, jer se to uvijek može primijetiti, može vidjeti. Baš zato nekako je tabu tema generalno. Ne treba da zbog nečega što je procedura mladi sebi oduzmu pravo na psihologa, naprimjer.“

(Žensko, Kalesija)

„Neke osobe nisu ni navikle da izlažu svoje osjećaje i ja mislim da je problem što se ne priča o tome, jer one sve vrijeme kupe, kupe u sebe, i što može eskalirati nečim katastrofalnim. Tako da mislim da bi trebalo više da se razgovara o tome da osobe trebaju, pa makar prijatelju ili nekome u koga imaju povjerenje, da se ispričaju sa njim, da maknu taj teret sa srca i tako.“

(Muško, Kalesija)

„Ni osnovna ni srednja škola nema psihologa. Znači, ako ima neke probleme, uglavnom ono, odeš da popričaš sa pedagogicom. Ali nemamo baš direktno psihologa u školi. Bar ne u Kalesiji, ne znam kako je u Tuzli.“

(Muško, Kalesija)

AKTIVIZAM MLADIH (učješće, volontiranje, mobilnost mladih)

Politika na lokalnom nivou u Kalesiji zanima 35% mladih, a u velikoj mjeri zanima njih 64%. S druge strane, lokalna politika ne zanima i uopće ne zanima ukupno 57,6% ispitanih mladih ljudi.

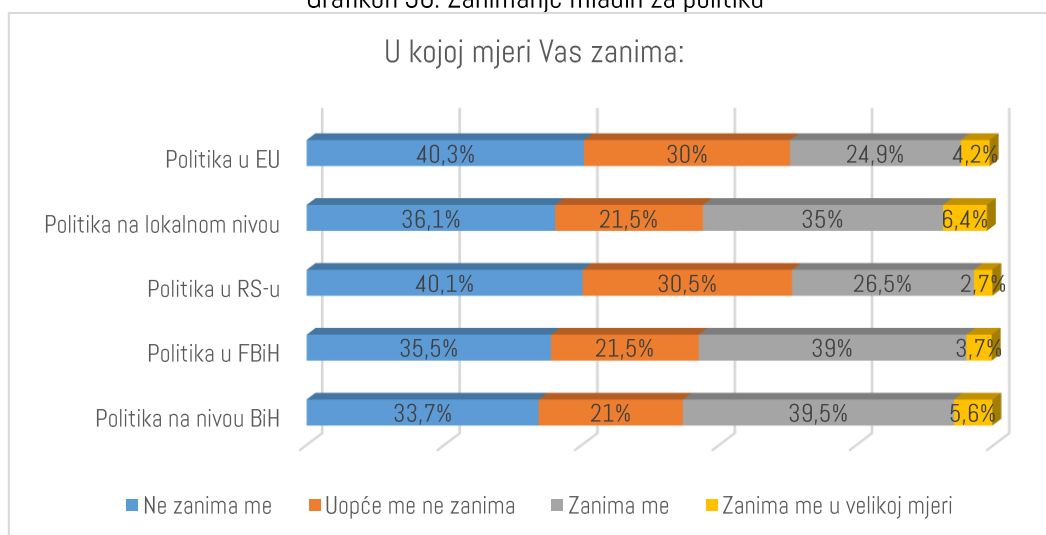
Politika u RS-u zanima ukupno 29,2% mladih. Onih koje ne zanima politika u ovom bh. entitetu ima 40,1%, a uopće ne zanima njih 30,5%.

Politika u FBiH zanima 39% ispitanika, a da ih zanima u velikoj mjeri istaklo je 3,7% mladih. S druge strane, politika u Federaciji BiH ne zanima 35,5% mladih Kalesije, dok uopće ne zanima 21,5% mladih.

Politika na nivou BiH zanima 39,5% ispitanika, a da ih zanima u velikoj mjeri odgovorilo je 5,6% mladih. Državna politika ne zanima i uopće ne zanima ukupno 54,7% mladih.

Politika u Evropskoj uniji (EU) zanima ukupno 24,9% mladih ljudi, dok onih koje ne zanima i uopće ne zanima politika u EU ima 70,3%.

Grafikon 30. Zanimanje mladih za politiku

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada se sve sagleda, mlade najviše zanima politika u BiH, a pokazali su to potvrdni odgovori skoro polovine ispitanika. Tačnije, 45,1% mladih najviše zanima ono što se dešava na državnom nivou. Potom slijedi politika na entitetskom nivou, koja zanima 42,7% mladih, a na trećem mjestu je lokalna politika, za koju se zanima 41,4% mladih Kalesije.

Promjene u društvu

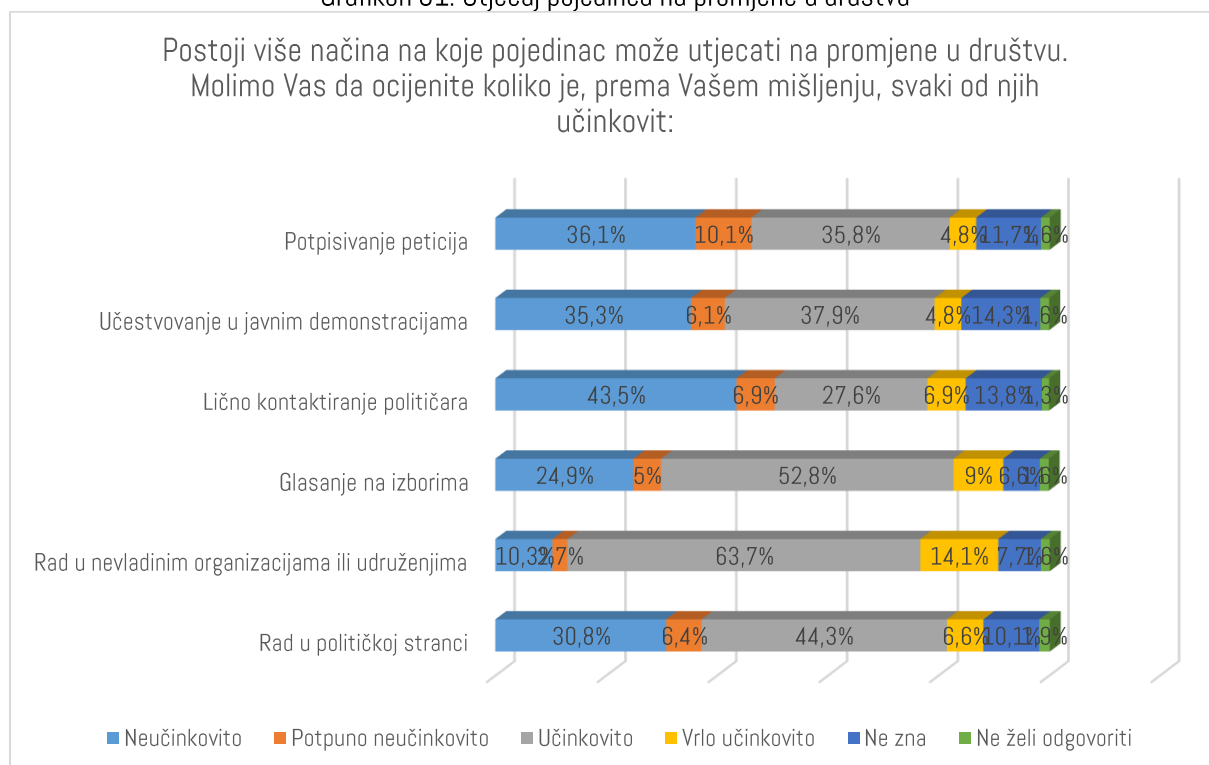
U okviru istraživanja položaja i potreba mladih u općini Kalesija oni su ocjenjivali efikasnost različitih načina za kreiranje društvenih promjena.

Da je rad u političkoj stranci efikasan način djelovanja da se kreiraju promjene u društvu smatra 44,3% ispitanika, a da je jako učinkovit ističe njih 6,6%. Djelovanje u političkoj stranci ne smatra učinkovitim 30,8%, a potpuno neučinkovito je za 64% mladih.

Na promjene u društvu može se utjecati kroz rad u nevladinim organizacijama, a to je mišljenje 63,7% ispitanika, a da je rad u organizacijama vrlo učinkovit smatra 14,1% mladih. Neučinkovitim i potpuno neučinkovitim za društvene promjene rad u organizacijama/udruženjima ističe 13% ispitanika.

Više od polovine mladih smatra da je glasanje na izborima učinkovit i potpuno učinkovit način za promjene u društvu (61,8%). Neučinkovitim je glasanje na izborima ocijenilo ukupno 29,9% mladih. Učestvovanje u demonstracijama učinkovitim smatra 37,9% mladih, a vrlo učinkovitim 4,8%. Demonstracije su neučinkovite i potpuno neučinkovite za 41,4% ispitanika. Potpisivanje peticija učinkovitim i veoma učinkovitim smatra ukupno 40,6% ispitanika, dok ih neučinkovitim i potpuno neučinkovitim ocjenjuje njih 46,2%.

Grafikon 31. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu

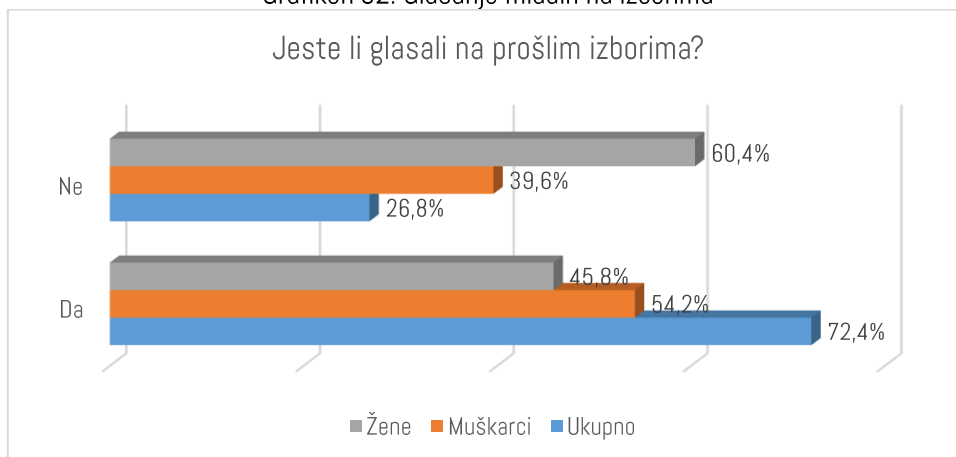

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema rezultatima istraživanja, 724% mladih istaklo je da je glasalo na proteklm izborima, od toga je 54,2% muškaraca i 45,8% žena. Nije glasalo 26,8% mladih, i to 39,6% muškaraca i 60,4% žena.

Oni koji su rekli da nisu glasali odgovorili su na pitanje o razlozima neizlaska na izbore. Kao najdominantniji razlog zbog kojeg nisu glasali mladi su istakli to što nemaju pravo glasa (71,2%). Potom, 8,9% mladih je kazalo da nisu glasali jer ne vjeruju da će se nešto promijeniti, a od toga je 66,7% muškaraca i 33,3% žena. Osim toga, 9,9% mladih kazalo je da u trenutku izbora nisu bili u BiH.

Grafikon 32. Glasanje mladih na izborima

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Da su izbori sljedeće sedmice, 68,7% mladih kaže da bi obavili svoju građansku dužnost i glasali (52,9% muškaraca i 47,1% žena). Ne bi glasalo 9,3% mladih, a da nisu sigurni bi li izašli na glasanje odgovorilo je 9% ispitanika. Da ne bi glasali jer nemaju pravo glasa odgovorilo je 12,7% mladih.

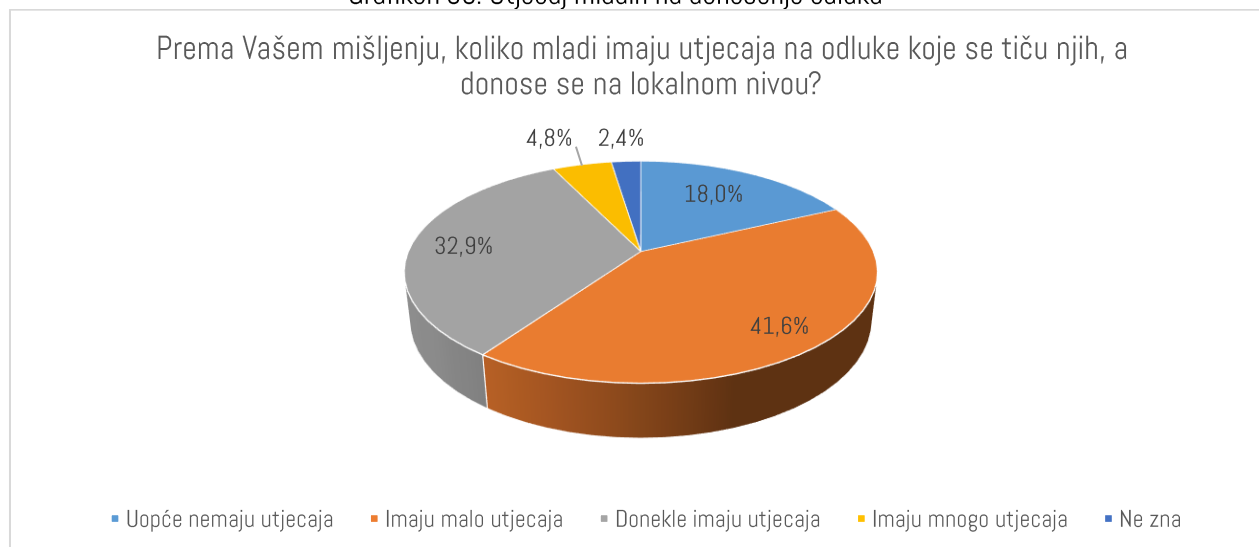
Mladi koji imaju pravo glasa kažu da glasaju na izborima, te ističu da obavljaju svoju građansku dužnost kako bi osigurali boljitak.

„Pa glasam zato što želim sebi da napravim bolje uslove za budućnost. I drugima, ne samo sebi.“

(Muško, Kalesija)

Mladi donekle imaju utjecaja na odluke koje se tiču njih, a donose se na lokalnom nivou. Ocjena je to 32,9% ispitanih mladih u Kalesiji. Da imaju malo utjecaja na odluke smatra 41,6% mladih, a da uopće nemaju utjecaja ističe njih 18%. S druge strane, da mladi imaju mnogo utjecaja kazalo je 4,8% mladih.

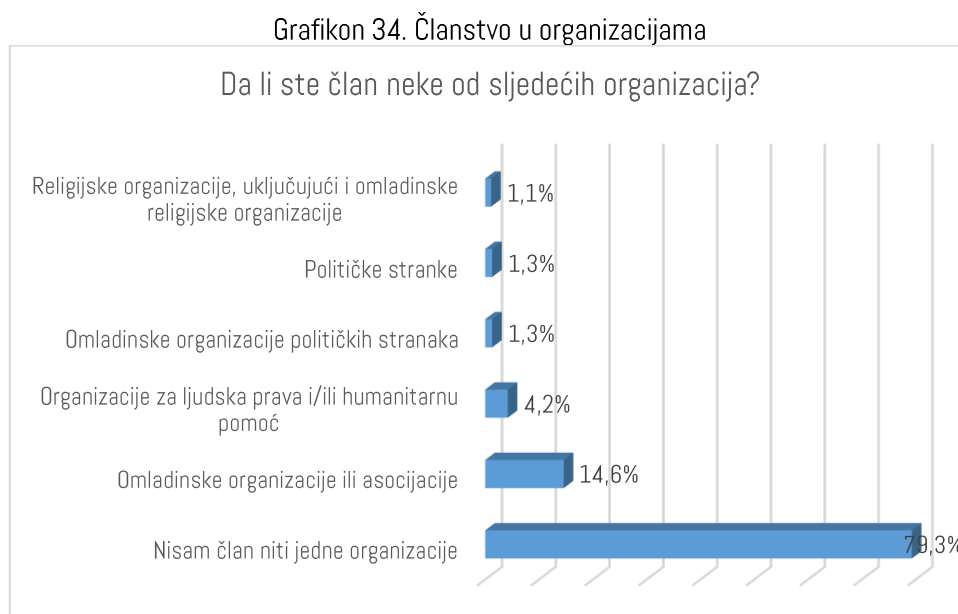
Grafikon 33. Utjecaj mladih na donošenje odluka

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Organiziranost mladih

Članstvo mladih u organizacijama civilnog društva je na veoma niskom nivou u općini Kalesija. Mladi u najvećoj mjeri nisu članovi organizacija, odnosno njih 79,3% kaže da nije član niti jedne organizacije. Ako su članovi nekih organizacija, onda su to najčešće omladinske organizacije (14,6%) i organizacije za ljudska prava ili humanitarnu pomoć (4,2%).

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Iako većina anketiranih nisu članovi organizacija, određen broj mladih ipak je na neki način učestvovao u aktivnostima omladinskih organizacija u protekloj godini. Radi se o 17,2% mladih koji su bili dio određenih aktivnosti omladinskih organizacija, bez obzira na to da li su članovi ili ne, a u pitanju je 66,2% žena i 33,8% muškaraca. U aktivnostima organizacija za ljudska prava i/ili humanitarnu pomoć učestvovalo je 5,8% mladih, religijskih organizacija 1,3% mladih i političkih stranaka njih 1,9%. U protekloj godini ni u kakvim aktivnostima nije učestvovalo 75,3% mladih.

Kada su u pitanju organizacije civilnog društva u Kalesiji, općina je u 2025. izdvojila 40.000 KM udruženjima koja su aplicirala s projektima bitnim za društvenu zajednicu. Osim toga, u Budžetu općine za 2025. izdvojeno je i 10.000 KM za organizacije i udruženja koja pomažu rad mladih.¹⁹

Mladi kažu da volontiraju kada za to imaju priliku, a najviše volontiraju u Udruženju mladih „TriK“ i lokalnom ogranku Crvenog križa.

„Prilike ima uvijek, samo nezainteresovanost je raširena baš. Često mi tu spominjemo, evo, naprimjer, imate grupu volontera, više od pola nisu aktivni, trećina je aktivna ponekad, a u četvrtinu se možete pouzdati da su stalno tu. To je sve do zainteresovanosti te neke individue. Hoće li ona ili neće. Da li želi da se posveti organizaciji u kojoj je član.“

(Muško, Kalesija)

¹⁹ [Izmijenjeni Budžet Kalesije za 2025. godinu](#)

„Ja volontiram u 'Triku'. Već četiri godine sam ovdje.“

(Muško, Kalesija)

„Crveni križ isto tako dobro radi. Ja volontiram tu.“

(Muško, Kalesija)

Mobilnost

U posljednjoj godini u druge gradove u BiH putovalo je 94,2% mladih iz Kalesije, dok je 5,8% istaklo kako nigdje nije putovalo. Među onima koji nisu napuštali svoju lokalnu zajednicu 36,4% je muškaraca i 63,6% žena.

U posljednje dvije godine na studentskoj razmjeni bilo je 2,1% ispitanika. Ljetnu školu pohađalo je 2,1% mladih. U volonterskim ili nekim drugim kampovima bilo je 8% mladih, a od toga 53,6% žena i 46,4% muškaraca. U školu u prirodi išlo je 2,9% mladih, dok je na studijskim putovanjima bilo 64% ispitanika.

Kao razloge putovanja mladi koji su putovali u protekle tri godine najčešće su navodili da je to bilo u sklopu ekskurzije unutar entiteta, a takvih je bilo 36,9%. U drugom entitetu, također na ekskurziji, bilo je 16,2% mladih Kalesije. Na ekskurziji izvan BiH bilo je 24,4% mladih.

Mladih iz Kalesije koji su putovali u inostranstvo u protekloj godini ima 59,7%. Zemlje u koje su najčešće putovali u prethodne dvije godine su Austrija, Crna Gora, Hrvatska, Italija, Njemačka, Slovenija, Srbija, Turska i Španija. Najviše mladih je izvan BiH putovalo turistički (51,1%), dok je u posjeti prijateljima bilo 4,8% i rodbini 24,4% mladih. Osim toga, u poslovnu posjetu išlo je 6,6%, a 7,5% mladih u inostranstvo je išlo kako bi tamo radili.

Kad je u pitanju lokalna mobilnost mladih, može se reći da neredovan i nesiguran javni prijevoz ne ide u prilog mladima u obavljanju svakodnevnih obaveza, od odlaska u školu, na fakultet, do treninga i slobodnih aktivnosti.

O problemu s javnim prijevozom govorili su mladi u fokusnoj grupi, gdje su se uglavnom žalili na mali broj autobuskih linija, ali i na visoke cijene karte.

„Što se tiče javnog prijevoza, mislim da će se svi složiti da je jako loše. Tačnije, povezanost sa Živinicama, gradom, nemamo nikako. A inače nam je opština možda i bliža nego Tuzla, hajmo reći. Sa Tuzlom imamo povezanost, međutim nemamo nedjeljom. Sada kad neko hoće da radi nešto nedjeljom, imamo radionice nedjeljom, šta ja znam, u Tuzli, ne možemo otići. Navečer nema da se vratim, ako traje dokasno. I uz to sve što su rijetke linije, nije im tajming dobar, nema nedjeljom i preskupo je. Naprimjer, dosta je ovdje skuplja karta, ja mislim, nego u Sarajevo. I sad, naprimjer, karta od Kalesije do Rajinaca, naprimjer, koja je 7 kilometara od ovdje, je 5 maraka. Tuzla – Kalesija je šest i po maraka. Mjesečna je 160 KM. I imate, naprimjer, neko ko je iz Memića, to je najdalja mjesna zajednica što se tiče općine Kalesija, do Tuzle je karta 8,5 maraka.“

(Muško, Kalesija)

„A dok imamo prevoznika iz Sapne koji vozi dva puta za Tuzlu i dva puta iz Tuzle. Studentska je 2 marke. A ova u GIPS-u je 6,5 maraka. Mislim, 6,5 KM je sve, nema studentska, penzionerska. Mislim, to je drastična razlika. Ali evo, oni su sad ovdje uveli da će i prigradske cijene biti 2,5 marke. A jučer je bila sjednica u našoj općini za te subvencije, za sve ostalo. Tako da, do narednog perioda trebalo bi to da bude, mislim, normalno što se tiče cijena. Ali generalno, i dalje su linije rijetke.“

(Žensko, Kalesija)

„Mislim, kako bih rekla, zbog tog prijevoza vidi se manjak učesnika u svemu što se dešava. Pola stvari se ne može ni organizovati. Što bih, naprimjer, radovala se tom raspustu jer tada su ljudi aktivni. Ne možemo zato što oni imaju i te mjesečne karte, a niko neće da plaća baš četiri marke u jednom pravcu, ali i u drugom, da bi došao na neku aktivnost potpuno besplatno. Tako da, tu je baš katastrofa što se tiče prijevoza generalno.“

(Žensko, Kalesija)

Odlazak iz države

U BiH proteklih godina aktuelan je odlazak stanovništva u inostranstvo, bez obzira na njihovu dob, a najčešće u potrazi za boljim životom. Takav trend nije zaobišao ni Tuzlanski kanton, a samim tim ni općinu Kalesija.

Međutim, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku,²⁰ Tuzlanski kanton su od 2021. do 2024. napustile 14.354 osobe. Od tog broja, iz Kalesije je odselilo 1.296 osoba. U navedene četiri godine broj mladih (od 15 do 29 godina) koji su otišli iz Kalesije iznosio je 570, što je 43,98%.

Podaci podrazumijevaju odseljeno stanovništvo unutar Federacije BiH, Republike Srpske, Distrikta Brčko, kao i u inostranstvo. Razlozi odlaska iz lokalne zajednice mogu biti različiti, kao što su naprimjer nastavak školovanja, zasićenost aktuelnom političkom situacijom u zemlji, zaposlenje, ženidba/udaja i slično.

Tabela 12. Odlazak stanovništva iz TK i općine Kalesija

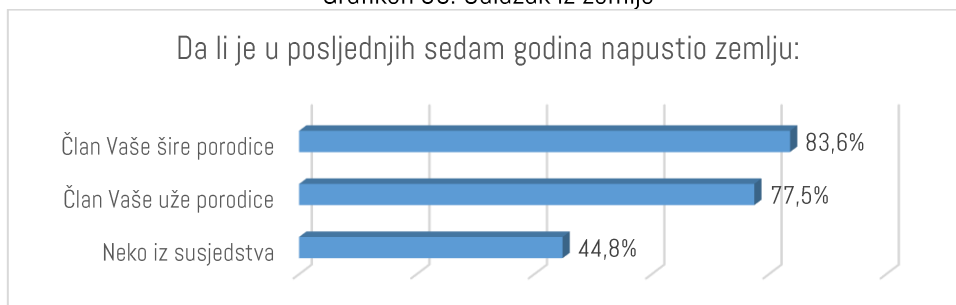
Godina		Migracije			
		Odlazak stanovništva iz TK i Kalesije			
		Ukupno	15-19 godina	20-24 godine	25-29 godina
2021.	Kalesija	348	26	64	63
	Tuzlanski kanton	3.609	234	554	591
2022.	Kalesija	404	38	61	60
	Tuzlanski kanton	3.707	263	496	609
2023.	Kalesija	341	20	52	59
	Tuzlanski kanton	3.519	238	441	609
2024.	Kalesija	203	20	47	60
	Tuzlanski kanton	3.523	245	470	595

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Kod 44,8% mladih Kalesije neko iz uže porodice je u prethodnih sedam godina napustio BiH. Kod 77,5% mladih neko iz šire porodice je otišao iz BiH u prethodnih sedam godina. Da znaju da im je neko iz susjedstva napustio zemlju u istom periodu potvrdilo je 83,6% mladih.

²⁰ [Federalni zavod za statistiku – Migracije](#)

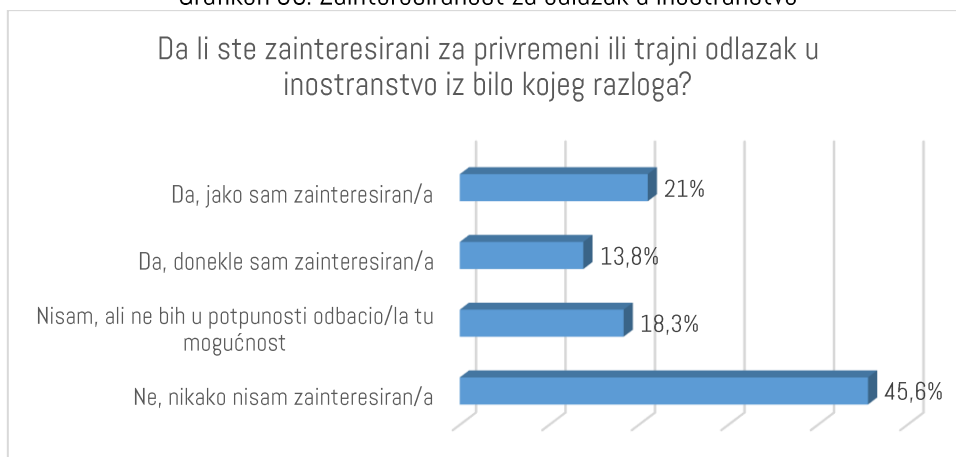
Grafikon 35. Odlazak iz zemlje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Što se tiče odlaska iz države, 45,6% mladih iz Kalesije nikako nije zainteresirano da napusti državu kako bi živjelo u inostranstvu. Mladih koji su donekle zainteresirani za odlazak ima 13,8%, dok jako zainteresiranih ima 21%. Mladih koji trenutno nisu zainteresirani, ali ne bi u potpunosti odbacili tu mogućnost, ima 18,3%.

Grafikon 36. Zainteresiranost za odlazak u inostranstvo

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladih Kalesije koji su već poduzeli neke korake za odlazak iz BiH ima oko 17%, a 27,8% je mladih koji planiraju poduzeti određene korake kada se za to steknu uslovi. U narednih godinu dana neke korake po tom pitanju planira poduzeti 11,2% ispitanika.

Mladi kao najveći razlog za odlazak iz BiH navode bolje uvjete rada i veće mogućnosti zaposlenja u inostranstvu (40,8%), dok je drugi razlog za odlazak iz BiH bolji standard i kvalitet života u inostranstvu (37,9%). Osim toga, nedostatak perspektive u BiH je također uzrok razmišljanja o odlasku mladih iz BiH (14,1%). Jedan od razloga odlaska iz BiH je i loša politička situacija u našoj zemlji, a to je potvrdilo 19,4% ispitanika. Bolje obrazovanje u inostranstvu navelo je 8,5% mladih koji razmišljaju o odlasku iz BiH. Mladih koji se ne osjećaju sigurno u našoj zemlji ima 6,4%, a bolju socijalnu i zdravstvenu brigu van BiH navelo je 19,1% ispitanika.

Tokom razgovora u fokusnoj grupi većina mladih kaže da ne bi napustila BiH, dok ima i onih koji bi vrlo rado otišli ako im se za to ukaže prilika. Ima i mladih koji bi privremeno napustili zemlju.

„Već radim na tome na neki način. Pa, ne direktno. Jer, recimo, ja sam oduvijek imao plan da... Čak i dok sam još mali bio. Znači, imao sam možda desetak godina kada sam prvi put o tome razmišljao. I to i dan-danas traje. Sad nisam poduzeo nekakve konkretne korake, sada da tražim posao i to. Ali, recimo, započeo sam sa time što, recimo, pomalo učim jezik. Kao, čisto da imam takvu pripremu, je l'."

(Muško, Kalesija)

„Pa, najprvo da studiram u drugoj državi i da živim. Zato što mislim da tamo fakulteti, možda i neke poslovne prilike, bi mi dale bolje uslove za život. Ali, također, mislim da bi tokom života trebalo više da se putuje i da se istražuje. Zato što je to jedan od najboljih načina za učenje.“

(Žensko, Kalesija)

„Ja lično ne bih otišla. Jer smatram da mora neko i ovdje ostati, da mora neko doprinijeti svojoj državi. I smatram također da, gdje god mi odemo, okej, možemo mi putovati i sve to. Gdje god mi odemo, nećemo nikad naići na najbolje moguće uslove. I da je potrebno najbolje moguće uslove praviti ondje gdje jesmo.“

(Žensko, Kalesija)

„Za mene je to tužan život. Ovi koji su otišli. Naprimjer, ja imam dosta ovih prijatelja koji su otišli. I onda kad pričaju kako je njima tamo, meni bude njih žao. Jer ja ovdje radim, eto, hajmo, radim neke, što bi se reklo u društvu, niži neki posao. Drugačije ljudi gledaju nekako mene nego njih, što rade kao medicinari u Njemačkoj. Ali njihov život je tužan po meni. Oni ustaju u 4, 5 ujutru da bi stigli na posao koji počne u 7. Onda rade, dođu kući, spremaju da jedu, ne znaju šta će više. Onda legnu spavat, sve tako. Onda žive za te dvije sedmice što dođu ovdje na odmor. Dok je meni svaki dan odmor, hajmo reći.“

(Muško, Kalesija)

„Imam neko podijeljeno mišljenje. Što se tiče studiranja, školovanja, hajde, ono, okej. Završit ćeš i vratit ćeš se. A kako bih ja uradio, naprimjer, kad bih išao u inostranstvo, našao bih neku ponudu koja je baš dobro plaćena. Ja, otišao bih tamo par godina, ne bih se nikako vraćao ovdje, tamo bih samo radio, ne bih puno ni trošio. Onda bih uzeo sve te pare i vratio se ovdje nazad, zauvijek. I to je to. Uglavnom, ne bih nikada otišao da se ne vratim. Nikada.“

(Muško, Kalesija)

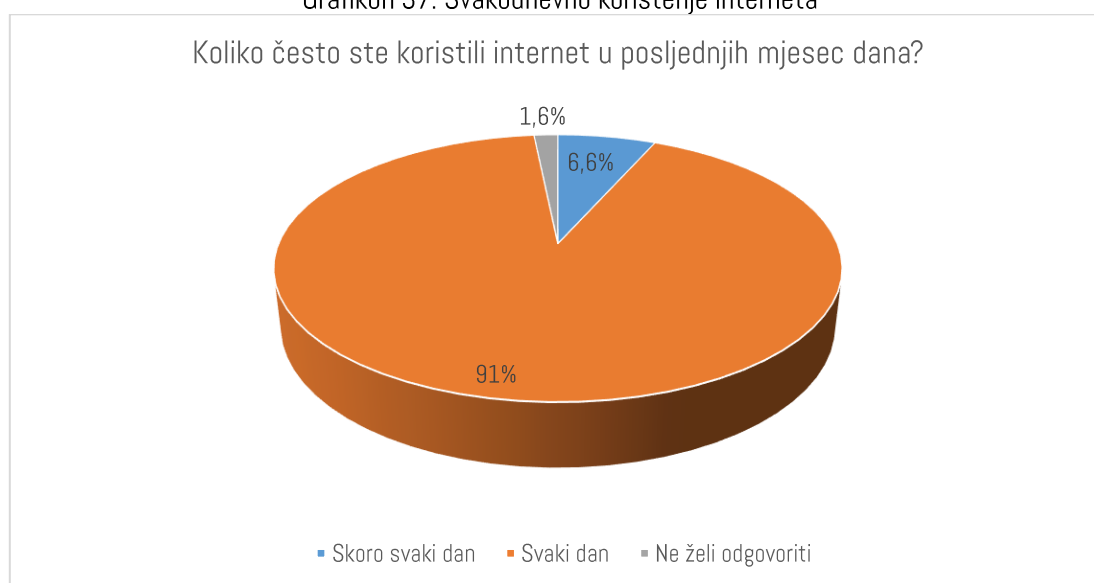
INFORMIRANOST MLADIH

Mladi u općini Kalesija kao izvore informiranja najčešće koriste internetske portale. Internetske portale svakodnevno prati 584% mladih, a televiziju svakodnevno pratinjih 26,5%. Radio svaki dan sluša 11,1% mladih. Podkaste svaki dan gleda 3,2% ispitanika.

S druge strane, dnevne novine nikako ne čita 82% mladih, a magazine i časopise kao izvor informacija ne koristi 83% mladih.

Internet je svaki dan, prethodni mjesec u odnosu na trenutak anketiranja, koristilo 91% mladih, a skoro svaki dan potvrdilo je 6,6% ispitanika. Mladi internet najviše koriste putem pametnih telefona, i to njih 96,8%.

Grafikon 37. Svakodnevno korištenje interneta

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Što se tiče društvenih mreža i online servisa, najzastupljeniji je Instagram, koji svaki dan koristi 88,6% mladih. YouTube na dnevnoj bazi koristi 67,4% mladih, TikTok 63,7%, Facebook 63,1% mladih, a Snapchat 34% mladih. Naprimjer, Twittter (X) nikako ne koristi 79% mladih, a LinkedIn 89,7%.

SLOBODNO VRIJEME

Mladi najčešće slobodno vrijeme provode s prijateljima, družeći se uživo ili online, gledajući TV i u druženju s porodicom.

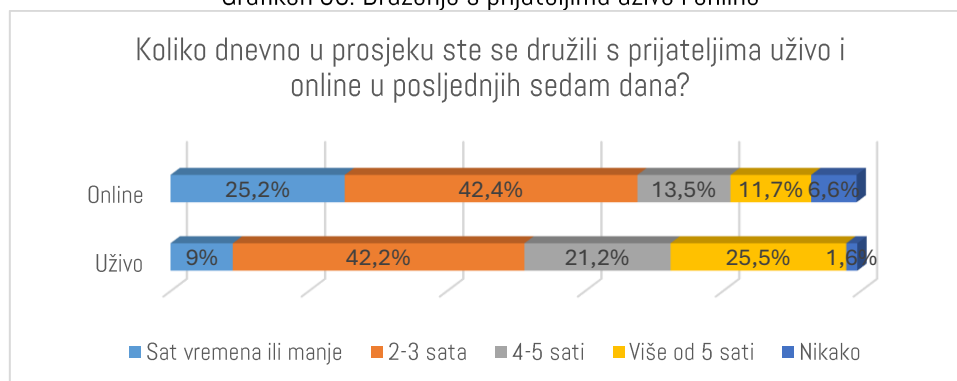
Prema njihovim odgovorima u upitniku, mladi u općini Kalesija dosta vremena provode družeći se uživo sa svojim prijateljima.

Tako je 25,5% mladih potvrdilo da s prijateljima uživo dnevno provede više od pet sati. Od dva do tri sata prosječno s društvom vrijeme provodi 42,2% mladih Kalesije, a između četiri i pet sati 21,2%. Sat vremena i manje s prijateljima dnevno provodi 9% mladih.

U proteklih sedam dana od vremena anketiranja, u druženju s prijateljima online više od pet sati dnevno provelo je 11,7% mladih, dok u tu istu svrhu na internetu 42,4% mladih dnevno utroši od dva do tri sata. Od četiri do pet sati dnevno s prijateljima se online druži 13,5% mladih. Sat vremena ili manje u druženju online s prijateljima provelo je 25,2% mladih, a nikako njih 6,6%.

Na pitanje kako upoznaju nove osobe, 44,3% mladih odgovorilo je da to rade preko prijatelja i poznanika, dok 31,3% mladih nove osobe upoznaje tokom obrazovanja (škola ili fakultet) i na poslu. Prilikom izlazaka i druženja vani nove ljude upozna 15,4% mladih, a putem interneta 6,1%.

Grafikon 38. Druženje s prijateljima uživo i online

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Dodatno, 48,3% mladih kazalo je da više od pet sati dnevno provodi družeći se s članovima porodice. Od dva do tri sata dnevno vrijeme s porodicom provodi 27,9% mladih, a od četiri do pet sati 16,2% ispitanika. Sat vremena i manje s porodicom je provelo 5,6% ispitanika.

Na pitanje koliko su dnevno u prosjeku gledali televiziju u posljednjih sedam dana, 26,3% mladih potvrdilo je da je to bilo između dva i tri sata, a 40,1% je istaklo da je TV gledalo sat ili manje. Prema njihovim odgovorima u anketi, televiziju nikako nije gledalo 22,3% mladih.

U posljednjih sedam dana u odnosu na vrijeme anketiranja 58,1% mladih nije pročitao nijednu knjigu, a manje od sat dnevno je čitao 22% ispitanika. Od 2 do 3 sata dnevno uz knjigu je provelo 12,7% mladih. Od četiri do pet sati uz knjigu je provelo 3,7% mladih, a onih koji su čitali duže od pet sati ima 2,9%. Obrazovni sadržaj na internetu je u proteklih sedam dana sat vremena i manje čitalo ili gledalo 36,9% mladih, a od dva do tri sata dnevno 21,2%. Takvu vrstu sadržaja nije pratilo 36,3% mladih. Putem novina, časopisa i portala dnevno se sat

vremena i manje informiralo 35,5% mladih, a dva do tri sata u informiranju je provelo 10,1% Kalesijaca. Nikako se nije informiralo njih 48,3%.

Kad su u pitanju duhovne, odnosno vjerske aktivnosti, 9% mladih je odgovorilo da u ovim aktivnostima dnevno provodi više od pet sati, a dva do tri sata provodi njih 20,2%. Sat vremena ili manje provodi 41,9% ispitanika. Vjerske aktivnosti nikako ne obavlja 19,1% mladih.

Određenim hobijskim se u proteklih sedam dana svaki dan sat ili manje bavilo 38,2% mladih, a od dva do tri sata njih 26%. Nikakvim hobijskim se nije bavilo 23,1% mladih. Pomaganjem u kućnim poslovima dnevno se od dva do tri sata bavi 38,7% mladih u Kalesiji, a od četiri do pet sati 16,7%. Sat vremena u kućanskim poslovima provede 17% mladih, a da nikako nisu pomagali odgovorilo je 1,9%. U pomaganju roditeljima ili starateljima u poslovima (poljoprivredni/privatni biznis) od dva do tri sata u prosjeku provodi 32,1% mladih Kalesije, a od četiri do pet sati 9,3%. Sat vremena ili manje pomagalo je 15,4% mladih, a nikako njih 22,8%.

Sportom ili rekreacijom dnevno u prosjeku dva do tri sata provede 22,8% ispitanika, a sat i manje 20,7%. Da se nikako ne bave sportskim ili rekreativnim aktivnostima odgovorilo je 44% mladih.

Većina mladih u fokusnoj grupi navela je da svoje slobodno vrijeme provodi na nekim sportskim ili kulturnim manifestacijama koje se organiziraju na području općine, ali najviše vremena provode u organizaciji „Trik“. Istakli su i sadržaje za koje bi voljeli da su više prisutni u njihovoj lokalnoj zajednici.

„Ima dosta sportskih. Kad krene sezona, odbojka, fudbal, košarka. Svako može da nađe nešto što ga zainteresuje da gleda. Naprimjer, ovako nekad u BKC-u imamo te neke predstave, uglavnom, zanimljive stvari. Samo što omladina to većinom ne gleda.“

(Muško, Kalesija)

„Pa voljeli bismo možda neke muzičke festivale ili tako. Imamo mi i to, ali rjeđe, recimo sad da imamo koncerte na otvorenom.“

(Muško, Kalesija)

„Većinom se to izdešava tokom Kalesijskog ljeta, imaju većinom ti koncerti na otvorenom. A ovako da se desi mimo Kalesijskog ljeta, nema.“

(Žensko, Kalesija)

KULTURA I SPORT

Većina kulturnih zbivanja u Kalesiji skoncentrirana je u Bosanskom kulturnom centru „Alija Izetbegović“ (BKC). BKC raspolaže salom kapaciteta 225 sjedećih mjesta, galerijskim i bibliotečkim prostorom.

Uz redovne sadržaje kao što su promocije knjiga, tribine, projekcije filmova, koncerti, pozorišne predstave, glavni kulturni sadržaji u Kalesiji su Festival izvorne muzike, Kalesijsko ljeto, Kalesijska likovna kolonija – KLIK, Kulturna manifestacija „Ikre“, „Dani Povelje“, Škola slikanja, Dramski studio i drugo.

U dopunjenom Budžetu za 2025. Općina Kalesija je za rad Bosanskog kulturnog centra „Alija Izetbegović“ izdvojila 506.000 KM. Pod stavkom „izdaci za kulturu“ u Budžetu stoji 10.000 KM, a za organizaciju Tojšićkog i Kalesijskog ljeta Općina je izdvojila po 7.500 KM.²¹

Na pitanje da li imaju priliku posjećivati događaje iz oblasti kulture i umjetnosti (predstave, koncerte, izložbe i slično), bez obzira na to da li ih posjećuju, 45,9% mladih odgovorilo je da je to rijetko. Da često imaju priliku prisustvovati takvim događajima odgovorilo je 23,1% mladih. Kulturne događaje nikako nema priliku posjećivati, prema njihovim odgovorima, 22,8% ispitanika. Da ne znaju za kulturne događaje odgovorilo je 7,2% ispitanika.

Da imaju priliku, 18,8% mladih kaže da bi sasvim sigurno posjećivali kulturne događaje (60,6% žena i 39,4% muškaraca), a 44,8% kaže da bi vjerovatno išli na takve događaje i tu nema skoro nikakve razlike po spolu. Nikako ne bi posjećivalo kulturne sadržaje 14,9% mladih, a vjerovatno ne bi njih 15,1%. Da ne znaju bi li išli na kulturne događaje odgovorilo je 5,3% mladih.

Grafikon 39. Posjećivanje događaja iz kulture i umjetnosti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na temu kulturnih događaja u Kalesiji razgovaralo se s mladima u fokusnoj grupi. Neki od njih smatraju da mladi nisu toliko zainteresirani za takvu vrstu događaja.

„Što se tiče kulture, generalno, mislim, mi imamo kada je Kalesijsko ljeto, bude sezona tu, nekog lijepog sadržaja, ali ću se složiti s kolegom da mislim da većina mladih ljudi zapravo nije ni zainteresovana toliko. Evo, govorim, naprimjer, kad god je neka predstava u BKC-u, 'Trik' uvijek ima određen broj ulaznica koje su besplatne i u većini slučajeva te ulaznice propadnu. Rijetko ko da se javi da hoće da ode sad. Da li je stvar tu prijevoza ili nečeg drugog. Tako da mislim, ima tu nekog sadržaja, može se koristiti ko hoće. Problem je, ja bih

²¹ [Izmijenjeni Budžet Kalesije za 2025. godinu](#)

rekla, što se uvijek vrte isti ljudi na svemu. I mislim i na sportskim događajima, na kulturnim, generalno u 'Triku', a da sve ostalo nekako propada."

(Žensko, Kalesija)

Općina Kalesija je za Sportski savez općine Kalesija u Budžetu za 2025. izdvojila 200.000 KM, a za sportske kolektive i udruženja 40.000 KM. Za sponzorstvo fudbalskih klubova u Drugoj ligi FBiH izdvaja se 30.000 KM, za klubove u odbojkaškoj Superligi i Premijer ligi po 20.000, te za klubove u Prvoj ligi TK izdvaja se 15.000 KM.

Za nadarene sportiste Općina je u 2025. izdvojila 6.000 KM. Za nastavak radova u izgradnji gradske sportske dvorane izdvojeno je 480.000 KM.²²

Priliku da često prisustvuju sportskim događajima ima 38,7% mladih, a 40,1% ih kaže da imaju priliku, ali rijetko. Na drugoj strani, 14,6% mladih ističe da nemaju uopće priliku posjećivati sportske događaje. Da ne znaju za sportske događaje istaklo je 5,8% mladih.

Skoro trećina mladih u općini Kalesija sasvim bi sigurno posjećivala sportske događaje kada bi za to imala priliku (28,6%), a vjerovatno bi išlo na ovakve događaje 39% ispitanih. Da vjerovatno ne bi išli na sportske događaje odgovorilo je 16,7% ispitanika. Mladih koje uopće ne zanima sport ima 9,5%, odnosno ne bi posjećivali sportska takmičenja i da imaju priliku.

Grafikon 40. Posjećivanje sportskih događaja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi su govorili o tome koji sportski događaji njih privlače, a šta bi voljeli imati u Kalesiji u sferi sporta.

„Ono što imamo u Kalesiji, meni je to zanimljivo. Ja, recimo, volim da gledam kad su turniri odbojke. Ja realno ne pratim sport, ne bavim se sportom, ne volim sport. Ali eto, volim tako kad budu ti turniri iz odbojke, baš volim da gledam. Nije bitno da li sam ili sam u društvu, ali to kad počne, znači kada je sezona toga, redovan sam. Sad nije to da idem na svaki, ali često, dovoljno.“

(Muško, Kalesija)

²² [Izmijenjeni Budžet Kalesije za 2025. godinu](#)

„Volio bih da ima neki plivački klub.“

(Muško, Kalesija)

„Kako je 'Trik' krenuo s radom, počelo se ulagati u sportsku dvoranu. Sada se počelo pričati da će se početi iznajmljivati i ostali prostori. I vjerovatno bi ova dvorana trebala biti gotova, ako ne ove godine, onda polovinom naredne. Mislim, sad se baš aktivno radi. A što se tiče, sad je skoro urađena sportska dvorana za osnovnu školu. Srednja ima u kojoj je sad taj sadržaj, tako da mislim da kad se ova dvorana završi, da će to baš biti pravi bum i neko veliko osvježanje, jer će onda baš biti više sadržaja. Jer bi valjda sve te sportske događaje prebacili ovdje.“

(Žensko, Kalesija)

Kada je u pitanju zadovoljstvo podrškom lokalnih vlasti kulturnim sadržajima, najviše je neodlučnih mladih, odnosno onih koji su ni zadovoljni ni nezadovoljni (40,1%). Nezadovoljnih i veoma nezadovoljnih odnosom prema kulturi i umjetnosti je 27,6%. Mladih koji su zadovoljni u ovom segmentu je 18%. Slično je i sa zadovoljstvom podrškom organa vlasti sportskim događajima, gdje je neodlučnih 33,4%. Nezadovoljnih i veoma nezadovoljnih je ukupno 27%, a svoje zadovoljstvo podrškom vlasti sportskim događajima iskazalo je ukupno 31,8% mladih.

Najviše je neodlučnih kada je u pitanju zadovoljstvo mladih odnosom medija prema vremenu posvećenom kulturnim događajima, te je 31,8% onih koji su niti zadovoljni niti nezadovoljni. Zadovoljnih je 28,4%, a nezadovoljnih 17%.

IDENTITET

Mladi u Kalesiji najviše su vezani za državu u kojoj žive – BiH, a pokazali su to njihovi odgovori na pitanje u kojoj mjeri su povezani s državom. Značajnu i vrlo značajnu vezanost za BiH izrazilo je 90,1% ispitanika. Da su vrlo malo vezani za BiH odgovorilo je 7,2% mladih, a nikakvu vezu sa svojom državom ne osjeća njih 1,6%.

Na drugom mjestu za njih po značaju je religija. Veoma značajnu i značajnu povezanost za religiju ima 87,5% mladih. S druge strane, 9,3% mladih osjeća vrlo malu povezanost s religijom, a 2,1% ne osjeća nikakvu povezanost.

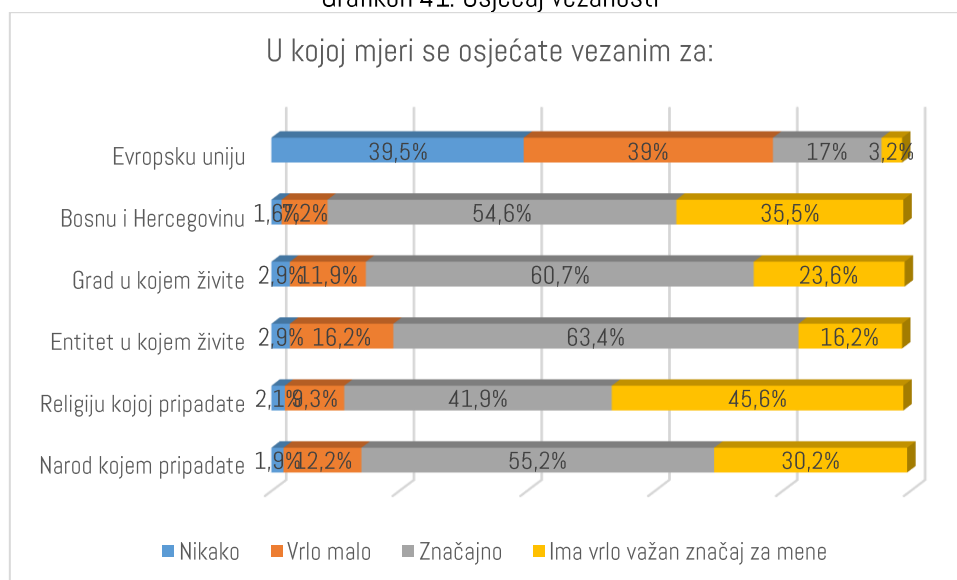
U ovoj općini je ukupno 854% mladih istaklo da osjećaju značajnu i vrlo značajnu povezanost s narodom kojem pripadaju. Vrlo malu povezanost s narodom kojem pripadaju ima 12,2% mladih, a 1,9% njih ne osjeća nikakvu povezanost.

Za grad/općinu u kojem žive značajno i vrlo značajno je vezano 84,3% mladih. Vrlo malu povezanost osjeća 11,9%, a nikakvu 2,9% ispitanih.

Više od dvije trećine mladih u Kalesiji značajno i veoma značajno vezano je za entitet u kojem žive (79,6%). Vrlo malo za entitet je vezano 16,2% ispitanih, a nikako 2,9%.

Kad je u pitanju Evropska unija, 3,2% ispitanih je kazalo da EU ima vrlo važan značaj za njih, a 17% je značajno povezano sa EU. Međutim, nikakvu vezu s EU ne osjeća 39,5% mladih, a vrlo malu 39% ispitanika.

Grafikon 41. Osjećaj vezanosti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Većina mladih kazala je kako im nacionalnost i religija nisu bitan kriterij za odabir prijatelja (79,6%), dok je to bitan kriterij za 11,9% ispitanika. Da nisu sigurni koliko im je to bitno odgovorilo je 7,2% mladih Kalesije.

Skoro četvrtina ispitanih (24,4%) kazala je kako bi stupila u brak s osobom druge nacionalnosti, dok 48,8% kaže da to ne bi uradili. U negativnim odgovorima prednjače žene, kod kojih 57,6% ne bi sklopilo brak s osobom

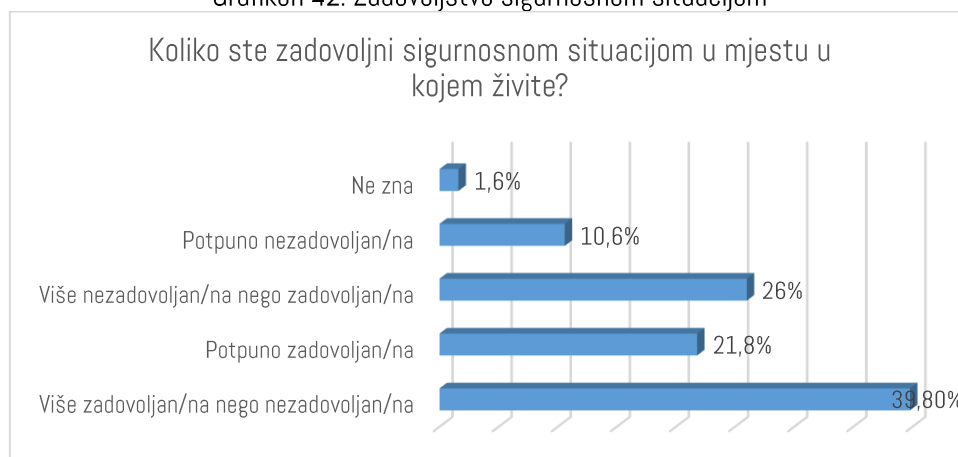
druge nacionalnosti, a muškaraca je 424%. Osim toga, 23,9% mladih je kazalo kako nisu sigurni da li bi stupili u brak s osobom druge nacionalnosti. Da su već u braku s osobom druge nacionalnosti odgovorilo je 1,9% mladih u Kalesiji.

Potom, 91,8% ispitanika odgovorilo je da im ne bi smetalo da im poslodavac ili nadređeni bude osoba druge nacionalnosti, i tu nema skoro nikakve razlike po spolu.

SIGURNOST

Sigurnosnom situacijom u Kalesiji 39,8% mladih više je zadovoljno nego nezadovoljno. S druge strane, sigurnošću u Kalesiji je više nezadovoljno nego zadovoljno 26% ispitanih. Da su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom odgovorilo je 21,8% mladih, a potpuno nezadovoljnih je 10,6%.

Grafikon 42. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Procjena prisutnosti nasilja oko mladih vrši se direktnim pitanjem o tome da li su bili žrtve nasilja, ali i kroz projektivno pitanje na koje mladi odgovaraju tako što se pokušaju prisjetiti znaju li nekoga ko je bio žrtva određenih oblika nasilja. Prisutnost nasilja je na ovako postavljenom pitanju znatno veća u odnosu na direktno izjašnjavanje o tome da li su mladi bili žrtva nekog oblika nasilja.

U slučajevima kada se trebaju sjetiti znaju li nekoga ko je bio žrtva nasilja, značajan oblik nasilja koji su mladi istakli jeste nasilje u porodici, i to 21,8% njih poznaje nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja. Kod međuvršnjačkog nasilja 38,2% mladih je odgovorilo da poznaje nekoga ko je bio žrtva, a kod nasilja na internetu 20,2% mladih ističe da poznaje takve žrtve. Mladi Kalesije potvrdili su da poznaju i neke žrtve razbojništva, i tu je 4,2% njih dalo potvrđan odgovor, kao i žrtve seksualnog nasilja (64%). Osim toga, žrtve nasilja na radnom mjestu poznaje 6,1% mladih. Mladi su odgovorili i da poznaju one koji su pretrpjeli nasilje od partnera ili partnerice (9,3%), kao i žrtve neke ekstremističke grupe, religijske ili navijačke (1,9%).

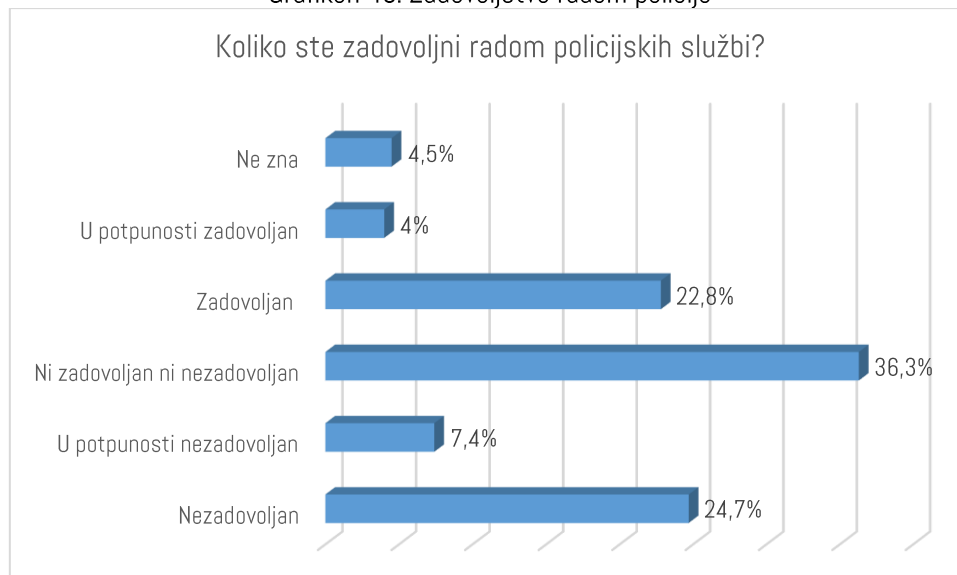
Inače, 34,7% mladih odgovorilo je da ne poznaje nikoga ko je bio žrtva bilo kojeg oblika nasilja, a na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 7,7% mladih.

Na pitanje da li su oni bili žrtve nekog oblika nasilja, 77,2% ih je kazalo kako nikada nisu bili žrtve. Potom, 12,2% ih je odgovorilo da su bili žrtve međuvršnjačkog nasilja, 4,2% nasilja na internetu i 1,9% nasilja u porodici. Žrtava nasilja na radnom mjestu, prema njihovim odgovorima, je 1,9%. Pored toga, 24% ih je odgovorilo da su bili žrtve razbojništva. Da li su bili žrtve bilo koje vrste nasilja nije željelo odgovoriti 2,7% ispitanika, a da ne znaju da li su bili žrtve odgovorilo je njih 1,9%.

U kontekstu teme sigurnosti korisno je spomenuti i to da 84,6% mladih kaže da nisu bili žrtve provale ili krađe, ni oni ni članovi njihove porodice, u posljednjih pet godina. S druge, strane 10,3% potvrdilo je da su oni ili članovi njihove porodice bili žrtve provale ili krađe.

Kada je u pitanju zadovoljstvo radom policijskih službi u Kalesiji, neodlučnih ima 36,3% (ni zadovoljni ni nezadovoljni), a nezadovoljnih njihovim radom je 24,7%. Potpuno nezadovoljnih njihovim radom je 7,4%. Zadovoljstvo radom policije izrazilo je 22,8%, a potpuno zadovoljnih je 4% mladih.

Grafikon 43. Zadovoljstvo radom policije

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Značenje pojmova mobing i buling tvrdi da zna 55,2% mladih, a 17,8% ih je istaklo je da im je donekle jasno značenje tih pojmova. Mladih kojima nije poznato značenje navedenih pojmova ima 12,5%. Mladih iz Kalesije koji znaju šta je buling, ali ne i mobing je 7,2%, a onih koji znaju šta je mobing, ali ne i buling ima 3,2%.

Mladi su tokom razgovora uglavnom kazali da se osjećaju sigurno u Kalesiji, s tim da ima nekih situacija kada se i ne osjećaju najsigurnije. Ovom prilikom iznijeli su svoje mišljenje i o radu policije.

„Ja se osjećam sasvim sigurno. I u po' noći, i u po' dana. Mogu slobodno da se krećem. Bez nekakvih briga da će se nešto desiti. I hiljadu puta sam tako hodao, znači, u gluho doba noći, nikada mi se nije ništa desilo. Stvarno nikad nisam imao neku brigu.“

(Muško, Kalesija)

„Ja mislim da je sigurna situacija što se tiče ljudi. Neće vas niko pokušati... Mislim, nisam dosad čuo, evo zadnjih godina, da je neko nekoga napao, da ga opljačka, da nešto bude. Osim, ali sam čuo naprimjer za pse lutilice. Uglavnom, da su oni problem. Mislim, oni su prvo meni problem. Mene su napali više puta, da ne idem sad dalje o drugim slučajevima. Oni su mi najveći problem što se tiče sigurnosti. A ovako, što se tiče ljudi, to se, naprimjer, ne bojim.“

(Muško, Kalesija)

„Pa, eto, više sam zadovoljan nego nezadovoljan. Ali složio bih se, uglavnom, sa kolegom. Što se tiče ljudi, situacija je okej. Imamo veliki problem sa psima lutilicama. Jedino što bih ja dodao je ta zdravstvena sigurnost. Jer otpremanje smeća nije baš onako kako treba da bude. Uglavnom, ujutru, kad prolazite ovdje, poslije neke, poslije noći, naći ćete veliku količinu smeća koja je odložena bilo gdje, samo nije tamo gdje treba. To bi se isto trebalo riješiti, odlaganje smeća.“

(Muško, Kalesija)

„Pa, naprimjer, mislim, ovdje ispred 'Trika' nije uopšte sigurna. Ovdje dolazi svako. Još nema ni rasvjete, nema ništa. Mislim, skoro se desilo da su dolazili neki ljudi s puškama. Ja sam prijavila to. Donijeli su prave puške. A onda me neko sprdao iz policije, traže mi broj tablica. A eto ih tu blizu. Tako da, generalno, mislim, evo, ako govorimo o sigurnosnoj situaciji, ja kada ostanem sama ovdje u 20 h, mislim, puno ljudi tu bude okolo, ne osjećam se sigurno. Generalno, što se tiče smeća, pasa lualica, tu, mislim, broj jedan. Ja sam imala neke situacije u taksiju gdje se ne osjećam sigurno. Tako da, što se mene tiče, tu i tamo.“

(Žensko, Kalesija)

„Što se tiče sigurnosti, slažem se sa kolegom, ovaj dio jeste malo zabačen, ali osjećam se sigurno u bilo koje doba ovdje. Već u malo zabačenijim dijelovima, naprimjer, u nekim manjim mjestima, i ne baš. Pošto u nas, u Memićima, prije nekoliko godina je baš bilo dosta pokušaja kidnapovanja. Čak i ja, kad sam imao pet godina, mene su pokušali kidnapovati na putu ispred kuće. I to je nešto baš što mi je ostalo u sjećanju. A što se tiče Kalesije centra, ne osjećam se nimalo zabrinuto.“

(Muško, Kalesija)

„Što se tiče moje mjesne zajednice, ja se osjećam sigurnije hodati po noći nego po danu. Jer, upoznat sam dosta, siguran sam gdje prolazim, nema nikoga. Što se tiče policije, svako ima neko podijeljeno mišljenje, zavisí s kim se ko susreo.“

(Muško, Kalesija)

„Što se tiče policije, sve je to podmićeno. Sve.“

(Muško, Kalesija)

„Što se tiče sigurnosti, osjećam se sigurno, ali mislim da može bolje.“

(Muško, Kalesija)

PREPORUKE

Analiza položaja i potreba mladih predstavlja dokument koji je osnova za donošenje strategije prema mladima. Strategija prema mladima predstavlja zakonsku obavezu lokalnih zajednica i drugih nivoa vlasti u Federaciji BiH na osnovu Zakona o mladima Federacije BiH iz 2010. godine. Rad na ovom dokumentu zahtijeva pristup kroz više aspekata. Zbog navedenog analiza je podijeljena na više oblasti, koje daju uvid u položaj i potrebe mladih u određenoj lokalnoj zajednici.

Ova analiza pokazala je potrebu, pored ostalih, da se buduće djelovanje fokusira na domene navedene u nastavku teksta.

Obrazovanje

Praktična nastava je naglašena kao jedna od glavnih potreba unapređenja nastavnog procesa. Iako lokalna zajednica nema veliki utjecaj na proces obrazovanja, sadržaj kurikuluma ili nastavne planove i programe, ona može omogućiti uvjete za praktičnu nastavu. Preporuka bi bila, posebno za tehničke i strukovne smjerove obrazovanja, da se omogući bolja i kvalitetnija praktična nastava, u dogovoru s većim brojem komercijalnih firmi koje bi mladim ljudima pružile priliku da nauče raditi ono za šta se obrazuju. Osim toga, poželjno bi bilo da se učenicima subvencioniraju troškovi javnog prijevoza pošto, prema njihovim riječima, većina obavlja praksu izvan svoj lokalne zajednice.

Kao drugi aspekt za unapređenje obrazovnog procesa mladi su naglasili preopširne nastavne planove i programe. Naime, 15,6% mladih u istraživanju izjasnilo se da su im nastavni planovi i programi preopširni. Ovaj problem bi se mogao rješavati inicijativama s nižih nivoa vlasti prema višim gdje će se tražiti unapređenje nastavnih planova i programa.

Pošto su mladi vršnjačko nasilje u školama označili kao jedan od velikih problema tokom obrazovanja, preporuka je da se više radi na prevenciji u dogovoru s prosvjetnim radnicima i organizacijama civilnog društva.

Pored svega, ono što je potrebno unaprijediti, a pokazalo se kao veliki problem tokom razgovora s mladima, jeste da u školama nije osiguran adekvatan pristup osobama s invaliditetom. Naime, potrebno je uraditi sve što je moguće da osobe kojima je otežano kretanje zbog invaliditeta imaju slobodan pristup školi, te omogućiti im nesmetano kretanje unutar škole. Sredstva za ovu svrhu mogu se tražiti od različitih institucija na višim instancama vlasti.

Zapošljavanje

Mladi su u analizi pokazali da im je idealno radno mjesto u vlastitom biznisu jer se skoro polovina ispitanika izjasnila da bi voljela vlastiti biznis (43,5%). Iako je to nekada bilo najpoželjnije radno mjesto, opada interes kod mladih za radom u državnoj firmi ili administraciji, jer je to kao idealno radno mjesto označilo 324% ispitanika. Veća podrška mladima prilikom pokretanja vlastitih obrta i biznisa može pomoći u poboljšanju klime na tržištu rada.

Prema rezultatima istraživanja, 57,6% mladih smatra da bi im najviše odgovarala finansijska podrška za pokretanje vlastitog biznisa. Mladima je potrebna i šira podrška kroz različite oblike savjetovanja o tome kako da pokrenu vlastiti biznis i na taj način ostvare mogućnost vlastitog zaposlenja. U istraživanju je 20,7% mladih istaklo kako bi im savjetodavna, odnosno mentorska podrška najviše koristila, dok je 14% mladih kazalo da bi im odgovarala edukativna podrška.

Mladima bi koristila i priprema za tržište rada nakon što završe proces obrazovanja, a ono što su izrazili kao želju jesu edukacije na kojima bi učili kako napisati CV, motivaciono pismo, a korisna bi im bila i priprema za intervju za posao. To su sve aktivnosti za koje bi se moglo odvojiti vrijeme na odjeljenskim zajednicama za mlade koji su završni razredi u srednjoj školi ili organiziranjem besplatnih radionica na spomenute teme.

Zdravstvo

Sistem preventivne zdravstvene zaštite mladih u općini Kalesija potrebno je unaprijediti. Naime, veliki broj mladih ne vodi brigu o zdravlju i ne obavlja ni preventivne sistematske preglede. Potrebno je raditi na razvoju svijesti kod mladih ljudi o važnosti obavljanja redovnih sistematskih pregleda te razvijati im navike da vode računa o vlastitom zdravlju. Tu spada i briga o psihičkom zdravlju mladih osoba, koje nerado traže pomoć, uprkos psihičkim problemima, najčešće uzrokovanih stresom i vršnjačkim nasiljem. Psihološku pomoć ne traže najčešće jer im psiholozi u školama nisu dostupni, ali i zbog osude okoline ako se neko i odluči potražiti stručnu pomoć.

Kad je u pitanju ženska populacija, redovni ginekološki pregledi mogu spriječiti i pravovremeno otkriti moguća oboljenja, te je potrebno omogućiti djevojkama redovne ginekološke preglede i osvijestiti ih o važnosti redovne kontrole njihovog zdravstvenog stanja. Zabrinjavajući je podatak da je više od 50% mladih žena tokom istraživanja kazalo da nikad nisu obavile ginekološki pregled, te je to razlog više da se radi na jačanju svijesti.

Programi za mlade

Potrebno je kreirati prilike i pružiti mogućnosti za veću uključenost mladih osoba u volonterske i edukativne aktivnosti kroz nastavni ili vannastavni proces.

Isto tako bi bilo poželjno da sve eventualne aktivnosti budu besplatne jer nedostatak novca može biti velika prepreka koja bi mogla spriječiti mlade da učestvuju u aktivnostima.

Osim toga, pošto u Kalesiji već postoji Omladinska organizacija „Trik“, koja okuplja veliki broj mladih, bilo bi korisno da se osigura dodatna podrška ovoj organizaciji, ali i drugima koji rade s mladima, a kako bi mogli unaprijediti ili obogatiti sadržaje koje nude mladima.

Komunikacija

Uzimajući u obzir da mladi najčešće informacije dobijaju putem društvenih mreža i internetskih portala, komunikaciju s mladima je najbolje ostvariti kroz navedene kanale. Promocija aktivnosti koje su vezane za mlade osobe puno je efektivnija ako se odvija online i putem društvenih mreža, jer na taj način veći broj mladih ima mogućnost da sazna za njih.

Slobodno vrijeme i rekreacija

Potrebno je unaprijediti sadržaje iz oblasti kulture i umjetnosti kako bi mladi mogli kvalitetnije provoditi svoje slobodno vrijeme. Naime, treba stvoriti uvjete da u Kalesiji ima veći broj kulturnih događaja, a koji će biti privlačni mladim ljudima. U provedenom istraživanju 18,8% mladih kazalo je da bi sasvim sigurno posjećivalo kulturne događaje da imaju priliku za to, a 44,8% ih kaže da bi vjerovatno išli na takve događaje ako bi im se ukazala prilika.

Pored toga, mladima u Kalesiji nedostaje i događaja zabavnog karaktera, poput koncerata bh. pjevača, koji bi bili dostupni svima, na otvorenom, a samim tim i besplatni.

Mobilnost mladih

Za kvalitetnije provođenje slobodnog vremena mladima u Kalesiji potrebne su redovnije međugradske autobuske linije i subvencioniranje karti za javni prijevoz. Prema riječima mladih, rijetke su i neredovne autobuske linije prema drugim gradovima i općinama, a nedjeljom ih nemaju nikako. Samim tim skućene su im mogućnosti ućešća u mnogim aktivnostima edukativnog ili društvenog karaktera. Osim toga, skupe autobuske karte su jedan od razloga zašto ne mogu biti društveno aktivniji.

Sigurnost mladih

Sigurnosnom situacijom u Kalesiji 26% mladih više je nezadovoljno nego zadovoljno, a potpuno nezadovoljnih je 10,6%.

Kroz razgovor s mladima naglasili su da se osjećaju nesigurno zbog pasa lotalica, ali i u pojedinim dijelovima općine koji nisu dobro osvjetljeni. Osim toga, problematićna su im i neka naselja koja su udaljenija od centralnog dijela Kalesije zbog svega navedenog.

LITERATURA

Agencija za statistiku BiH [online] Popis 2013. Dostupno na:

<https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0> [pristupljeno: 3.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://www.px-web.fzs.gov.ba> [pristupljeno: 3.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 7.7.2025].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na : [Obrazovanje – Federalni zavod za statistiku \(fzs.ba\)](https://www.fzs.ba/obrazovanje) [pristupljeno: 7.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2022/06/nezaposlenost-2021.pdf> [Pristupljeno: 8.7. 2025]

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/publikacije/godisnji-bilteni/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place/> [Pristupljeno 8.7.2025]

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: [Migracije stanovništva: – Federalni zavod za statistiku \(fzs.ba\)](https://www.fzs.ba/migracije) [Pristupljeno 14.7 .2024.]

Službena stranica općine Kalesija <https://kalesija.ba/>

JU Mještovita srednja škola Kalesija [Zanimanja i smjerovi - msskalesija](https://www.msskalesija.ba/)

Analiza rezultata položaja i potreba mladih općine Hadžići //<https://mladi.org/storage/2023/10/Analiza-polozaja-i-potreba-mladih-opcine-Hadzici.pdf>

Analiza rezultata položaja i potreba mladih Općine Sanski Most //mladi.org/storage/2023/05/Analiza-rezultata-istrazivanja-polozaja-i-potreba-mladih-opcine-Sanski-Most.pdf

Analiza rezultata položaja i potreba mladih Grada Bihaća //www.bihac.org/files/media/65dc337392ac6.pdf

Analiza rezultata položaja i potreba mladih Grada Gradačca //<https://mladi.org/storage/2024/07/Analiza-rezultata-polozaja-i-potreba-mladih-gradacca.pdf>

Institut za razvoj mladih KULT
Ul. 4. viteške brigade 34-36
71210 Ilidža
Bosna i Hercegovina
T: centrala: +387 33 778 778
F: +387 33 778 779
<http://www.mladi.org>